

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

30. ISTUNGJÄRK

11.–14. veebruar 1991

SISUKORD

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 30. ISTUNGJÄRK ESIMENE ISTUNG

11. veebruar 1991	3
Istungjärgu päevakorra kinnitamine	3
Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1990. aasta 21. augusti otsuse "Delegatsiooni kinnitamise kohta läbirääkimisteks NSV Liiduga ja Vene NFSV-ga" täiendamisest	13

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 30. ISTUNGJÄRK TEINE ISTUNG

12. veebruar 1991	31
Päevakorralised avaldused.....	31
Eesti Vabariigi seaduse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise kohta" eelnõu ning Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise seaduse kehtestamise kohta" projekti teise lugemise jätkamine	41

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 30. ISTUNGJÄRK KOLMAS ISTUNG

13. veebruar 1991	63
Ministrite töölt vabastamine ja uute ministrite ametisse nimetamine	64
Toomas Frey vabastamine keskkonnaministri kohustustest.....	67
Tõnis Kaasiku nimetamine Eesti Vabariigi keskkonnaministriks	69
Vello Linnu vabastamine põllumajandusministri kohustustest	78
Harri Õunapuu nimetamine Eesti Vabariigi põllumajandusministriks.....	81
Jaak Tamme vabastamisest tööstus- ja energeetikaministri kohustustest.....	90

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU 30. ISTUNGJÄRK NELJAS ISTUNG

14. veebruar 1991	100
Eesti Vabariigi seaduse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise kohta" eelnõu ning Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise seaduse kehtestamise kohta" projekti teise lugemise jätkamine	101
Taani parlamendi presidendi härra Clauseni sõnavõtt.....	118

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

30. ISTUNGJÄRK

ESIMENE ISTUNG

11. veebruar 1991

Istungjärgu päevakorra kinnitamine

Juhataja (Ü. Nugis)

Tere õhtust, lugupeetud kolleegid! Enne kui me läheme päevakorra juurde, on üks selline palve. Teie laudade peal on majanduse instituudis kokku pandud dokumentide komplekt, kus tehakse ettepanek võtta osa sümposiumist "Turumajandusriigi juhtimine". On palve, et istungi lõpuks antaks täidetud kaaskiri härra Karl Propsti kätte.

Lugupeetud kolleegid! Enne kui asume päevakorda kinnitama, on meil vaja võtta Ülemnõukogu seisukoht mõningate seaduseelnõude ja otsuseprojektide kohta. Arvesse võttes seda, et eelmisel istungjärgul töötasime juhataja erivolitustega, on täna mõningate dokumentide esitamisel võimalikud pisikesed ebakorrektsused. Usun, et sekeldusi need meile siiski ei tee. Meil oleks vaja võtta seisukoht ühe seaduseelnõu kohta, mis puudutab surmanuhtluse kaotamist. Seaduseelnõu oli esitatud korrektselt, presiidium vaatas selle läbi ja esitab nüüd Ülemnõukogule, et anda ta arutamiseks õiguskomisjoni, kes esitab oma seisukoha kolmekümne teiseks istungjärguks. Kas ollakse nõus? Paneme hääletamisele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et surmanuhtluse kaotamist puudutav eelnõu antaks seisukohavõtmiseks õiguskomisjonile, kes esitab eelnõu arutamiseks 32. istungjärgule? Palun hääletada! Lihthälteenamus. Selle ettepaneku poolt on 74 saadikut, vastu 3, erapooletuid on 5. Ettepanek on vastu võetud.

Meil on vaja võtta seisukoht ka teise dokumendi kohta – see on otsuse projekt, mis puudutab Eesti NSV maksekorralduse seaduse muutmist ja täiendamist. Seda arutati samuti presiidiumis ja presiidium teeb Ülemnõukogule ettepaneku anda otsuse projekt seisukohavõtmiseks eelarve-majanduskomisjonile, kes esitab projekti arutamiseks 31. istungjärgule. Panen hääletamisele. Kes on selle poolt, et Eesti NSV maksukorralduse seaduse muutmise ja täiendamise otsuse projekt antakse eelarve-majanduskomisjonile seisukohavõtmiseks ning komisjon esitaks selle 31. istungjärgule aruteluks? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 82 saadikut, vastuolijaid ega erapooletuid ei ole. Otsus on vastu

võetud.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Asugem päevakorda kinnitama. Meil on päevakorra projekt olemas, kas kinnitame selle? Selgituseks niipalju, et projektis on 1. päevakorrapunktiks erastamisega seotud eelnõu, mis tuleb automaatselt päevakorda, sest selle arutelu katkes eelmisel istungil. Ivar Raig.

I. Raig

Austatud spiiker! Austatud rahvasaadikud! Minu käes on 30. istungjärgu päevakord 11.–14. veebruarini. Ma ei näe siin ühtegi privatiseerimisega seotud punkti. Esimene punkt on Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi üleminekuperioodi riigipeast ja Ülemnõukogu juhatusest" eelnõu jne. Eesti Maa-Keskerakonna fraktsioon arutas oma hommikusel istungil ettepanud päevakorda ja ma teen fraktsiooni nimel ettepaneku 4 esimest päevakorrapunkti arutusest välja jätta ning asendada need majandusküsimustega, just nimelt privatiseerimis- ja teiste selle valdkonna küsimustega, mille lahendust ootab meil praegu rahvas. Täna!

Juhataja

Suur tänu! Sellisel juhul palun ettepaneku tegijal esitada vajalikud dokumendid, projektid õigeaegselt, vastavalt reglemendile. Ja ka praegu vajaks see ettepanek ilmselt tõsisemat arutelu. Tiit Made.

T. Made

Austatud eesistuja! See päevakord, mis meil siin on, jagati välja üle-eelmisel nädalal. Kas presiidium on üleüldse päevakorda arutanud? Täna hommikul öeldi raadios, et presiidium on arutanud, ja kõik saadikud kuulsid alles raadiost, mida sel istungjärgul arutama hakatakse. Ma tahaksin küsida, kas presiidium teeb omalt poolt korrektiive sellesse päevakorda, mis meile on välja jagatud juba kaks nädalat tagasi.

Ja teiseks. Väliskomisjon ei ole arutanud oma istungil veel 7. punkti all olevat Eesti Vabariigi kaitseseaduse problemaatikat, sest et pole lihtsalt nii kaugele jõudnud ja me ei teadnud seda ajakava. Arvatavasti ei ole ka Indrek Toome sellega kursis. Niisiis, mul on väliskomisjoni nimel ettepanek teha vaheaeg enne seda, kui me hakkame päevakorda vastu võtma, et väliskomisjon saaks arutada päevakorda sellisel kujul, nagu ta meie ette pannakse. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Ma annan kohe informatsiooni selle kohta, et presiidium on arutanud päevakorra

projekti, aga projekti 10. punkt ei eelda mitte midagi muud kui otsustamist, kas kaitseseadus võtta arutusele või mitte. Milliste dokumentidega me töötame? Üks hetk, Tiit Made, et arutada 30. istungjärgul seda küsimust – selle kohta on Ülemnõukogu otsus. Ja kui väliskomisjon ei ole seda arutanud, siis tunnistagu, et ei ole seda teinud. Klavdia Sergij.

K. Sergij

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Toetan põhimõtteliselt Ivar Raigi ettepanekut, kuid mul on küsimus juhatajale. Kas presiidium arvestas ekspertiisi otsust, mis tunnistab selle seaduseelnõu juriidiliselt kõlbmatuks, kui ta arutas esimest nelja päevakorrapunkti? Miks need siis esitatakse Ülemnõukogule arutamiseks, kuigi ekspertiisi otsus on eitav?

Juhataja

Selles küsimuses saab otsuse vastu võtta ainult Ülemnõukogu vastavalt reglemendile, olenemata sellest, milline seisukoht on ekspertidel. Ekspertidel võivad olla mitmesugused seisukohad. Marju Lauristin.

M. Lauristin

Lugupeetud Ülemnõukogu liikmed! Ma tahan teid informeerida, et 4. päevakorrapunkt "Valijate registri seaduse eelnõu", mis oli teile laiali jagatud juba mitu nädalat tagasi, on vahepeal olnud mitmekordselt arutluse all ja tehtud on väga palju ettepanekuid. Nende ettepanekute põhjal on seda eelnõu tugevasti ümber tehtud. Kahjuks ei ole ta praegu teil laua peal sel ümbertöötatud kujul. Selle peaksite saama homme-ülehomme, sest meie komisjon peab veel viimase variandi ka üle vaatama. Nii et olge lihtsalt informeeritud, et see tekst, mis teil käes on, ei ole veel lõplik redaktsioon, lõpliku redaktsiooni saate kätte selle istungjärgu jooksul.

Juhataja

Kas see tähendab ettepanekut projekti 4. päevakorrapunkti käesoleva istungjärgu päevakorda mitte kinnitada?

M. Lauristin

Sellepärast ma just informeerin saadikuid. Formaalselt on teil tekst käes, aga seda tuleb veel redigeerida. Te saate veel kord redigeeritud versiooni kahe päeva jooksul ja ma usun, et enne

ei jõua me ka selle arutamiseni. Nii et on teie otsustada, kas eelnõu jääb sellistel tingimustel päevakorda või lükkub järgmisesse istungjärku.

Ü. Uluots

Lugupeetud spiiker! Sõltumatud demokraadid arvavad, et nelja esimest päevakorrapunkti ei saa võtta arutusele enne, kui me ei ole korraldanud avalikku poliitilist diskussiooni nende dokumentide üle. Põhjus on lihtsalt selles, et esimesel lugemisel ei saa keegi oma arvamust välja öelda. Ettepanek on selline: korraldada kesknädalal diskussioon ja pärast seda otsustada nende küsimuste võtmine päevakorda.

M. Laar

Kristlikud demokraadid toetavad põhimõtteliselt härra Uluotsa äsjast ettepanekut ja lisaks sellele on vastavalt Viljandi Maavolikogu pöördumisele ettepanek võtta kiireloomulise küsimusena päevakorda Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ja Eesti Komitee ühisistungi korraldamise otsuse vastuvõtmine. Otsuse projekt on siin kahes keeles olemas ja selle võib laiali jagada. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Lugupeetud kolleegid! Kui selle istungjärgu päevakorda tahetakse võtta veel midagi täiendavalt Ülemnõukogu Presiidiumi esitatud projektile, siis neid küsimusi arutatakse ainult vastavalt §-le 15. Sellisel juhul tuleb eelnõu koos tõlkega välja jaotada. Ma kordasin seda sellepärast, et see puudutab Ivar Raigi ettepanekut. Kuid kui on ettepanek ühte või teist päevakorrapunkti mitte kinnitada, siis sellele lihtsalt hääletatakse vastu. Vello Pohla.

V. Pohla

Austatud juhataja! Austatud kolleegid! Ühinen sõltumatute demokraatide ettepanekuga nelja esimest punkti üldse mitte päevakorda võtta. Sellel põhjusel, et need küsimused on meil ette valmistatud ja üles kerkinud situatsioonis, mis on mõneti erinev sellest, milles me praegu asume. Ja eriti olukorrast, kus me läheme vastu referendumile. Roheliste saadikurühma ettepanek on neid küsimusi enne referendumit mitte arutada, sest see tekitab vastuolusid ja teravaid poliitilisi vaidlusi meie endi vahel, mis enne referendumit ei ole üldse soovitatav.

J. Allik

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma olen sunnitud teile meelde tuletama reglementi. Kuna me vahepeal oleme kuu aega töötanud ilma selleta, siis on see lootusetult meelest ära läinud. Mis puutub nelja esimesse päevakorrapunkti, siis meil ei ole siin midagi arutada ega vaielda, need küsimused on päevakorda lülitatud automaatselt Ülemnõukogu otsusega. Kui need istungi nelja päeva käigus meile ette tulevad, siis võib teha kõik need ettepanekud, mida tegid härrad Pohla, Uluots ja Raig. Võime nad edasi lükata, tagasi lükata, katkestada, aga sellest ei pea rääkima praegu – nad on päevakorda võetud ja reglemendi järgi ei kuulu nad isegi mitte hääletamisele. Teine asi on see, et siin on mingi segadus, härra Nugis. Minul ja mu naabritel ei ole tõesti kellelgi mingit päevakorraprojekti, kus on 10 punkti ja seetõttu ei ole ka mingit teadmist nende punktide kohta, mis on automaatselt päevakorras eelmisest istungist. Ma pean silmas elamute privatiseerimist, Lahemaad ja muud. Me räägime praegu erinevatest projektidest. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Jaak Allik vabastas mind paljudest selgitustest. Meie töötame 7-punktilise projektiga, mis teil käes on. See, et ma vahepeal nimetasin 10. järjekorrapunkti, ärgu teid heidutagu, mulle sattus vahepeal kätte üks vana projekt. Ivar Raig.

I. Raig

Austatud spiiker ja austatud härra Allik! Maa-keskerakonna fraktsiooni nimel tegin ettepaneku neid nelja punkti 30. istungjärgul mitte võtta päevakorda ja sellise kirjaliku ettepaneku viisin ma ka härra Nugisele. Sellist vastuolu, millest härra Allik rääkis, minu ettepanekus ei sisaldu ja ma arvan, et meil on siiski õigus panna hääletamisele, et neid nelja punkti käesoleval istungjärgul päevakorda ei võeta. Tänan!

Juhataja

Jah, kuid selleks on olemas eritingimused. Mul oleks hea meel, kui Jaak Allik annaks veelkordse selgituse reglemendi kohta. Palun!

J. Allik

Reglemendi § 7 punkt 4 ütleb, et komisjonile suunatud dokumendiprojekti, sealhulgas katkestatud või esimese või teise lugemise läbiteinud seaduseelnõu edasine käsitlemine võetakse istungjärgu päevakorda hääletamata, kui on möödunud Ülemnõukogu poolt

ettevalmistustööks määratud aeg, või töögrupi ettepanekul, kui ettevalmistustöö on lõpetatud varem. Siin ei ole sisulist vaidlust, ma olen nii härra Uluotsa kui ka härra Raigiga nõus, aga minu teada me võtsime vastu otsuse, et need neli punkti on 30. istungjärgu päevakorras. Järelikult me selle küsimuse üle praegu ei diskuteeri, ja kui härra Nugis ütleb, et me hakkame arutama näiteks 1. või 4. punkti, millest proua Lauristin siin rääkis, siis ta esitab informatsiooni, miks seda ühel, teisel või kolmandal põhjusel praegu arutada ei saa. Me võtame vastu otsuse, kas see läheb siis 32. või 35. istungjärgu päevakorda. Niisuguse süsteemi oleme ise sätestanud, et aega kokku hoida ja vältida asjatuid diskussioone päevakorra arutamisel.

Juhataja

Suur tänu! Kas on veel vaja selgitusi reglemendi kohta? Ei ole vaja. Kui midagi tahetakse täiendavalt esitada, siis tuleb seda teha vastavalt §-le 15 või 16. Praegu oleks meil vaja kinnitada käesoleva istungjärgu lõplik päevakord, sest nende punktide kohta on juba olemas Ülemnõukogu otsus. Sõltumatud demokraadid teevad ettepaneku korraldada nelja esimese päevakorrapunkti kohta kolmapäeval, 13. veebruaril avalik poliitiline diskussioon ja pärast seda otsustada, kuidas neid küsimusi arutada. Diskussiooni tuleks teha kas enne või pärast plenaaristungit, mitte plenaaristungi ajal. Plenaaristungi ajal toimub kõik vastavalt reglemendile. Lugupeetud Ülemnõukogu! Ma panen päevakorra kinnitamise lõplikult hääletusele. Jaak Allik.

J. Allik

Lugupeetud härra Nugis! Et me saaksime hääletada, tuleks meile öelda, mis on eelmisel istungil arutamata jäänud ning on automaatselt päevakorras, siis meil on terviklik ülevaade, mida me need neli päeva teeme.

Juhataja

Meil on ees eelnõu erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalelamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise kohta ning sellega seonduv ja Lahemaa rahvusparki käsitlev eelnõu. Nii et kui me oleme päevakorra kinnitanud ja kiireloomulised küsimused läbi vaadanud, siis peaksimegi vastavalt reglemendile jätkama erastamisküsimustega. Kas on veel küsimusi? Ei ole. Palun hääletamisele! Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on 30. istungjärgu päevakorra kinnitamise poolt? Palun hääletada! Ettepaneku poolt on 40 saadikut, vastu 27, erapooletuid on 15. Sellega on kinnitatud järgmine päevakord:

1. Eesti Vabariigi seaduse "Eesti Vabariigi üleminekuperioodi riigipeast ja Ülemnõukogu juhatusest" eelnõu.
2. Seaduseelnõu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu kohta.
3. Eesti Vabariigi Riigikogu valimise seaduse eelnõu.
4. Eesti Vabariigi valijate registri koostamise seaduse eelnõu.
5. Ettepanekutest pangaseaduse muutmiseks.
6. Eesti Vabariigi väärismetalli ja vääriskivide fondi moodustamisest.
7. Eesti Vabariigi kaitseseadusest.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Asugem läbi vaatama kiireloomuliste päevakorraküsimuste lülitamist käesoleva istungjärgu päevakorda. Neid on kaks, ühe on esitanud presiidium ja teise kristlikud demokraadid. Presiidium teeb ettepaneku lülitada kiireloomulise küsimusena vastavalt §-le 15 käesoleva istungi päevakorda otsuse projekt, mille järgi tuleks täiendada Eesti Vabariigi Ülemnõukogu eelmise aasta 31. augusti otsusega kinnitatud delegatsiooni läbirääkimisteks NSV Liidu ja Vene Föderatsiooniga. Selle otsuse projekt on teil käes.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt käesoleva istungjärgu päevakorda otsuse projekt, mis puudutab läbirääkimiste delegatsiooni täiendamist? Palun hääletada! Ettepaneku poolt on 77 saadikut, vastu 2, erapooletuid on 8. Otsuse projekt on lülitatud päevakorda.

Teine kiireloomuline küsimus on Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ja Eesti Komitee ühisistungi korraldamist puudutava otsuse projekt. Kas dokument on kõigil käes? Ei ole. Ootame natuke, kuni jagatakse. Rein Järlik.

R. Järlik

Enne selle küsimuse hääletamisele panekut palub Rahvarinde ühendus 10-minutist vaheaega.

Juhataja

Vladimir Lebedev.

V. Lebedev

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mul on palve härra spiikrile. Enne kui küsimus hääletamisele pannakse, palun selgitada ühisistungi eesmärki. Kes on sellest kõige rohkem huvitatud ja millised on sellise istungi korraldamise motiivid? Milleks on seda vaja? Otsuse projektist see ei ilmne. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Anname Mart Laarile sõna kohapealt.

M. Laar

Ma arvan, et otsuse preambulas on see põhiliselt öeldud. Esiteks on olemas ühe maavolikogu konkreetne pöördumine Ülemnõukogu poole ning teiseks on kahe esinduskogu ühisistungit vaja praegu erakordselt pineva sisepoliitilise olukorra tõttu, eriti rahvaküsitlust, mis on alati väga õrn asi. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Tundub, et kõigil on see otsuse projekt vist käes. Kuulutan vaheaja 10 minutit. Istungjärgu töö jätkub 16.40, täpsemalt 16.37.

V a h e a e g

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! 30. istungjärgu töö jätkub. Asugem kiiresti töökohtadele. Kontrollime kohalolekut. Kohal on 81 saadikut, puudub 23.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Meil on vaja otsustada vastavalt §-le 15, kas lülitada päevakorda kiireloomulise küsimusena otsuse projekt Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ja Eesti Komitee ühisistungit korraldamise kohta. Vladimir Lebedev.

V. Lebedev

Lugupeetud juhtaja! Lugupeetud kolleegid! Mul on ettepanek pisut täpsustada otsuse pealkirja sõnastust: Eesti Vabariigi Ülemnõukogu, Eesti Komitee ja regionidevahelise rahvasaadikute nõukogu ühisistungit korraldamise kohta. Ma arvan, et see on istungi eesmärke arvestades täiesti vastuvõetav. Tänan!

Juhataja

Antud juhul ei ole mul selle suusõnalise ettepanekuga midagi teha, see eeldaks uue dokumendi esitamist. Nii et praegu ei saa ma teha muud ettepanekut kui arutada seda siis, kui küsimus on lülitatud päevakorda. Siis võib teha ka ettepanekud. Rein Järlik.

R. Järlik

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Kuna tegemist on dokumendiga, mille aluseks on Viljandimaa volikogu pöördumine ja mis puudutab meie üldsuse jaoks väga olulist küsimust, siis Rahvarinde ühendus leidis, et päevakorda tuleks see võtta, kuid me esitame alternatiivprojekti. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid, lepime kokku, et seda, mis puudutab motiive, me väljendame hääletamise kaudu. Praegu võime ainult asjaolusid täpsustada. Enn Leisson.

E. Leisson

Lugupeetud härra eesistuja! Ma julgen siiski tulla välja ettepanekuga võtta vastu sisuline otsus, kuidas suhtuda Viljandimaa volikogu pöördumisse. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid! On esitatud saadikufraktsiooni otsuse projekt. Praegu on vaja otsustada, kas lülitada see päevakorda või mitte. Kui see on lülitatud päevakorda, siis esitame parandusettepanekuid nii palju, kui me seda vajalikuks peame. Ma paluksin veel kord mitte avaldada oma arvamust selle otsuse projekti hääletamise motiivide kohta, vaid ainult täpsustada asjaolusid, kuidas hääletada. Sergei Petinov.

S. Petinov

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Mulle on tehtud ülesandeks informeerida teid nelja saadikurühma seisukohtadest selle otsuse projekti hääletamise motiivide suhtes. Meile näib, et otsuse projekti ei tuleks päevakorda lülitada kas või juba sel põhjusel, et nii võime muutuda Läti rahvusliku päästekomitee taoliseks organiks. Tahaks hoiatada, et sellist viga ei tehtaks. Meil on seaduslikult valitud võimuorgan Ülemnõukogu. Eesti Komitee on pigem alternatiivne võimuorgan ja seisab rahvuslikele päästekomiteedele lähemal kui Ülemnõukogule. Seepärast palume hoiduda korraldamast ühisistungeid selle komiteega. Eesti Komitee võib muidugi kutsuda üles taolisi nõupidamisi läbi viima.

Juhataja

Kas ei ole midagi tõlkega korras või ei saa mina teist õieti aru. Me täpsustame praegu ainult hääletamise asjaolusid. Seda, mis puudutab sisu, te väljendate hääletamise kaudu. Lihtsalt

hääletate poolt või vastu. Nii näeb ette reglement. Rohkem me läbirääkimisi sellel teemal, kas see otsuse projekt on hea või halb, ei pea. Vladimir Kuznetsov.

V. Kuznetsov

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Tahaksin juhtida lugupeetud kolleegide tähelepanu asjaolule, et seda projekti ei saa üldse hääletusele panna, sest see on oma sisult ebaõige. Esimene osa – preambula – eeldab kõigi Eesti poliitiliste jõudude koostööd, teises osas on aga juttu ainult koostööst Eesti Komiteega. Kas siis Eesti Komitee tähendab kõiki poliitilisi jõude? Kuhu jäävad TKÜN, Naiste Komitee, Eestimaa Kommunistlik Partei?

Juhataja

Ütlen veel kord, et oma seisukoha otsuse projekti kohta avaldate hääletamise kaudu. Kas hääletamise korra kohta on küsimusi? Vladimir Lebedev.

V. Lebedev

Lugupeetud juhataja! Ma arvan, et te ei käitunud minu kolleegi Sergei Petinoviga just taktitundeliselt. Seepärast palun selgitage meile asjatute arusaamatuste vältimiseks, mida tähendavad hääletamise motiivid, milles need seisnevad. On olemas hääletamise motiivid, on hääletamise protseduur. Arvan, et hääletamise motiivid ei seisne mitte selles, millisele nupule vajutada või kumma käe või jalaga hääletada. Mulle näib, et hääletamise motiivid kujutavad endast mõnevõrra laiemat küsimust. Seepärast palun lugupeetud spiikrit veel kord selgitada, mida ta mõtleb hääletamise motiivide all! Tänan!

Juhataja

Jah, varun kannatust ja teatan, et meie kehtiv reglement ei näe antud juhul üldse ette sõnavõtte või arvamusalaldusi hääletamise motiivide kohta. Kui me hakkame seda päevakorrapunkti arutama, siis võib sõna võtta ja avaldada oma seisukohta hääletamise motiivide kohta. Praegu arutatakse hääletamise korda, muud mitte midagi. Vladimir Malkovski.

V. Malkovski

Lugupeetud kolleegid! Minu ja ilmselt ka paljude teiste rahvasaadikute hääletamise motiiviks saab spiikri vastus järgmisele küsimusele. Kas mainitud otsuse päevakorda võtmine tähendab seda, et tunnustatakse ebaseaduslikku võimuorganit, kel on oma formeering – Kaitseliit?

Juhataja

Sellele küsimusele ma ei võta isegi vaevaks vastata. Lõpetame ära provokatsioonid saalis! Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et kinnitada kiireloomulise küsimusena päevakorda otsuse projekt Eesti Vabariigi Ülemnõukogu ja Eesti Komitee ühisistungi korraldamise kohta? Palun hääletada! Lihthäälteenamus. Selle ettepaneku poolt on 34 saadikut, vastu 37, erapooletuid on 10. Ettepanek ei leidnud toetust. Rohkem kiireloomulisi küsimusi saadikufraktsioonidel ei ole.

Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1990. aasta 21. augusti otsuse "Delegatsiooni kinnitamise kohta läbirääkimisteks NSV Liiduga ja Vene NFSV-ga" täiendamisest

Juhataja

Alustagem päevakorraga. Eesti Vabariigi Ülemnõukogu 1990. aasta 21. augusti otsuse "Delegatsiooni kinnitamise kohta läbirääkimisteks NSV Liiduga ja Vene NFSV-ga" täiendamisest.

Asejuhataja (M. Lauristin)

Sõna selles küsimuses on delegatsiooni juhil Ülo Nugisel.

Ü. Nugis

Lugupeetud Ülemnõukogu! Nõukogude Liit on avaldanud valmisolekut arutada Eesti NSV-ga väga tõsiselt ulatuslikku kompleksi poliitilisi, sotsiaalseid ja majanduslikke küsimusi. Sellises redaktsioonis on alla kirjutatud presidendi dekreet. Nõukogude Liidu delegatsioonis, kellel on volitusi neid küsimusi arutada, on 8 liiget eesotsas peaministri asetäitja härra Lavjoroviga. Te olete kursis, kuidas näeb välja Nõukogude Liidu delegatsioon. Mul on ettepanek täiendada meie delegatsiooni vastavalt selle otsuse projektile, mis teile on kätte jagatud. Paluksime nõustuda sellega, et võetaks vastu otsus lülitada meie delegatsiooni koosseisu veel rahvussuhete komisjoni esimees härra Sergei Sovetnikov ja Eesti Vabariigi Teaduste Akadeemia president Arno Kõörna.

Asejuhataja

Ma palun, kas selle ettepaneku suhtes on küsimusi? Härra Sovetnikov.

S. Sovetnikov

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Ülemnõukogu Presiidiumi istungil 7. veebruaril ma juba rääkisin sellest ja nüüd pean ka Ülemnõukogule ette kandma, milles on asi. Asi on selles, et 30. jaanuaril arutasime seda küsimust nelja fraktsiooni istungil ja siis ma tegin enesetaanduse. Häälteenamusega pakuti välja Vladimir Malkovski kandidatuur. Arvan, et oleks ebaõiglane, kui Ülemnõukogu nelja fraktsiooni arvamust ignoreerib. Sel juhul satuksin mina piinlikku olukorda. Ilmselt peab Ülemnõukogu selle küsimuse otsustama. Akadeemik Kõörna suhtes ei ole mul mingeid vastuväiteid, hääletan tema poolt. Minu ja Malkovski kandidatuuri suhtes, mille kõik neli fraktsiooni esitasid, tuleb meil aga otsus teha. Tänan!

Asejuhataja

Härra Sovetnikovil kui ühel asjaosalisel oli muidugi põhjust ütelda oma arvamus, kuid praegu me esitame küsimusi. Härra Made, palun!

T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud härra Nugis! Kui vaadata Nõukogude Liidu ja Vene Föderatsiooni delegatsiooni koosseisu, siis torkab silma, et seal on spetsialistid, oma ala asjatundjad. Hoolimata kogu lugupidamisest Eesti delegatsiooni liikmete vastu, ütlen ma otse: te ei kanna välja diskussiooni Nõukogude Liidu ja Vene Föderatsiooni delegatsiooni liikmetega kui spetsialistide, kui teadlastega. Ka Arno Kõörnast selles delegatsioonis on vähe. Kuidas seda kommenteerida? Aitäh!

Ü. Nugis

See on Tiit Made eriarvamus.

S. Petinov

Lugupeetud Ülo Nugis! Öelge palun, millistest kriteeriumidest te olete kandidaatide esitamisel juhindunud, milline oli valikukriteerium näiteks Sovetnikovi puhul. Tänan!

Ü. Nugis

Härra Sovetnikovi puhul pidasime silmas seda, et ta on Eesti Vabariigi Ülemnõukogu komisjoni esimees ja tegeleb rahvussuhetega, mis võivad olla oluliseks läbirääkimiste objektiks. Mis puudutab Teaduste Akadeemia presidenti, siis pidasime silmas tema kõrget kvalifikatsiooni ja ka ametikohta.

A. Zõbin

Lugupeetud ettekandja härra Nugis! Kas presiidiumis ei arutatud seda küsimust, et delegatsiooni tuleks lülitada mitu inimest venekeelse elanikkonna hulgast, kes moodustab 40 protsenti elanikest? Delegatsioon peab ju olema esinduslik, see peab esindama kõiki elanikkonnagruppe.

Ü. Nugis

Seda küsimust arutati põhjalikult mitme kandi pealt. Kaaluti ka seda, kas ei peaks delegatsiooni liikmete hulgast olema rohkem muud keelt kõnelevaid inimesi, ning arutati muid aspekte. Kuid praegu esitatakse Ülemnõukogule selline otsuse projekt, nagu ta teil käes on.

E. Leisson

Lugupeetud proua eesistuja! Lugupeetud härra Nugis! Meie delegatsioonis on teatavasti 5 liiget. Te ütlesite, et Liidu delegatsioonis on 8. Kuidas te suhtute sellesse, et ma jään oma 21. augustil esitatud kandidatuuride juurde ja teen ettepaneku lisada meie delegatsioonile akadeemik Arno Kõörna, akadeemik Mihhail Bronštein ja Klara Hallik? Tänan!

Ü. Nugis

Ma kommenteeriksin, kui võib. Loomulikult on ka Enn Leissoni pakutud kandidaadid väärilised inimesed. Kuid meie ei pidanud ilmtingimata vajalikuks, et delegatsioonid peaksid kindlasti ka arvuliselt pariteetsed olema. Me pidasime silmas seda, et vastavalt vajadusele võidaks teatud läbirääkimiste etapil kooskõlastatuna Ülemnõukoguga lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu – ja siis juba esimehena – härra Rüütel.

A. Paju

Austatud ettekandja! Kas ei oleks otstarbekam seada see küsimus taas presiidiumile? Ma kardan, et saalis me praegu ei jõua selleni, et kinnitada seltskond, kes sinna läheb. Omalt poolt näeksin ma seal härra Leissoni nimetatud Mihhail Bronšteini kõrval ka Oleg Klušinit. Aga see jääks ilmselt presiidiumi otsustada.

Ü. Nugis

Eks Ülemnõukogu teab, millise otsuse ta vastu võtab. Praegu on esitatud selline otsuse projekt, nagu on öeldud. Loomulikult muutuvad asjaolud kohe, kui härra Sovetnikov teatab ametlikult, et ta teeb enesetaanduse. Kui see nii läheb, siis ei kõlba praegune otsuse projekt

üldse. Teisi argumente, mis sunniksid otsuse projekti tagasi võtma, mina delegatsiooni juhina veel ei näe.

V. Kuznetsov

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Minu kolleeg Sergei Sovetnikov tegi tegelikult teatavaks, et ta ei saa selle komisjoni tööst osa võtta. Seoses sellega on mul austatud ettekandjale üks küsimus. Kas selles komisjonis oli ette nähtud koht venekeelse elanikkonna esindajale või oli konkreetne kandidaat? Kas arvestatakse ka nelja saadikufraktsiooni arvamust, kes esitasid oma kandidaadi Vladimir Malkovski?

Ü. Nugis

Kui härra Sovetnikovi küsimuste ajal esitatud sõnavõtt tähendab ametlikku enesetaandamist, siis paluks sellest selgelt märku anda ja sellisel juhul tuleks päevakorrapunkti arutamine katkestada.

I. Raig

Austatud härra Nugis! Austatud rahvasaadikud! Kaks küsimust. Esiteks: kas Eesti delegatsioon jääbki siis 7-liikmeliseks, kuigi NSV Liidu delegatsioon on 8-liikmeline? Teine küsimus: kas poleks siiski otstarbekas lisada Eesti delegatsiooni just nimelt üks rahvusvahelise õiguse spetsialist, keda nende hulgas senini ei ole? Läbirääkimised, eriti veel NSV Liiduga on nii kunst kui ka teadus ühel ajal, mille kohta kirjutatakse pakse raamatuid ja analüüse. Meie delegatsiooni liikmetel ei ole aga selleks ei aega ega kogemusi, selles mõttes jagan härra Made kartust.

Ü. Nugis

Praegu on Eesti Vabariigi läbirääkimiste delegatsioon 5-liikmeline, ja kui Ülemnõukogu ei soovi seda täiendada täna esitatud otsuse projekti põhjal, siis võib ta ka viieliikmelisena jätkata läbirääkimisi või vähemasti arutelu käigus täpsustada, kas läbirääkimised üldse toimuvad. Mis aga puutub meie läbirääkimiste delegatsiooni kvalifikatsiooni, siis see on omaette teema. Kui Ülemnõukogu tunnetab, et delegatsioon vajab läbivaatamist, siis teeb ta oma ettepaneku vastava projekti kaudu. Delegatsiooni juhina arvan ma, et meil on õigus kasutada vastavalt vajadusele igasuguse eriala eksperte, kes ei pea olema ilmtingimata delegatsiooni liikmed. Ma ei tea, kui veenev on minu arvamus, kuid mulle tundub praegu, et

kahtlused meie kvalifikatsioonis ja professionaalsuses ei ole esialgu veel põhjendatud. Vene Föderatsiooniga ju läbirääkimised ometi peeti ja leping sõlmiti.

V. Lebedev

Lugupeetud härra Nugis! Me oleme korduvalt neid küsimusi arutanud ja mind vaevab kogu aeg küsimus, kas see arutelu on otstarbekas. Öelge palun kui läbirääkimisdelegatsiooni juht, kas teile on vaja vene nimega inimest või sellist inimest, kel on autoriteet vähemalt neljas Eesti Ülemnõukogu fraktsioonis? Loomulikult oleks sel inimesel oma kolleegide, nende nelja saadikurühma liikmete kaudu autoriteet ja mõju ka kogu ülejäänud mittepõhirahvusest elanikkonna hulgas. Keda siis teile kui juhile vaja on? Kas autoriteetset inimest, keda võtavad kuulda vene kogukonda esindavad erinevad poliitilised jõud, või lihtsalt vene nimega isikut? Paluti konkreetselt vastata! Tänan!

Ü. Nugis

Käesoleva otsuse projekti ettevalmistamisel esitasime meie, sealhulgas mina, härra Sovetnikovi kandidatuuri, sest me tahtsime teda delegatsiooni lülitada. Kui härra Sovetnikov võtab oma kandidatuuri tagasi, jääb päevakorra arutamine pooleli. Ja siis me kas esitame uue kandidaadi või ei esita. Rohkem ma ei kommenteeri.

S. Sovetnikov

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Muidugi ma oleksin seda pidanud tegema juba neljapäeval Ülemnõukogu Presiidiumi istungil. Olen selle üle palju mõelnud ja olen nõus Ants Pajuga selles, et nägin alternatiivse kandidaadina Oleg Klušinit. Enne plenaaristungit vestlesin Klušiniga, püüdsin teda veenda, kuid ta keeldus kategooriliselt. Sellepärast ma ei esitagi tema kandidatuuri. Et ma neljapäeval alternatiivset kandidatuuri ei esitanud, siis tahaksin, et me paneksime selle nüüd hääletusele. Ma ei tee enesetaandust, sest mul on ebamugav seda praegu teha. Mul on selline ettepanek, et hääletame. Teist väljapääsu ma ei näe.

Ü. Nugis

Mina saan aru nii, et härra Sovetnikov oma kandidatuuri maha ei võta. On niimoodi? Jah.

P. Kask

Lugupeetud härra Nugis! Kas te ei informeeriks meid NSV Liidu delegatsiooni rahvuslikust koosseisust? Tänan!

Ü. Nugis

Ma kardan, et jään tõesti vastuse võlgu. Ma võin veel kord perekonnanimed ette lugeda, kuid oletuste peale ei hakka ma rahvust määrama. Delegatsiooni juht on härra Lavjorov, tema on peaministri asetäitja. Delegatsiooni liikmed on: härra Gritsenko, Nõukogude Liidu Ülemnõukogu Liidunõukogu komisjoni esimees, kes eelmises läbirääkimistevoorus oli Nõukogude Liidu poolse delegatsiooni juht; härra Prošin – plaanikomitee esimehe asetäitja; härra Kapitanets – Nõukogude Liidu sõjamerejõudude ülemjuhataja esimene asetäitja; härra Topornin – Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia Riigiõiguse Instituudi direktor; härra Šaripov – Nõukogude Liidu Ülemnõukogu Rahvustekojade komisjoni esimees; härra Tšaplin – välisministri asetäitja; härra Trušin – siseministri asetäitja.

A. Junti

Lugupeetud juhataja! Ettekandja! Mul on ettepanek asuda otsust hääletama, kuid enne oleks siiski üks täpsustav küsimus. Nimelt, me räägime läbirääkimistest NSV Liiduga. Ma paluksin härra Nugist öelda, kas NSV Liidu president on oma otsust muutnud ja asunud tõepoolest Eestiga läbirääkimistesse või on ta jätkuvalt seisukohal, et Eestiga peetakse konsultatsioone. Sellest oleneb ka meie edaspidine jutuajamine. Aitäh!

Ü. Nugis

Kolleegid! Sellele küsimusele vastamine läheb teema piiridest välja, kuid ma siiski riskin. Tõepoolest, praegune presidendiseadus räägib võimalusest arutada suurt hulka küsimusi, mis iseenesest ei pruugi olla veel läbirääkimine. Ma tunnistan teile otse, et minu mitmekordsed pingutused võtta täna kontakti Nõukogude Liidu delegatsiooni juhiga ei kandnud vilja. Meil on siiski teistest allikatest teada, et see delegatsioon kavatses sõita Tallinna ja siin meiega kontakti võtta. Ja loomulikult esimene asi, milles meil tuleb selgust saada, on Nõukogude Liidu delegatsiooni volituste täpsustamine. Teadu järgi on Eesti Vabariigi delegatsioonil väga kitsad volitused, me saame rääkida ainult iseseisvuse taastamisest. Kui Nõukogude Liidu poole volitused on nii suured, et sinna sisse mahuvad ka meie poole volitused, siis sellisel juhul ilmselt kontaktid jätkuvad. Muul juhul võib-olla mitte, kuid see pole selle päevakorrapunktiga nii vahetult seotud.

T. Mets

Lugupeetud koosoleku juhataja! Te oleksite pidanud tegema hoiatuse saadik Lebedevile, kes pani kahtluse alla saadik Sovetnikovi väärikuse ja kompetentsuse. Ja teiseks, mis puutub läbirääkimistesse delegaatide arvu üle, siis ma pean tegema märkuse ajaloo taustal. Kui olid Eesti–Vene rahuläbirääkimised, siis oli Vene poolel ainult kaks esindajat – Gukovski ja Joffe –, nii et sellest peaks piisama.

Asejuhataja

See oli minu poole pöördumine. Kas härra Nugis soovib midagi öelda?

Ü. Nugis

Võib-olla tundub minupoolne kommentaar liiga enesekindel, kuid ma arvan praegugi: ei ole mitte mingit alust arvata, et Eesti Vabariigi delegatsioon ei võiks muude asjaolude sobivusel ka 5-liikmelisena läbirääkimisi pidada.

S. Petinov

Lugupeetud spiiker! Kas te olete valmis võtma teiste kandidaatide hulka ka Vladimir Malkovski, austades nelja saadikufraktsiooni arvamust ning võttes arvesse Sergei Sovetnikovi avaldust ja sõnavõttu?

Asejuhataja

Palun kõik täiendused kirjalikult!

Ü. Nugis

Minu isiklik arvamine ei maksa praegu oluliselt midagi. Me oleme seda teemat arutanud vanematekogus ja presiidium on esitanud sellise otsuse projekti, nagu see teil käes on.

Asejuhataja

Me oleme kuulnud ära vastused küsimustele ja võime asuda asja otsustama. Ma palun härra Nugise oma töö juurde tagasi.

Juhataja (Ü. Nugis)

Lugupeetud Ülemnõukogu! Avan läbirääkimised käsiloleva päevakorrapunkti üle. Teatan alguseks, et minule on laekunud Enn Leissoni parandusettepanek, ja ma palun kõik parandusettepanekud, nii nagu reglement ette näeb, esitada kirjalikult. Sergei Sovetnikov.

S. Sovetnikov

Lugupeetud spiiker! Palun siiski arvestada nelja saadikurühma arvamust. Nead esitasid kandidaadi ja arvatavasti on vaja see hääletusele panna.

Juhataja

Suur tänu, härra Sovetnikov! Me ootame kõiki ettepanekuid kirjalikult. Enn Põldroos.

E. Põldroos

Lugupeetud kolleegid! Ma tahaksin pöörduda nelja saadikurühma ja kolleeg Malkovski poole järgmise mõttearendusega. See delegatsioon, kes kohtub Nõukogude Liidu delegatsiooniga olgu siis läbirääkimisteks või mõttevahetusteks, alustab oma tegevust teatud kindla mandaadiga, kindla ülesandega. Kuidas saab selle delegatsiooni tööst osa võtta inimene, kes seda ülesannet, seda sihti ei pea õigeaks? Ma kardan, et saadik, kes delegatsioonile antud mandaati ei tunnista ja samal ajal nõustub delegatsiooni liikmeks kandideerima, käitub ebaausalt. Tänan!

A. Gussev

Tänan teid! Lugupeetud spiiker! Lugupeetud saadikud! Arvan, et minu kolleeg Põldroos mõnevõrra liialdas. Esiteks, seltsimees Malkovski pole kusagil öelnud, et ta ei tunnista läbirääkimiskomisjoni mandaati. Teiseks arvan, et kui ainult väliselt püütakse üksmeelt demonstreerida, siis ei saa sellest kasu kumbki pool. Ma arvan, et kui komisjoni koosseisu lülitatakse Malkovski, siis oleks eelseisvatel läbirääkimistel või konsultatsioonidel võimalik lahendada palju rohkem probleeme kui pärast seda, kui need küsimused on tegelikult juba ära otsustatud. Parem on ju asjad läbi arutada ja suhteid välja selgitada enne, kui need lõplikult paika pannakse. Seepärast tahaksin, et minu seisukohta arvestataks. Tänan!

V. Lebedev

Lugupeetud seltsimehed, vabandust, lugupeetud härrad! Tahaksin öelda paar sõna. Esiteks, ma avaldan ainult oma isiklikku arvamust. Mulle on väga ebameeldiv ja mind teeb väga

kurvaks, kui sellesse komisjoni lülitatakse Sovetnikov. See on põhimõttelage inimene, kel puudub oma seisukoht, mistõttu ta minu arvates ei peaks sellesse komisjoni kuuluma. Nelja saadikufraktsiooni ühisistungil tegi Sergei Aleksandrovitš enesetaanduse ja me hääletasime teise kandidaadi poolt. Seepärast palun veel kord juhtida austatud kolleegide tähelepanu sellele, et kandidaat, keda te soovitate, on ebaprintsiipiaalne. Teiseks, regioonidevahelise nõukogu presiidium arutab seda küsimust ja esitab oma seisukoha teie valitud kandidaadi volituste suhtes. Ja jätab loomulikult endale võimaluse otsustada, kas alustada paralleelseid läbirääkimisi NSV Liiduga. Täna tähelepanu eest!

J. Kass

Lugupeetud kolleegid! Hääletades Malkovski poolt, ei vali me mitte oma delegatsioonile lisakandidaati, vaid Moskva delegatsioonile üheksandat meest, nii et arvestage seda. Aitäh!

H. Eller

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud juhatus! Ma teeksin ettepaneku praegu küsimuse arutelu katkestada ja teha presiidiumile ülesandeks veel kord konsulteerida meie parlamendifraktsioonide esindajatega, et siis tulla arutelu juurde tagasi. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Me paneme selle ettepaneku vajaduse korral hääletusele, kuid ma siiski informeerin teid sellest, et presiidiumis ei ole segadusi ega eksitusi. Presiidium teab, mida ta esitas, ja ka delegatsioon teab, mida ta esitas. Rein Järlik.

R. Järlik

Austatud juhataja! Kolleegid! Kuna Enn Põldroosi küsimus, mis oli määratud neljale saadikurühmale, ilmselt päralt ei jõudnud, siis ma kordaksin seda pisut teises sõnastuses. Kuidas lugupeetud kolleegid kujutavad ette, kui laeva meeskonda võetakse mees, kes tahab juba esimesel võimalusel laeva põhja lasta? Ja ühtlasi teen ma ka ettepaneku selles küsimuses läbirääkimised lõpetada.

Juhataja

Suur tänu! Võib-olla kuulame veel ära Vitali Menšikovi.

V. Menšikov

Lugupeetud spiiiker ja ühtlasi delegatsiooni juht! Tahaksin teha ühe märkuse. Arvatavasti enda aadressil. Kui me teeme näo, et siin selles saalis on kõigi fraktsioonide ja meie kõigi vahelised suhted isikute ja gruppide tasandil normaalsed ning mingeid vastuolusid pole, ja kui me kujutame seda nii ka läbirääkimistel, siis tähendab see olukorra täielikku lakeerimist. Kas poleks siis parem, kui kohe alguses oleksid esindatud kõik siin väljendatud seisukohad läbirääkimiste suhtes? Sel juhul oleks ka tulemused palju paremad. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! On tehtud ettepanek läbirääkimised lõpetada. Kas paneme hääletusele? Kohaloleku kontroll. Kohal on 84 saadikut. Puudub 20.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lõpetada sõnavõttud peale Viktor Jermolajevi sõnavõttu? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 71 saadikut, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 9. Läbirääkimised lõpetatakse eespool nimetatud tingimustel. Juhan Telgmaa.

J. Telgmaa

Lugupeetud kolleegid! Meie ees on praktiline küsimus, mis tahab lahendamist. Delegatsiooni formeerimisega ei saa väga pikalt viivitada ja seetõttu tuleks vahest tõesti anda presiidiumile võimalus esitada veel uus kandidaat Sergei Sovetnikovi asemel. Nähtavasti tuleb ka temast aru saada, sest tema olukord on kaunis delikaatne ja miks me siis hoiame inimest sundseisus, kus tal on väga ebamugav olla. Sealjuures tuleks muidugi arvestada, et see isik võiks olla ka väljastpoolt Ülemnõukogu, ja soovitav oleks, kui ta oleks vene kogukonnast. Samal ajal peaksime otsustama nii, et annaksime presiidiumile siiski veel ainult ühe võimaluse ja kui see katse läbi ei lähe, siis jääb delegatsioon lihtsalt ühe liikme võrra väiksemaks. Meil on ju palju kogemusi, kuidas mõned meie kolleegid, kes nelja saadikurühma nimel esinesid, oskavad olukorda segaseks ajada, lõputult venitada igasuguste vigurite, valede ja jantidega. Selle tagajärjeks on, et me osutume siin järjekordselt mitu päeva absurditeatri näitlejateks. Nii et seda olukorda ma ei tahaks ja seepärast teeksingi ettepaneku, et Ülemnõukogu Presiidium esitaks Sergei Sovetnikovi asemel uue kandidaadi, ja kui see läbi ei lähe, siis jätta delegatsioon ühe liikme võrra väiksemaks. Tänan!

Juhataja

Selge. Niipalju kui ma käesoleval hetkel veel aru saan, ei ole härra Sovetnikov oma kandidatuuri taandanud. Viktor Jermolajev.

V. Jermolajev

Lugupeetud kolleegid! Lugupeetud presiidium! Ma ei saa öelda midagi kolleeg Sovetnikovi vastu, sest ta on selle saadikurühma esimees, kuhu ma kuulun. Ma ei arva, et meil on õigus üldse kellegi siinviibija üle otsustada, sest me pole siia valitud mitte tänu vastastikusele poolehoiule, vaid valijate tahtel. Ja seetõttu peame tegutsema ka valijate huvides. Asi on selles, et meil on tekkinud väga delikaatne olukord. Neli saadikurühma on ühisel seisukohal ja on esitanud ühise kandidaadi. Kuna läbirääkimised on tõsine asi, siis on vaja mõelda selle peale, millise mulje me oma käitumisega jätame. Me ei tohi teha vale sammu ega anda põhjust süüdistada meid ebaobjektiivsuses ning soovimatuses ära kuulata teiste arvamusi. Seepärast ühinen kolleeg Menšikovi seisukohaga ja soovitan kõigil olukorra üle hästi järele mõelda. Paljugi on ühele kaardile pandud, sealhulgas läbirääkimised, mis on meile kõigile väga tähtsad. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Läbirääkimised on lõppenud. Jõus on veel Elleri ettepanek selle päevakorrapunkti katkestamise kohta. On mitu ettepanekut anda otsuse projekt tagasi presiidiumisse veel kord läbivaatamiseks ja uuesti esitamiseks. Samas ma tahaksin siiski veel kord teatada, lugupeetud kolleegid, et läbirääkimiste delegatsioon on meeskond. Ja kui meeskond vajab täiendamist, siis oleks loogiline arvata, et ka meeskonda usaldatakse. Praegu on laekunud hulgaliselt parandusettepanekuid ja need pannakse loomulikult hääletamisele, kui ei arvata, et neid võiks tagasi võtta. Ma küsin võrdsete õiguste saadikurühma esindajalt kõigepealt, kas nõutakse vaheaega enne parandusettepanekute hääletamist või enne otsuse läbihääletamist? Enne otsust. Hillar Eller.

H. Eller

Lugupeetud kolleegid! Pärast delegatsiooni juhi selgitavat sõnavõttu ma võtan tagasi oma ettepaneku otsuse projekti arutamise katkestamise kohta. Aitäh!

Juhataja

Enne kui ma hakkan parandusettepanekuid hääletusele panema, teatan teile, et peaaegu kõik teie ettepanekud täiendada delegatsiooni koosseisu, mis reglemendi kohaselt on parandusettepanekud, on olnud kõne all ja arutusel. Kuid me otsustasime esitada teile otsuse projekti sellisel kujul, nagu see teile kirjalikult on kätte jagatud. Siin muudatusi ei ole: Sergei Sovetnikov ja Arno Kõörna. Nüüd parandusettepanekud. Vastavalt reglemendile tuleks enne

panna hääletamisele need parandusettepanekud, mis puudutavad põhimõtteliselt arutava otsuse projekti muudatusi, s.t. anda tagasi Ülemnõukogu Presiidiumile uue ettepaneku tegemiseks. Kas Juhan Telgmaa jääb oma arvamuse juurde? Juhan Telgmaa jääb oma arvamuse juurde, et esitatud projekt mitte aluseks võtta, vaid tulla välja uue projektiga. Jaak Allik, kuidas reglement siin ette näeb? Minu mälu järgi hääletab ettepaneku tegija sellisel juhul lihtsalt vastu. Kuid kuulame ära Jaak Alliku.

J. Allik

Lugupeetud härra Nugis! Teie tõlgendus on minu meelest täiesti õige. Kui Telgmaa ettepanek on selline, et lükata otsuse projekt tagasi, siis näidatakse seda hääletamise teel. Kui on mingi alternatiivmuudatus, siis on teine asi, aga tagasilükkamist me eraldi hääletusele ei saa panna.

J. Telgmaa

Sellisel juhul on mul küsimus, kas ei tule kõne alla võimalus hääletada eraldi Sergei Sovetnikovi ja Arno Kõörnat.

Juhataja

Sergei Sovetnikov ei ole teinud enesetaandust. Ja projekt, mis on aluseks võetud, kehtib sellises redaktsioonis, nagu ta teile on esitatud. Võib-olla soovib Juhan Telgmaa nüüd oma ettepaneku tagasi võtta?

J. Telgmaa

Sel juhul ma võtan tagasi jah.

Juhataja

Juhan Telgmaa võtab oma parandusettepaneku tagasi. Esimese parandusettepaneku esitas Sergei Sovetnikov. Ettepaneku sisu on lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Vladimir Malkovski. Kas Ülemnõukogu saab aru Sergei Sovetnikovi parandusettepanekust? Panen hääletusele. Üks hetk. Aleksandr Gussev.

A. Gussev

Ma vabandan! Tahan asja täpsustada, aga kui ma midagi valesti ütlen, siis Sovetnikov parandab mind. Täpsemalt öeldes tegi Sovetnikov ettepaneku, et Ülemnõukogu otsustaks hääletamise teel, kas valitakse tema või Malkovski.

Juhataja

Ei ole nii. Ma loen ette originaalkeeles: "Прошу включить в списки дополнительно Владимира Мальковского." Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on Sergei Sovetnikovi parandusettepaneku poolt, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Vladimir Malkovski? Palun hääletada! Lihthälteenamus. Üks hetk, ma võtan hääletuselt maha, me peame Jaak Allikuga nõu. Jaak Allik! Kas praegu oleks korrektne hääletada parandusettepanekut salajase hääletamise teel? Me peame praegu reglemendikomisjoni esimehega nõu, ja kui selle nõupidamise tulemusena selgub, et ilma saadikute ettepanekuteta ei ole meil kohustust panna ettepanekut salajasele hääletamisele, siis saadikud reageerivad vastavalt.

J. Allik

Põhimõtteliselt peaksid kõik isikuhääletused olema salajased, kui me ei võta vastu otsust hääletada nimekirja alusel, nagu me tegime Eesti Panga juhatuse nõukogu hääletamisel.

Juhataja

Selge. Mis Ignar Fjuk meile ütleb?

I. Fjuk

Lugupeetud eesistuja! Ma paluksin veel kord enne hääletamist täpsustada, mida me hääletame. Ma sain aru, et härra Sovetnikovil oli ettepanek lülitada nimekirja, kuid härra eesistuja ütles, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu. Need on erinevad asjad.

Juhataja

See terane tähelepanek vajab tõesti täpsustamist. Härra Sovetnikovi parandusettepanek kõlab vene keeles selliselt: "Прошу включить в списки дополнительно Владимира Мальковского." See tähendab, et härra Sovetnikov palub lülitada nimekirja.

Ma tutvustan ka teisi parandusettepanekuid. Saadikurühmad "Võrdsete õiguste eest", "Koostöö", "Virumaa" ja "Kommunistlik fraktsioon" on teinud samuti ettepaneku lülitada täiendavalt nimekirja Vladimir Malkovski. Enn Leisson teeb ettepaneku panna Sergei Sovetnikovi asemel otsuse projekti juurde Mihhail Bronštein ja Klara Hallik. Arno Kõorna jääks sisse. Ants Paju teeb ettepaneku täiendada delegatsiooni, s.t. et lülitada otsuse projekti Oleg Klušin ja ka Mihhail Bronštein. Rohkem parandusettepanekuid ei ole. Ma tuletan meelde, kolleegid, et läbirääkimised on lõppenud ja sellel teemal rohkem enam sõna ei võeta.

Me täpsustame ainult parandusettepanekuid, kui Ülemnõukogule ei ole nende sisu arusaadav, või teeme ettepanekuid hääletamise korra kohta. Nikolai Aksinin.

N. Aksinin

Lugupeetud Ülo Nugis! Ma ei saanud aru ja tahan enda jaoks täpsustada. Sovetnikovi esitas presiidium, seltsimees Malkovski neli fraktsiooni – mitte täiendavalt ja mitte alternatiivina, vaid meie otsuse põhjal.

Juhataja

Ma mõistan seda, härra Aksinin. Suur tänu! Jaak Allik.

J. Allik

Lugupeetud härra juhataja! Ma tutvusin vastavate reglemendipunktidega. Minu meelest ei saa seda dokumenti käsitleda tervikotsusena. Tähendab, Kõörna ja Sovetnikov tuleks hääletada salajaselt eraldi. Nad on Eesti Vabariigi delegatsiooni liikmed ning me anname selle volituse ju konkreetsele isikule.

Juhataja

Selge, mina sain ka niimoodi aru. Kui me oleksime hakanud otsust lõplikult vastu võtma, siis nii olekski tehtud. Kõik on selle nüüd teatavaks võtnud. Valeri Kois.

V. Kois

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Mina ka ei saanud aru Sovetnikovi ettepanekust. Ma ei saanud aru, kas ta teeb ettepaneku lülitada need delegaatide nimekirja või sellesse nimekirja, mille alusel me need delegaadid valime. Tahaksin täpsustada, mis sellele järgneb. Tänan!

Juhataja

Härra Sovetnikov teeb sõna-sõnalt ettepaneku lülitada nimekirja härra Malkovski ja samasuguse ettepaneku teevad ka nelja fraktsiooni esindajad. Võib-olla küsime asjaosalistelt? Loogika põhjal tuleks selle all mõista, et mõeldud on delegatsiooni. Ma saan aru, et härra Sovetnikov pidas ka silmas delegatsiooni koosseisu. Sisuliselt oleks see antud projekti täiendus. Kas võib parandusettepanekud panna hääletusele? Kuna härra Sovetnikovi ning saadikurühmade "Võrdsete õiguste eest", "Koostöö", "Virumaa" ja "Kommunistlik

fraktsioon" ettepanekud langevad kokku, siis panen need korraga hääletusele. Mõlemas on tehtud ettepanek lülitada nimekirja Vladimir Malkovski. Need on parandusettepanekud, aluseks on võetud presiidiumi esitatud otsuse projekt. Hääletame ükshaaval, nimeliselt ja salajase hääletamise teel. Nikolai Zahharov.

N. Zahharov

Lugupeetud spiiker! Lugupeetud härrad! Minu meelest on meie vaidlus mõttetu. Ülemnõukogu pole määranud kindlaks delegatsiooni arvulist koosseisu. Kui delegatsiooni arvuline koosseis oleks kindlaks määratud, siis saaks rääkida kellegi lülitamisest selle koosseisu. Kui seda pole tehtud ja me arutame oletatava delegatsiooni koosseisu läbirääkimistel Liiduga, siis peame loomulikult läbi arutama kõik esitatud kandidatuurid, lülitama kõik kandidaadid nimekirja ja panema nad salajasele hääletusele. Vastasel juhul arutame hommikuni, kes on täiendavalt nimekirja lülitatud ja kes ei ole. Täna tähelepanu eest!

Juhataja

Suur tänu asjatundliku nõu eest, kuid praegu me paneme parandusettepanekud hääletamisele vastavalt reglemendile. Nagu öeldud, pannakse kõigepealt hääletusele parandusettepanekud, mis on esitatud härra Sovetnikovi ja nelja saadikurühma poolt. Need langevad sisuliselt kokku ja puudutavad Vladimir Malkovskit. See parandusettepanek läheb salajasele hääletamisele, ning kui saadakse 53 häält ... Vabandust, nüüd on tegemist komplitseeritud juhtumiga! Vastavalt reglemendile nõuab parandusettepanek lihthäälteenamust, kuid personaalküsimuses on vaja 53 häält, sest see läheb siis ju kohe edasi otsusesse. Jah, siis on üks hääletamine, nii näeb ette reglement. Kui härra Malkovski saab 53 häält, siis on ta lülitatud delegatsiooni koosseisu ja tuleb järgmine parandusettepanek. Kas see on Ülemnõukogule arusaadav? On. Salajane hääletamine. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Vladimir Malkovski? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 17 saadikut, vastu 61, erapooletuid on 3. Ettepanek ei leidnud toetust.

Järgmine parandusettepanek on Enn Leissonilt. Selle sisu seisneb selles, et Sergei Sovetnikovi asemel lülitada delegatsiooni Mihhail Bronštein ning täiendavalt Klara Hallik. Minule on kirjalikult esitatud Enn Leissoni parandusettepanek, kus Sergei Sovetnikov on maha tõmmatud ja pakutud asemele Mihhail Bronšteini ning täiendavalt veel juurde Klara Hallik. Arnold Kõörna jääb sisse, mis tähendab, et selles osas jääb projekt muutmata. Sergei Petinov.

S. Petinov

Lugupeetud spiiker! Enne kui me ülejäänud parandusettepanekud hääletusele paneme, tahaksin saada täpse vastuse ühele küsimusele kas teilt või rahvasaadikutelt, kes need ettepanekud tegid. Kas need on kooskõlastatud inimestega, keda me oletatavasti tahame lülitada delegatsiooni koosseisu? Tänan!

Juhataja

Ma ei tea, kui korrektne see praegu on, kuid ma olen delegatsiooni juht ja sellepärast palun ette vabandust. Enn Leisson saab sõna ja selgitab. Kuid ma kordan veel kord üle: peale härra Klušini on teised kandidaadid töö korras juba läbi arutatud, kuid sellele vaatamata esitas presiidium oma otsuse projekti niisuguses redaktsioonis, nagu see teil laudadel on. Enn Leisson.

E. Leisson

Lugupeetud eesistuja! Kui ma oma parandusettepaneku tegin, juhindusin ma nimelt sellest, et presiidium on meile juba teinud kaks ettepanekut: lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Viktor Andrejev ja lülitada täiendavalt delegatsiooni Sergei Sovetnikov. Ja sel hetkel, kui ma tõin oma ettepaneku teie laua juurde, oli veel jõus Sergei Sovetnikovi enesetaandus 4 fraktsiooni poolt esitatud kandidaadi kasuks.

Juhataja

Sergei Sovetnikov ei ole teinud enesetaandust. Võib-olla Enn Leisson soovib oma ettepaneku tagasi võtta?

E. Leisson

Ei, ma ei soovi seda tagasi võtta. Juhul kui Sergei Sovetnikov ei ole teinud enesetaandust, siis ma pakun esitatud kandidaadid täiendavalt lülitada delegatsiooni koosseisu. Tänan!

Juhataja

Ka vaatamata sellele, et konkreetsete inimestega ei ole räägitud?

E. Leisson

Ma arvan niimoodi, et me oleme küllalt soliidne ja kõrge kogu, et teha midagi inimestele ülesandeks. Kui me koostasime 21. augustil delegatsiooni, ei võtnud me arvesse peaministri

palvet mitte lülitada delegatsiooni koosseisu justiitsminister Jüri Raidlat tema suure töökoormuse tõttu. Tõesti, ma ei ole nendega kontaktis olnud, kuid ma pean neid väärilisteks inimesteks esindama Eesti valijaskonda, rahvast ja maad.

Juhataja

Suur tänu! Panen hääletusele. Parandusettepaneku sisu seisab selles, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Mihhail Bronštein ja Klara Hallik. Nad pannakse mõlemad eraldi hääletusele ja mõlemad peavad saama 53 häält salajasel hääletusel. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Mihhail Bronštein? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 28 saadikut, vastu 32, erapooletuid on 16. Ettepanek ei leidnud toetust.

V. Kois

Lugupeetud kolleegid! Ma arvan, et see ei ole eriti korrektne, kui me kellegi seljataga paneme tema kandidatuuri hääletusele. Mihhail Bronštein on väga lugupeetud inimene. Me ei küsinud temalt nõusolekut ja nüüd hääletasime vastu. Ka Klara Hallik on lugupeetud inimene. Mu süda lausa valutab. Kui ma teaksin, et nad on nõus kandideerima ja võitlema selle eest, siis ma saaksin teadlikult toimida. Palun see hääletusele panna!

H. Peterson

Lugupeetud juhataja! Kolleegid! Mul on ettepanek keelduda niisugustest hääletamistest, kui inimestega ei ole kokku lepitud. Kõigepealt peaksime kokku leppima, kui suur on Eesti delegatsioon, ja alles siis arutame kandidatuure. Antud juhul ei ole võib-olla paljud inimesed siin härra Bronšteini vastu, kuid ta ei olnud ju plaanis ja ei olnud läbi arutatud.

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! Meie ei arutanud mitte delegatsiooni suurust, vaid seda otsuse projekti, mis teil on laudade peal. Mis puudutab Klara Hallikut, siis mina olen temaga sellel teemal rääkinud ja ma ütlesin, mida mul Ülemnõukogule teatada oli. Panen hääletusele.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Klara Hallik? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 34 saadikut, vastu 27, erapooletuid on 14. Ettepanek ei leidnud toetust.

Järgmisena panen hääletusele Ants Paju parandusettepaneku. Ma küsin üle, ega Ants Paju ei soovi tagasi võtta. Ants Paju.

A. Paju

Austatud juhataja! Mulle tundub, et täna oleme saalis nagu haige inimene, kes on kolm kuud elanud kipsis ja nüüd äkki on kips jala ümbert ära võetud. Ebaadekvaatsus ja erimeelsus siin saalis sunnivad mind sisemiselt väga raskes seisundis oma ettepaneku tagasi võtma.

Juhataja

Suur tänu! Lugupeetud Ülemnõukogu! Minul rohkem parandusettepanekuid ei ole. Nüüd ma küsin võrdsete õiguste saadikurühmalt, kas teeme vaheaega 10 minutit. Vaheaeg 10 minutit. Istungjärgu töö jätkub 18.09.

V a h e a e g

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! Istungjärgu töö jätkub. Palun asuda töökohtadele! Kohaloleku kontroll. Kohal on 79 saadikut, puudub 25. Palun hilinejaid ruttu registreerida! Lugupeetud Ülemnõukogu! Nagu öeldud, parandusettepanekuid rohkem ei ole ja ma panen otsuse projekti tervikuna hääletamisele sellise arvestusega, et mõlemad isikud hääletatakse eraldi läbi ja siis otsustame. Kas see on Ülemnõukogule arusaadav? On arusaadav. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt läbirääkimiste delegatsiooni koosseisu Sergei Sovetnikov? Palun hääletada! 53 häält, hääletamine on salajane. Selle ettepaneku poolt on 55 saadikut, vastu on 16, erapooletuid on 5. Ettepanek on vastu võetud.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt delegatsiooni koosseisu Arno Kõörna? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 68 saadikut, vastu 5, erapooletuid on 8. Ettepanek on vastu võetud.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Panen otsuse projekti tervikuna hääletamisele, arvesse võttes parandusettepanekuid. Hääletamine on lahtine, vaja on 53 häält. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus läbirääkimiste delegatsiooni täiendamise kohta? Palun hääletada! 53 häält. Selle ettepaneku poolt on 69 saadikut, vastu 5, erapooletuid on 8. Otsus on vastu võetud.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Plenaaristungiks ettenähtud aeg ja ka spiikri käsutuses olev aeg on läbi. Homme algab plenaaristung kell 10 ja homme on nn. vaba mikrofon.

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

30. ISTUNGJÄRK

TEINE ISTUNG

12. veebruar 1991

Päevakorravälised avaldused

Juhataja (Ü. Nugis)

Tere hommikust, lugupeetud Ülemnõukogul Asugem töökohtadele. Kontrollime kohalolekut. Kohal on 79 saadikut, puudub 25. Lugupeetud kolleegid! Vastavalt meie reglemendile on täna igal saadikul võimalus soovi korral esineda kuni 5-minutise päevakorravälise avaldusega. Läbirääkimisi selliste avalduste üle ei avata ja küsimusi ka ei esitata, kui see avaldus ei puuduta otseselt mõne Ülemnõukogu liikme, saadikurühma või komisjoni tegevust. Sellisel juhul tuleb anda võimalus vastamiseks.

Mul on selline palve, et kui see saadikutele sobib, siis peame me need 5-minutised sõnavõttud siit kõnetoolist. Me paneme ilusti programmi ka ajalimiidi sisse ja 5 minuti lõppedes lülitatakse mikrofoni välja. Nii, alustame. Jevgeni Kotšegarov.

J. Kotšegarov

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Meie, Eesti Ülemnõukogu saadikud, sõjaväelased Abdurahmanov, Volkov ja Kotšegarov, täname Ülemnõukogu meile antud õiguse eest osaleda 3. märtsi referendumis. Ent Eesti territooriumil elavad ülejäänud sõjaväelased on sellisest õigusest ilma jäetud, kuigi praegune ühiskondlik-poliitiline süsteem näeb ette sõjaväelaste kui võrdõiguslike kodanike osavõttu ühiskonnaelust ning selle igasugune takistamine on inimõiguste rikkumine. Kuna Ülemnõukogu otsus on sõjaväelaste suhtes diskrimineeriv, siis ei pea me võimalikuks oma osalemisõigust kasutada. Täna teid!

G. Ahaladze

Lugupeetud juhataja! Austatud saadikud! Seltsimees Kotšegarovi avalduse kontekstis ei pea ka mina moraalsel kaalutlustel võimalikuks osaleda 3. märtsi referendumis. Leian, et referendumis Eesti tuleviku kohta peab osalema ja Eesti tulevikku määrama Eesti rahvas, inimesed, kes siin alaliselt elavad ja kavatsevad edaspidigi elada. Mis aga puutub minu

valijatesse, siis nemad hääletavad 17. märtsi referendumil. Ühtlasi teen ma lugupeetud Ülemnõukogule ettepaneku arutada siin alaliselt elavate Nõukogude armee ohvitseride küsimust veel kord järgmisel istungjärgul, kuna relvajõududes on palju ohvitseri, sõdureid, seersante ja teisi inimesi, kes on Eestis sündinud, elavad siin ja kavatsevad jääda siia elama. Enda kohta ütlen veel kord, et ei pea võimalikuks võtta osa referendumist Eesti iseseisvuse küsimuses, sest ma ei arva, et jään siia elama alatiseks. Leian, et Eestimaa saatuse peavad otsustama need, kes jäävad siia. Täna!

K. Sergij

Lugupeetud eesistuja! Austatud rahvasaadikud! Mul oli Paldiskis valijate vastuvõtt, kus Paldiski linnapea andis mulle üle pöördumise Eesti Vabariigi Ülemnõukogu poole ja palus teatada tulemustest. Ajalehe "Molodjož Estonii" k.a. 31. jaanuari numbris on avaldatud seltsimees Sildami allkirjaga artikkel, milles arvustatakse Eesti Vabariigi Ülemnõukogu liiget juristi Arvo Juntit, kes on solvanud Paldiski linna elanikke, öeldes, et referendumis ei peaks osalema sõjaväelased ja nende pereliikmed, samuti Nõukogude sõjaväebaasiks olev Paldiski linn tervikuna. Kas need sõnad kuuluvad Sildamile või Arvo Juntile, seda selgitage ise, lugupeetud Ülemnõukogu saadikud, kuid isegi Eesti Vabariigi Ülemnõukogul pole voli jätta Paldiski linnas elavaid eestlasi, venelasi, ukrainlasi ja teiste rahvuste esindajaid ilma seaduslikust õigusest osaleda referendumis, valimistes jne. Leian, et Paldiski linna elanikke on ajakirjanduses solvatud, ja nagu Paldiski linnapeagi nõuan Eesti Vabariigi Ülemnõukogult, et ta vabandaks massiteabevahendite, sealhulgas televisiooni kaudu meie elanike ees, sest teie, saadikud, kannate vastutust kõige vabariigis toimuva, sealhulgas massiteabevahendites avaldatu eest. Paldiski linna elanikud otsustavad ise oma osalemise referendumites ja teistes poliitilistes üritustes vastavalt kehtivatele seadustele ning ilma sellises toonis antud soovituseta. Ilmselt ei tohiks selle loogika järgi referendumis osaleda ka Tallinna elanikud, sest Tallinn on Punalipulise Balti Laevastiku mereväebaas. Enne tuleks korralikult järele mõelda ja pakkuda siis midagi mõistlikku. Ei maksa meie linna ja selle elanike ümber pingeid üles kruvida, ilmutades seejuures täit ebakompetentsust. Täna tähelepanu eest!

A. Veetõusme

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Eelmisel nädalal pidas eelarve-majanduskomisjon Tartus oma väljasõiduistungit, kus olid jutuks ka metsaga seotud probleemid. Nendega tegeldakse praegu nii mitmetes Ülemnõukogu kui ka valitsuse ringkondades, kes tahab aktsiaseltsi, kes tahab uut metsaministeeriumi. Kuna valitsusjuhti ei

ole siin, siis annaksin ma täna valitsuse esindajale metsatööstuskontserni volikogu esimehe palvel nende otsuse, mis on tehtud juba eelmise aasta 10. oktoobril, kuid mida neil ei ole õnnestunud valitsusjuhile edasi anda. Kuna probleem on aga laiem ja võib-olla varsti on ka Ülemnõukogu sunnitud sellega tegelema, siis ma loeksin otsuse ette.

"Kontserni "Eesti Metsatööstus" ja Eesti Metsaameti ettevõtete juhtide ühise nõupidamise otsus. Lähtudes nõupidamisest osavõtjate ettepanekutest ja arvamustest, otsustati:

1. Mets on riigi omand, pidada lubamatuks selle killustamine võimkondade vahel.
2. Ühtse metsapoliitika elluviimiseks pidada vajalikuks luua Eesti Vabariigi Metsaministeerium.
3. Metsaministri võimkonda kuuluksid riigimetsade majandamine, metsa ülestöötamine ja puidu töötlemine.
4. Näha ette metsamajanduses metsavarumisel ja puidu töötlemisel ettevõtlusvormide mitmekesisus.
5. Esitada süsteemide vahel kooskõlastatud metsamaterjalide uued hinnad Hinnaametile hiljemalt 1. novembriks 1990. (Täna on juba 1991. aasta veebruar.)
6. Arvestades käesoleva aasta erakordselt raskeid ilmastikutingimusi, kontsernil "Eesti Metsatööstus" kaaluda võimalust metsamajandite poolt varutud ja üle antud puidu eest raietöölisi täiendavalt tasustada."

Alla on kirjutanud kontserni "Eesti Metsatööstus" volikogu esimees Nigul ja metsamajandusjuhtide nõukogu president Ilmet. Ma annan selle otsuse üle proua Kilvetile lootusega, et ta annab selle edasi valitsusjuhile. Aitäh!

A. Paju

Austatud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Täna üle hulga aja saame taas igauks siia pulti tulla, vaadata kolleegidele silma ja kõnelda sellest, mis koguneb hingele, kui sa siit Tallinnast oma maakonda sõidad ja ajad seal inimestega juttu kas siis saunalava peal, ametlikul kohtumisel või poejärjekorras.

Ma hakkaks järjekorras peale ja tooks välja kolm momenti koos mõtlemiseks. Tuletage meelde neid tuliseid debatte, mis meil olid referendum üle. Ma tegin võib-olla lihtlabase, andestage mulle selle eest, eksperimendi. Eelmisel laupäeval olid meil Jõgeval lõppemas Pedja jõe mängud ja 12 võistkonda olid viktoriinilaua taga. See oli selle kandi eliit, kes pidi vastama küsimustele alates ilma loomisest ja lõpetades jumal teab millega. Ma küsisin nende käest 11. küsimusena, mis on referendum. Võistkondade vastused on mul siin, võib-olla loome eraldi žürii, kes hindaks, kas me andsime ühe punkti ja nullid õigesti või mitte, kuid see

vastus, mille ma sain, lõi mu täiesti endast välja. Tähendab, ühtepidi me olime ju andnud pika etenduse, mis kanti üle nii televisiooni kui ka raadio teel. Kui palju sõelusi aga sellest välja need, kes kuulasid?

Teine küsimus, mis ma tahaksin üles tõsta, on see, millest härra Veetõusme siin rääkis. Ma arvan, et see on esimest korda, kus valitsus saab sellise petitsiooni nii kaunite nahkkaante vahel ja veel kalligraafilise kirjaga kujundatult, kuid niisuguse petitsiooni süünd on juba tegelikult tagajärg.

Head inimesed! Eile sai kaks kuud sellest hetkest, kui keskkonnaminister Toomas Frey pani lahkumisavalduse lauale. Kohtumiste aeg on minu käest küsitud: ütle, palun, kui palju ministreid on andnud juba lahkumisavalduse, paljud tahavad seda kirjutada ja mis nendest on saanud. Kas see on ainult keskkonnaminister, on see ainult energeetika- ja tööstusminister, on see ka põllumajandusminister, rahvussuhete minister või veel teisi sinna sekka? Head kolleegid! Öelge, kui keegi teist seda täpselt teab. Eile sai kaks kuud, kui keskkonnaminister andis lahkumisavalduse, ja üks põhjustest, miks kogu see tants metsakompleksi ümber on lõpuks sellisesse seisu jõudnud, ongi ilmselt see, et siitsamast majast tuleks ka alla orgu minna. Tuletame kas või meelde üleslöödud kirgi, kui juttu oli Tallinna Tselluloosikombinaadist ning energeetika- ja tööstusminister ütles, mis on need kolm komponenti, mis päästavad Eesti. Need olid mets, kala ja viin. Mida võtad peale, mida võtad alla, seda peab igaüks ise otsustama. Ja nüüd sellest tulenevalt veel üks mõte. Head kohalolijad, kas me ei peaks siiski kiiremas korras pöörama kogu seda suurt laeva oma sisevete poole ja asju inimestele selgeks tegema? See õukonnamängude ja intriigide rohkus, mis siin praegu on, on minu jaoks täiesti mõistetamatu. Ma mõtlesin siiaaani, et üksikud kriitilised märkused peaministri suhtes on ehk tingitud jumal teab millisest poliitilisest võitlusest. Kuid samas tunnistab tema meeskonna mees härra Tamm ise, et selle aasta jooksul on ta vaid kaks korda saanud peaministriga silmitsi koos olla, juttu ajada. Ma ei saa aru, kas oli siis vale mees meeskonda valitud või on midagi kusagil hullemini mäda.

Kolmas küsimus, mis ma oleksin tahtnud üles tõsta. Head kohalolijad! Tänaused lehed teatavad, et Eestis algas kokkusaamine "Inimõigused ja Eesti". Ma tean, et Eesti on olnud läbi aegade kuulus selle tõttu, et viimase jääaja jooksul toodi siia väga palju rahnusid. Kas nüüd peavad need rahnud olema siin välismaa ekspertide jaoks? Kerkib niisugune küsimus, kas ei peaks selle nädala jooksul lõpuks selle risu siit tee pealt ära koristama.

Ja veel üks küsimus. Me teame, et 29. istungjärgul oli seitsmenda punktina päevakorras Eesti Vabariigi seaduse eelnõu "Pensionäride ainelise olukorra parandamisest", mille Lehte Sööt (Hainsalu) ette kandis. Kohtudes Jõgeva maakonna pensionäridega, sain ma umbes

samasuguse petitsiooni, nagu metsamehed andsid härra Veetõusmele, kuid see ei ole nii raskelt kaanetatud. Kas see tuleb proua Lehte Hainsalule üle anda või tänase päeva juhtidele? Ma arvan, et annan tänase päeva juhtidele lootuses, et 28. istungjärgul päevakorras olnud seaduse eelnõu tõuseb järgmisel istungjärgul taas päevakorda. Aitäh!

P. Priks

Härra juhataja! Lugupeetud rahvasaadikud! Ma tahaks teie tähelepanu keskmesse tõsta ühe kas sisekorra- või eetikaküsimuse. Me oleme varsti aasta kõik koos siin ühes ruumis olnud, enamikuga oleme juba sina peal, aga mulle lõikab kõrvu selline asi, kui näiteks diskussiooni käigus keegi saalist sinatab härra spiikrit. Võib-olla on tal küll üle poole inimestest juba sinasõbrad või tuttavad, aga minu meelest siin saalis ei tasuks seda vist teha. Minu nii-öelda lähemad võitluskaaslased, kellega ma koos istun, on härrad Zahharov, Jermoškin ja Veidemann ning ma olen nende kõigiga sinasõber. Siit puldist pöördudes peaks aga ikka hoidma teatud distantsi, sest igal inimesel on selja taga suur hulk valijaid. Nii et palun mõelda selle küsimuse peale! Aitäh!

E. Leisson

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Eilne päev jäi mulle meie Ülemnõukogu töös eriliselt meelde. Jäi meelde selle poolest, et me lahendasime ära ühe väga tähtsa küsimuse. Nimelt selle, mis tähendab konsensus Eesti moodi. Ja jõudsime välja tõdemuseni, mille ühes temast tehtud filmis ütles välja Uduvere vanamees: ei moole, ei soole, ei eesti rahvale. Esiteks puudutab see Viljandi maavolikogu pöördumist. Selles otsuse projektis oleks tulnud vaid mõned sõnad ringi tõsta ja Viljandi maavolikogu pöördumine Ülemnõukogu poolt vastu võtta ning lahendada.

Teine küsimus. Eesti Vabariigi delegatsioonist läbirääkimisteks Liidu delegatsiooniga. Eile juba korra mainiti Tartu rahu Eesti ja Venemaa vahel ja tollaegsete delegatsioonide koosseisu. Tõesti, kaheliikmelise Vene Nõukogude Föderatsiooni delegatsiooni vastas oli 5-liikmeline Eesti Vabariigi delegatsioon, keda juhtis Eestimaa kubermanguvalitsuse peakomissar Ivan Poska. Eile oli meil jutuks delegatsiooni täiendamine ja tema arvuline koosseis. Leedu on Liidu 8-liikmelise delegatsiooni vastu volitanud istuma 15-liikmelise delegatsiooni. Kuid ma ei usu, et 8 vastu 15, vaid igas küsimuses on selle delegatsiooni koosseisus kompetentsed isikud. Erinevalt meie poolt kinnitatud delegatsioonist kuuluvad Leedu delegatsiooni ka Leedu Vabariigi esindaja NSV Liidus ja Leedu Vabariigi esindaja Vene Föderatsioonis. Meil on need esindajad samuti olemas, kuid millegipärast ei peeta

vajalikuks isegi nende kandidatuure arutada. Ma tahaksin veel kord tulla Tartu rahu delegatsioonide juurde ja nimetada mõned nimed, kes olid sõjaväelises abidelegatsioonis. Delegatsiooni juhtis hilisem Eesti Vabariigi sõjaminister ja kindralstaabi ülem Tsaari-Venemaa kindralstaabi kindralleitnant Nikolai Bazõkov, keda meie tunneme rohkem Nikolai Reegi nime all. Delegatsiooni kuulusid ka justiitskindralmajor Nikolai Tšistjakov, keda meie tunneme rohkem Nikolai Helgi nime all, ja kindralstaabi kindralmajor Ivan Soots.

Tahaksin veel kord paluda teil, meil kõigil tagasi tulla oma delegatsiooni koosseisu juurde ja seda päris tõsiselt arutada, konsulteerida selles küsimuses nendega, kes soovivad oma panuse anda Eesti omariikluse kõige kiiremasse ja efektiivsemasse taastamisse. Minu poolt teile välja pakutud kandidatuure ei mõelnud mina välja, need on Eestimaa Rahvuste Ühenduse kandidaadid, keda ma esitasin juba augustikuus. Me ei tohi lubada oma Ülemnõukogus, et meie sõnad ja teod lähevad lahku. Kui me oleme sellest rääkinud, et kõigil eestimeelsetel jõududel on võrdne õigus anda oma panus Eesti omariikluse taastamisse, siis peab see meie praktilistes tegudes ka väljenduma. Kui meie delegatsiooni koosseisu peetakse vajalikuks suurendada olgu või 15, olgu või 20 inimeseni, siis tuleb seda teha. Kõigile, kes on meie omariikluse poolt, tuleb anda võimalus selle taastamises osaleda, kuid tunnistades tingimusteta Ülemnõukogus vastu võetud lähtedokumente. See on ainus printsiip, millest me peaksime lähtuma.

Juhataja

Suur tänu, Enn Leisson! Mul on härra Aksininile ettepanek tulla kõnetooli. Nikolai Aksinin.

N. Aksinin

Lugupeetud juhataja! Oma naabri, kolleeg Enn Leissoni sõnavõtust sain aru, et komisjoni peaks tingimata kuuluma kindral. Ning seepärast, arvestades meie naabrust, pakun ma ennast NSV Liiduga peetavate läbirääkimiste komisjoni koosseisu. Arvan, et ma ei segaks kedagi, vaatamata sellele, et mul on teine maailmavaade. Seda ma tahaksingi öelda. Tänan tähelepanu eest!

Juhataja

Head kolleegid! Tundub, et rohkem sõnasoovijaid ei ole. Ma paluksin ka Ivar Raigi kõnetooli. Hea küll, lepime siis kohapealt, Ivar Raig.

I. Raig

Austatud rahvasaadikud! Ma ei ole kindral ega soovi ka kindraliks saada ja sellepärast ma loobun kõnetoolist. Lisaks sellele ma tuletaksin nii härra Leissonile kui härra Aksininile meelde, et me oleme kõik Ülemnõukogu saadikud ja eile me võtsime kõnealusel küsimuses vastu otsuse. Niisiis peaksid kõik rahvasaadikud mõistma, et seda vana teemat uuesti üles võtta ei ole praegu kohane. Aga see ettepanek, mis mina tahtsin teha, puudutab seda, et kui me tahame jõuda Euroopasse, siis peame võtma omaks ka euroopalikud suhtlemis- ja käitumiskombed. Ka Ülemnõukogu saalis ja Ülemnõukogu koridorides. Ja minu ettepanek, mida ma olen juba ammu mitmele saadikurühmale teinud ning mis on ka leidnud toetajaid, seisneb selles, et keelata istungite vaheaegadel suitsetamine Ülemnõukogu koridorides kui avalikus kohas. (Aplaus.) Ma tänan! Meie saali ümbruses käib järjest rohkem külalisi välismaalt, käib naisterahvaid, ja see õhk on siin nii talumatu, ka ventilatsiooni ei ole. Juba see peletab neid inimesi meie juurest eemale. Sellepärast on mul kas Ülemnõukogu saadikueetika komisjonile või presiidiumile ettepanek töötada välja vastav otsuse projekt, mis reglementeeriks suitsetamist meie majas. Ja teiseks, kuna me peaksime hoolitsema ka oma tervise eest, siis on ettepanek presiidiumile, et Ülemnõukogu saadikutele seatakse sisse sportimisvõimalused, ma pean silmas tervisesporti, et me peaksime siin paremini vastu. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Ma vabandan oma pealetükkivuse pärast, aga ma teen ikkagi ettepaneku tulla kõnetooli! Kas Illar Hallaste ei tahaks tulla?

I. Hallaste

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud Ülemnõukogu! Me oleme jõudnud jälle täpselt sinna, kus me olime märtsis 1990. Siis tegi Ants Paju ettepaneku lõpetada suitsetamine koridoris ja ma pidin talle vastama, et see oleks ebademokraatlik, see oleks suitsetajate diskrimineerimine. Ei ole vaja suitsetamist ära keelata. Me oleme elanud ühiskonnas, kus 50 aastat on püütud midagi ära keelata, ja seda on küllaltki efektiivselt tehtud. Nüüd oleks tarvis hoopis ventilatsioon korda teha. Selles küsimuses võiks härra Raig pöörduda riigiministri poole, et lõpuks ometi saaks ventilatsiooni korda. Normaalse riikide parlamentides peetakse seda, et saadikud istuksid saalis ja osaleksid küsimuse arutamisel, nii tähtsaks, et on tehtud korda ka saali enda ventilatsioon ja iga laua peal on tuhatos. Inimene, kes suitsetada tahab, võib seda rahulikult teha saalis ja mitte raisata oma kallist tööaega, et minna ruumist välja. Äkki

poliitiline vastane ütleb mingi lause, millele tuleks vastulause ütelda. Meil tahetakse aga minna tagasi vanade mõttemallide juurde ja alustada jälle piiramiste ja keelamistega. Härrad ja proudad, kuidas siis niimoodi võib? Meie mõtlemine on väärastunud ja seda näitas küllalt selgelt aplaus, mis tuli selle ettepaneku järel. Küsimus ei ole mitte selles, et praegu oleks puudutatud kellegi isiklikke huve. Ka siis, kui näiteks ma ise ei oleks suitsetaja, seisaksin ma kindlalt nende inimeste õiguste eest, kes tahavad suitsetada. Sest kui suitsetamine põhimõtteliselt ei ole meie ühiskonnas keelatud tegevus, siis tuleb seda ka sallida, tuleb olla sallivam nende inimeste suhtes, kes on meie kõrval ja on teistsugused kui meie. See on lihtsalt demokraatliku mõtlemise asi. Selles, et ventilatsioon korras ei ole, on härra Raigil muidugi õigus. Aga see pöördumine oli tehtud täiesti valesti. Ma usun, et maakeskerakondlased esitavad valitsusele ametliku järelepärimise, miks ei ole Toompea lossi ventilatsiooni siia maani korda tehtud. Aitäh!

T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud mittesuitsetavad ja suitsetavad kolleegid! Eesti Vabariigi ajal oli Eestis üle 300 000 hobuse, nüüd on neid jäänud alles 4000. Kuna 1 gramm nikotiini tapab hobuse, siis ongi meil resultaat käes. Kolleeg suitsumees Hallaste võitleb võrdsete õiguste eest ja teeb seda täpselt sama toreda malli järgi, nagu meie võrdõiguslased siin saalis võitlevad Eesti NSV eest. Kuid mittesuitsetajana ma tahaksin siiski kutsuda suitsetavaid kolleege üles arusaamisele, et kui te tahate oma tervist rikkuda, siis on see teie asi, kuid olge nii kenad, ärge sundige mittesuitsetajatele peale oma mentaliteeti, oma kultuuri või kultuuritust, ärge arvake, et te võite, suits käes, käia mööda ükskõik mis ametiasutust, liiatigi kui meil on veel kehtimas Ministrite Nõukogu 1982. või 1983. aasta 25. märtsi otsus. Pealegi on juba selle lossi ehitajad ja planeerijad, arhitektid lugupeetud härradele suitsetajatele näinud ette suitsetamisruumid, kus on mugavad nahast istmedki sees. Te võite väga kenasti lahutada oma meelt seal sees, istuda ja rääkida, arutada oma õnne ja õnnetuste üle ning mittesuitsetajad saavad siis vaheajal ka värsket õhku kopsudesse tõmmata. Nii et, lugupeetud Illar Hallaste, sind kui igati tasakaalukat, mõistvat poliitikut tahaksin ma näha nüüd juba võitlemas miks mitte üksi kristliku Eestimaa eest, vaid ka mittesuitsetava Eestimaa eest. Ma tahaksin näha sind ühena esimestest Ülemnõukogu saadikutest, kes kuulutab suitsetamisele sõja ja näitab meile oma isiklikku eeskujut. Aitäh!

A. Sirendi

Austatud kolleegid! Ma ei taha üldse, et diskussioon suitsetamise teemal jätkub, aga ma tahan ütelda teile palju ebameeldivamat: see märtsikuus vastuvõetud otsus ei ole sugugi ainukene kokkulepe, mis on meil täitmata jäänud. Kui me oma otsuseid vaatame, ka neid, mis meile pärandas eelmine koosseis, siis enamik neist on meil kas peatatud või tühistatud. See ei puuduta mitte ainult suitsetamist, vaid ükskõik milliseid asju – privatiseerimist, küüditatule vara väljamaksmist ja heauskselt omandatud majade tagasiandmist jne. Tuleb välja, et peaaegu ühtegi otsust, mis me oleme vastu võtnud, ei ole käiku jäänud ja need, mis on jäänud, need me niikuinii peatame varem või hiljem täiesti kaalukate argumentide tõttu, sest me oleme asjale lähenenud sellisest vaatevinklist, et saaksime arvestada kõiki tingimusi.

Ja edasi. Mis puutub suitsetamisse, siis seda on korduvalt püütud takistada ja on ka selge, et me võime kasutada väga mitmesuguseid meetodeid. Me võime panna suitsetajatele siia tõmbekapid üles, et nad saaksid nende all suitsetada, või teistele hapnikuaparaadid, et nad saaksid elada sellistes tingimustes, kuid võib ka teha eraldi suitsetajateruumid. Peab ütleva, et kõikide pahede viljelemiseks meil veel spetsiaalseid ruume ei ole, suitsetamisruum oleks võib-olla tõepoolest esimene ja me saaks siis selles osas teha ka enneolematu sammu edasi. Lõpuks ma tahaksin Tiit Made tähelepanu juhtida sellele, et hobuste arvu suhtes ta eksis. Neid ei ole 300 000 olnud, minu arust on 130 000 olnud maksimaalarv. Ma tänan!

H. Peterson

Lugupeetav juhataja ja lugupeetavad kolleegid! Mul on hea meel, et täna on juttu kahest tähtsast asjast. Nimelt, et me võtsime uuesti käsile selle suitsetamisprobleemi, mille Ants Paju juba ammu tõstatas, ja teine asi, et ka hobustele ei meeldi muidugi suitsetamine ja nikotiin. Ma täpsustaksin siiski hobuste arvu Eestis. (Naer saalis.) 300 000 on muidugi teatavates lubatavates piirides, kui arvestada hobuste arvu maailmas, kus neid on praegu 64 miljonit, aga Eesti kõige suurem hobuste arv oli 1927. aastal, kui meil oli 229 530 pead. 1930. aastate majanduskriisi aegu hobuste arv natukene langes, kuid tõusis uuesti ja enne sõda oli meil 218 000 hobust.

Juhataja

Suur tänu! Head kolleegid! Järgnevalt on mul võimalus anda sõna ainult Mai Kolossovale, sest härrad on oma limiidi juba ära kulutanud. Ma palun ka, Mai Kolossova, kui võimalik, tulla kõnetooli ja öelda oma arvamus hobustest ja suitsetamisest. Mai Kolossova. (Naer saalis.)

M. Kolossova

Härra spiiker! Mul on ainult üks küsimus ja selleks ei tarvitse tulla kõnetooli. Mind huvitab ja teeb rahutuks, kas te olete kontrollinud oma kabinetti, millised pealtkuulamisaparaadid seal on. Toetun "Eesti Ekspressi" Jaanus Betlemi artiklile "Eesti poliitika sünnivalud", kus on must valgel trükitud: "Päev enne referendumiseaduse vastuvõtmist Ülemnõukogus kõneles härra Nugis telefonitsi ühe väga kõrge riigiametnikuga." Algab tekst: "Toome, vana sõber, astus ämbrisse. Kui vaja, panen ma referendumiseaduse kas või viis korda järjest hääletusele, aga läbi ma ta surun." Ma arvan, et kommentaarid on liigsed.

Juhataja

Suur tänu! Ma informeerin teid veel täiendavalt reglemendinõudest, kus on öeldud, et igal Ülemnõukogu liikmel on võimalus esineda kuni 5-minutilise sõnavõtuga, aga seda üks kord. Samas on öeldud niimoodi, et läbirääkimisi selliste avalduste puhul ei avata, kui see just ei puuduta konkreetset mõne Ülemnõukogu liikme, saadikurühma või komisjoni tegevust. Jaak Allik.

J. Allik

Lugupeetud härra juhataja! Mai Kolossova juba puudutas üht "Ekspressi" artiklit ja samas ajalehes räägitakse ka referendumiküsimuse päeval lossi eeskojas viibinud härra Tartost (see küsimus tõsteti üles ka meil Viljandimaa volikogus). "Eesti Ekspressi" andmetel on härra Tarto siit lahkudes öelnud, et temaga käituti Toompea lossis nagu peniga. Kuna täna on Ülemnõukogu Presiidiumi istung, siis võib-olla presiidium peab vajalikuks tuua selgust sellesse küsimusse. Küsimus ei ole ju ainult ühes Eesti Komitee juhis, vaid ma arvan, et ükski Eesti Vabariigi kodanik ei tohiks siit lossist ära minna tundes, et temaga on käitunud nagu koeraga. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Ma tutvustasin reglementi veel kord ka sellepärast, et anda lugupeetud kolleegidele mõista: kui asi ei puuduta Ülemnõukogu liiget, fraktsiooni või komisjoni, siis läbirääkimisi ei avata. Aga seekord puudutas. Sellepärast lubage mul öelda oma kommentaar. Kuidas on lood pealtkuulamisega, selle kohta ma väga põhjalikku ülevaadet teile ei oska anda, kuigi mul on oletused olemas. Tõepoolest, ma pidasin selle telefonikõne oma kabinetist presiidiumi sekretäri härra Almanniga ja toas ei viibinud kedagi, aga tekst on õige. Ainult et see oli meie omavaheline kõnelus. Rohkem ma ei oska midagi kommenteerida.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Tundub, et sõnasoovijaid ei ole. Loeme avatud mikrofoni sellega suletuks ja läheme edasi päevakorraga.

Eesti Vabariigi seaduse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalelamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise kohta" eelnõu ning Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalelamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise seaduse kehtestamise kohta" projekti teise lugemise jätkamine

Juhataja

Meil jäi eelmisel istungjärgul pooleli päevakorrapunkt, mis käsitleb riikliku ja munitsipaalelamufondi erastamisega seonduvaid probleeme. Täpne päevakorrapunkti nimetus on teile kätte antud dokumentides juba olemas ja sellepärast ei loe ma seda täies mahus ette. Läbirääkimised, kui te mäletate, jätkuvad, need ei olnud katkestatud. Tookord oli probleem ka selles, et ei olnud korralikku seaduseelnõu. Mul on ettepanek paluda uuesti ettekandeks kõnetooli Kommunaalameti peadirektor härra Toivo Lippmaa.

T. Lippmaa

Lugupeetud Ülemnõukogu! Täna on teile välja jagatud parandusettepanekud, mis teise lugemise algul esitatud seaduseelnõusse on teinud eelarve-majanduskomisjon ja seaduseelnõu esitaja Eesti Vabariigi Valitsus. Ma peatuksin lühidalt nendel muudatustel ja tuletaksin meelde, milles need seisnevad, võrreldes esimese lugemise läbinud seaduseelnõuga. Põhimõtteliselt on jäänud kaks eriarvamust kahes paragrahvis, need on § 3 lg. 1 ja § 4 lg. 7, mis käsitlevad elamu ja korteri omandaja Eestis elamise aja tsensust ja müügihinna määramise metoodikat. Kuna neid kahte küsimust peab vaatama ühes kontekstis, siis ma selgitaksin valitsuse seisukohti selles küsimuses. Esimesele lugemisele esitatud eelnõus oli Eestis elatud aja tsensusnõudeks 25 aastat ja müügihinna määramise metoodikas oli kavandatud suhteliselt madal korterihind, 50–200 rubla ruutmeeter. Peab ütlema, et tuliste arutelude tulemusena jõuti eelarve-majanduskomisjonis ja ka eelnõu koostamise töögrupis seisukohale, et 50–200 rubla ruutmeeter on praegu üha suureneva inflatsiooni tingimustes tõesti liiga vähe. 50–200 rubla oli pakutud möödunud aasta augustis-septembris koostatud projektis ja selle ajaga on rubla väärtus oluliselt langenud. Sel ajal ka seaduseelnõu

Ülemnõukogule esitati, kuid mitmesuguste asjaolude tõttu ei ole seda tänaseni veel vastu võetud. Seetõttu me pakkusime uues redaktsioonis müügihinna määramise orienteerivaks aluseks taastamisväärtuse. Taastamismaksumus on objekti või tema osa maksumuse arvnäitaja hindamismomendil kehtivate hindade ja tariifide tasemel. See näitab kulutuste suurus samasuguse (identse) objekti ehitamiseks samale kohale (tinglikult). Sisuliselt tähendab see seda, et hinna aluseks võetakse täna kehtivates hindades samasuguse uue maja ehitamine. Müügihinna määramisel võetakse muidugi arvesse juba ka amortisatsiooni ja muid hoone väärtust vähendavaid või suurendavaid tegureid. Informatsiooniks ütlesin niimoodi, et Eestis on elamuehituse üldpinna ühe ruutmeetri ehitusmaksumus pidevalt kasvanud. 1982. aastal oli see 157 rubla, siis kasvas see aastati 208, 219 ja 277 rublale ning tal algas järsk hinnatõus. Eelmise aasta keskmine oli 395–400 rubla ruutmeeter. Hinnapoliitikaga seondub ka valitsuse ettepanek kehtestada 10-aastane elamistsensus ja võtta hinna määramisel aluseks taastamisväärtus. 10-aastase elamistsensususe põhjenduseks ma esitaksin ka mõningad argumendid, kui veenvad need on, seda otsustab nüüd lugupeetud Ülemnõukogu. Kõigepealt võttis Ülemnõukogu möödunud aasta lõpul vastu kaubandus- ja teenindustevõtete erastamise seaduse, mis näeb ostjale ette 10-aastase elamistsensususe. Siit Ülemnõukogu kõnetoolist kaubandusettevõtete erastamise seadust põhjendades väitis härra majandusministri asetäitja, et Krasnojarski teadlaste uurimiste alusel juurduvad inimesed piirkonna elukeskkonda ca 10 aastaga. Selliste põhjendustega see seadus siis niisuguse tsensususega vastu võeti. Teiseks: elamistingimuste parandamist vajavate kodanike arvelevõtmise ja eluruumide andmise eeskirjades on Tallinna, Tartu ja Pärnu linnas kehtestatud 10-aastase linnas elamise nõue, mida Tallinnas ja Tartus küll teadaolevalt hiljem on suurendatud 25 aastale. Ja selle tulemusena, kui vaadata hinna ja elamistsensususe küsimust ühes kontekstis, on tekkinud arutelude käigus kolm skeemi. Esimene skeem oli meie esialgses variandis 25 aastat ja odav hind, see tähendab 50–200 rubla ruutmeeter. Odavat hinda põhjendati sellega, et inimene on siin 25 aastat elanud ja töötanud. Uus pakutud variant on 10 aastat ja taastamisväärtus. Tähendab, taastamisväärtus on nüüd siis kaks korda suurem, kui me esitasime esimeses variandis, s.o. ca 400 rubla ruutmeeter. Ja kolmas variant on see, mida toetas justkui enamik eelarve-majanduskomisjoni liikmeid, niinimetatud nullvariant. See tähendab, et elamistsensusust ei ole vaja, on vaja ainult sissekirjutust ja hinnapoliitikas toetatakse turuhinna varianti. Mis tähendab aga turuhind? Valitsuse komisjon, kes koostas seaduseelnõu, ei saa hästi nõustuda turuhinna terminiga, sest praegu meil korterite turuhind siiski puudub ja sellepärast on ka eelarve-majanduskomisjoni variandis kasutatud niisugust sõnastust, et lähtudes taastamisväärtusest ja ostu-müügitehingutes korterite-elamute maksumusest. Ostu-

müügitehingu kohta ei oska täna keegi autoriteetselt öelda, mis on selles tehingus korteri maksumus. Küll saab aga öelda, mis on ostu-müügilepingus korteri maksumus, see on praegu Tallinnas keskmiselt 150 rubla. Ülejäänud raha – see ei ole mingi saladus – makstakse käest kätte ilma seda ostu-müügilepingus vormistamata. Notariaalkontoris on vormistatud korterite-majade keskmiseks müügihinnaks 150 rubla ruutmeeter. Ostu-müügitehingutes tegelikult kujunenud hinda, niinimetatud turuhinda võime ainult eeldada, kuulda tuttavatelt või mingisuguste niinimetatud mitteametlike allikate kaudu, kuid ametlikult see kuskil fikseeritud ei ole. Aastas on maju ja kortereid müüdud möödunud viimase kolme aasta statistika alusel Tallinnas umbes 700–800. See tähendab, nii palju on müüdud väikemaju ja kortereid inimeste omavahelistes ostu-müügitehingutes. Sellepärast ütlesin, enne kui lugupeetud Ülemnõukogu eelarve-majanduskomisjon tuleb oma projekti selgitama, et ma hästi ei tahaks nõustuda nende pakutud kahe lähtealusega ühes ja samas küsimuses: lähtuda müügihinna määramisel taastamisväärtusest ja hinnast ostu-müügitehingutes. See jätab niisuguse ebamäärase lähtealuse, et ei saa aru, millest me ikkagi peaksime lähtuma, see tuleks üheselt ära öelda.

Võib tekkida küsimus, miks meie tekstis on öeldud: orienteerivalt lähtudes taastamisväärtusest. Siin me arutasime selliselt, et kui meil hinnad n.-ö. sulatatakse ja hakkavad kehtima turuhinnad, siis võib ehitusmaterjali – tsemendi, tellise või ükskõik millise materjali hind – kõikuda nii, et hindamismomendil on see midagi muud kui müügi momendil. Seetõttu oleks raske konkreetselt lähtuda taastamisväärtusest ja nii peakski olema orienteeriv lähtumine. Nendes kahes küsimuses ongi kahes paragrahvis kaks paralleelset teksti, ülejäänud küsimustes leidsime eelarve-majanduskomisjoniga enamasti ühise keele. Eks me kõik arene ajas ja ruumis ning juba targematena tegime selles projektis ühiselt redaktsioonilisi ja ka mõningaid sisulisi muudatusi. Minul on kõik. Suur tänu!

Juhataja

Suur tänu! Ja nüüd küsimused ettekandjale. Jaak Allik.

J. Allik

Lugupeetud ettekandja! Mul on küsimus, mille tõstatasid minu valijad ja millele ma ei osanud selle seaduse teksti põhjal vastata. Paragrahv 6 lõige 4 ütleb, et ametkondliku elamufondi kuuluvate, ettevõtete ja organisatsioonide omavahenditega ehitatud ja ehitatavate elamute ja korterite müügist laekunud summad kantakse nende ettevõtete arengufondi. Teatavasti on küllalt palju kortereid, mis on küll ehitatud organisatsioonide ja ettevõtete vahenditega, kuid ei kuulu ametkondlikku elamufondi. Näiteks loominguks liidud ja paljud teised asutused

maksid linnavalitsusele koopereerumise teel ja tegelikult ostsid oma töötajale või oma liikmele korteri. See on ostetud linna käest selle asutuse, ettevõtte või organisatsiooni raha eest. Kui nüüd see inimene soovib korteri ära osta, siis praeguse seaduse teksti põhjal ma saan nii aru, et see raha läheb siiski riigile, mitte organisatsioonile või asutusele, kes selle korteri ära ostis. Ma kordan, et see ei ole ametkondlik pind. Kuidas mõista seda olukorda?

T. Lippmaa

Kuna täna ei ole veel munitsipaalomandit ja munitsipaalendamufondi, siis on kogu fond riiklik ja selles mõttes oli meie ettepanek muidugi jaotada kõik riiklikust elamufondist laekunud summad nii, nagu nad siin on jaotatud. See viimane punkt – omavahenditega ehitatud elamute ja korterite müük – on aga tõesti tekitanud mitmesuguseid arvamusi ja ma arvan, et siin peaks ka Ülemnõukogu otsustama, kas seda punkti üldse sisse jätta või mitte. On niisuguseid arvamusi, et kes ikka teeb selgeks, milliste vahenditega on ettevõtted, võtame kas või suured liidutehased või kohalikud suured tehased, need korterid ikkagi ehitatud, sest see omavahendite ja fondide tekkimine oli omal ajal niisugune finantside reguleerimine: on teadmata, kuidas neid kasumeid suunati tsentraliseeritud fondidest. Võib-olla siin tuleb kaaluda isegi seda, et panna sõna "ehitatud" asemel "ehitatavate", sest kui me tulevikus võtame ettevõtete vahenditega ehitatud korteritest saadud raha ja kanname riigieelarvesse, siis ei teki ju ettevõttel üldse stiimulit kulutada omavahendeid elamuehituseks. Ma sain aru, et ma ei vastanud päris konkreetselt, kuidas toimitakse nende korteritega, mis on omal ajal osamaksude alusel antud ja on täna kohalike nõukogude elamufondis. Praeguse § 6 lg. 1 teksti järgi läheb tõesti nende korterite raha jaotamisele nii, et 70% vabariigi valitsuse eriarvele ja 30% müüja arvele, kui need on riiklike organisatsioonide poolt osamaksude alusel ehitatud elamud. Reguleerimata on selles seaduses mitteriiklike organisatsioonide korterite müük. Ma arvan, et ka loomingulised liidud ei ole riiklikud organisatsioonid ning sellisel juhul see seadus ei kajasta seda suhet ja need asjad tuleb lahendada ilmselt omavalitsusel ja sellel organisatsioonil omavahel.

P. Grigorjev

Lugupeetud ettekandja! Ma pole saanud selgitust § 6 kohta. Miks siiski suunatakse elamute müügist laekuvad summad 70% ulatuses valitsuse eriarvele, kui kogu aeg on meile räägitud, et raha on ette nähtud elamufondi taastamiseks ja taastootmiseks? Kas poleks parem jätta need 70% kohalikele omavalitsustele, 30% aga kanda üle valitsusele? Muidu satub raha nagu musta auk ja linn ei saa seda enam kunagi tagasi. Palun sellele vastust!

T. Lippmaa

Selle § 6 lg 1 kohta on mitmeid ettepanekuid. On ettepanekuid 30% ja 70% ümber pöörata, nagu lugupeetud küsijagi soovitas, või jaotada 50% ja 50%. Seda küsimust arutati Ülemnõukogu Presiidiumis, maakonnavanemate nõupidamistel ja mitmel korral ka Ülemnõukogu majanduskomisjonis ning jõuti justkui konsensusele. Kui on teisi ettepanekuid, siis need kuuluvad kindlasti hääletamisele. Ma põhjendaksin ainult oma arvamust, miks me nii arvame. Mõte on selles, et suurem osa läheks vabariigi valitsuse eriarvele, millest raha suunataks omakorda tagasi regioonide elamuehitusse. Me leiame, et suurlinnade – kui me võime Eesti piirides nimetada suurlinnadeks Tallinna ja veel mõnda linna – elamuehitus on välja arendatud siiski teiste piirkondade arvel. Ja selleks, et seda ebaõiglust edaspidi mingil määral kompenseerida, on kavandatud need summad suunata regionaalse poliitika arengu kaudu teistele regioonidele. Kui Tallinn saaks oma korterite müügist 70% vahendeid, siis võiks sellega jälle Tallinna laiendada ja Tallinnas ehitada, aga mõningad väikesed piirkonnad, kes aastaid ei ole saanud riiklikke tsentraliseeritud elamuehitusvahendeid, jääksid ikkagi rahast ilma, sest nendel ei ole riiklikust fondist midagi privatiseerida, kuna seda lihtsalt ei ole ehitatud. See on meie seisukoht, aga ka siin on olnud mitmeid arvamusi. See on Ülemnõukogu otsustada, kas jääb 30% ja 70%, aga Ülemnõukogu majanduskomisjoniga oleme sellisele seisukohale jõudnud.

K. Raud

Lugupeetud härra ettekandja! See seadus reguleerib küll müügiobjekte ja omandajaid ja kõike muud, aga kas te ei leia, et see peaks sisaldama eluaseme ostjale ka teatud garantiisid? Ma kohe selgitan. Nagu ma kujutan ette, peab see asi käima ideaaljuhul niimoodi, et inimene, kui ta ostab endale eluaseme, valib ka piirkonda, tänavat, linnulaulu ja kõike muud, mis sinna juurde käib, ning vastavalt sellele siis laob taskust välja mingisuguse hunniku raha. Omandiseadus tagab küll kõigi omandivormide võrdsuse, omandi puutumatus ja omanikele omandiõiguse kaitse võrdsuse, aga samas lubab ka riiklikes või ühiskondlikes huvides selle omandi ära võtta. Praegu kehtivad seadusandlikud aktid, määrused ja kõiksugu muud normatiivsed dokumendid, millega saab riigi või ühiskonna huvides elanikult omandi ära võtta, ei kohusta äravõetavat eluaset kompenseerima ei millegi muuga kui mingisuguse enam-vähem sama suure elamispiinnaga ükskõik millises linnaosas, piirkonnas jne. Tähendab, mina ei näe siin niisuguseid garantiisid, et kui inimene on otsustanud mingi küllaltki suure summa välja panna ja valinud endale teatud tingimustele vastava eluaseme, siis teda sealt mingil hetkel riiklikes või ühiskondlikes huvides minema ei kupatata. Ma näeksin siiski seda, et

äärmisel juhul peaks ta saama midagi samaväärset kusagil ka vastu. Aga neid garantiisid see seadus ei sisalda. Aitäh!

T. Lippmaa

Töögrupp ei pidanud õigeks reguleerida seda küsimust kõnealusel seaduses, sest elamuseadus on üldse üks suhteliselt keeruline suhete kompleks. Meil kehtib teatavasti täna ENSV elamukoodeks, mille Ülemnõukogu 1983. aastal vastu võttis ja mis on ammu oma aja ära elanud. Me lihtsalt oleme ajahädas selles mõttes, et ei ole jõudnud seda koodeksit Ülemnõukogule ülevaatamiseks õigel ajal esitada. Asjaolud on praegu sellised, et viimane variant elamuseadusest, mis tühistaks kehtiva elamukoodeksi, on nüüd töökomisjoni kuid kestnud vaidluste tulemusena, mitme koolkonna juristide vaheliste vaidluste tulemusena esitatud kooskõlastamiseks ametkondadele. Vabariigi valitsuse tööplaani järgi läheb see 23. märtsil valitsuses esimesele lugemisele ja jõuab siis ilmselt varsti ka Ülemnõukogu ette. See on võrdlemisi mahukas materjal ja seal tuleb iga paragrahvi juures tõsiselt tööd teha. See seadus reguleeribki need kompensatsioonimeetodid. Ma ei julge praegu peast öelda, mis seal täpselt on ette nähtud, olgugi et ma selles töögrupis osalen, aga seal on elamispinna kompenseerimine kindlasti sees. On ette nähtud rahaline kompenseerimine, on ette nähtud võimalus ehitada eluase uuesti samaväärsesse asukohta, kui omanik seda nõuab. Nii et see küsimus tuleb kõne alla elamuseaduse arutamise käigus. Ma leian, et elamuseadusest ükshaaval teatud probleeme välja võtta ja arutusel olevasse seadusse panna ei oleks normitehniliselt ja juriidiliselt vahest õige.

M. Laar

Austatud ettekandja! Minult on paljud valijad küsinud selgitust selle seaduse kohta ja kuna ma ka ise ei osanud mitmele küsimusele vastata, siis püüaksin teie abiga selgust saada. Peamine küsimus, mis huvitab, on see, kuidas müük ikkagi hakkaks välja nägema. Seaduses on lükatud konkreetne mehhanism jälle kaugemasse tulevikku, aga see siiski huvitaks. Näiteks, mida tähendavad konkreetselt eelisostuõigused represseeritutele ja nendele inimestele, kes lahkuvad elamispiinnalt, mis läheb tagasi neile, kes oma omandi tagasi saavad? Kas see tähendab siis seda, et kui antakse hind teada, siis nendel on mingisuguse järjekorra alusel õigus korterit eelisjärjekorras saada? Kuidas üldine müük toimub, kas oksjoni alusel või antakse lihtsalt inimese enda soovi põhjal, kui hind on määratud? Ja teine küsimus: mis saab nendest uutest paneelmajadest, kus pooled elanikud tahavad korteri ära osta ja teine pool ei osta? Kuidas hakatakse seda maja hooldama? Need on küsimused, mis inimestele muret tekitavad. Enda

poolt küsiks in veel, kas teile ei tundu, et korterite ja elamute ostmisel eriti välisriikide kodanikele seatud piirangud on täielikus vastuolus praeguse Euroopa praktikaga? Ma ei vaidle nendele põhimõtteliselt vastu antud hetkel, aga siis tuleb seda ka seaduses rõhutada, et tegemist on tõesti antud hetke, esimese etapiga. Muidu jääb maailmal meist ausalt öeldes väga imelik mulje, sest selliste piirangutega seadus on üldiselt Euroopas ennekuulmatu. Aitäh!

T. Lippmaa

Mis puutub represseeritutesse, siis selle redaktsiooni lülitas projekti eelarve-majanduskomisjon, valitsuse esimeses tekstis seda ei olnud. Ma ei taha öelda, et valitsuse komisjon selle vastu oli, aga me lihtsalt võib-olla ei tulnud selle peale. Ma arvan, et sellele küsimusele vastab ehk kaasettekandes eelarve-majanduskomisjon, kes on selle teksti autor.

Nüüd küsimus, kuidas hooldada maja, millest on ostetud ära osa kortereid. Ma saan aru, et see on raske küsimus, aga ma leian, et kui me selle ümber väga põhjalikult teoretiseerime ja hakkame välja töötama ülitäpseid mudeleid, kuidas ja kes iga toru ja kraani eest peab ikka vastutama, siis me teoretiseerime väga kaua. Me oleme seda juba niigi augustist saadik teinud, raha väärtus on langenud ja need inimesed, kes oleksid tahtnud augustis raha oma korteri alla panna, on pannud selle hoopis muude, mitte vähem väärtuslike asjade alla. Ma püüan seletada, kuidas me seda asja näeme. Mitmed maakonna- ja linnavalitsused – ma ei oska öelda, palju neid on, üks on igatahes Tallinn – on öelnud, et nemad ei kavatse hakata müüma üksikuid kortereid, kui ei osteta ära tervet maja. See on Tallinna linnavalitsuse suusõnaline seisukoht, kas volikogu seda kinnitab, ma ei tea. Mina seda seisukohta igatahes ei poolda. Me peaksime looma siiski praktika, et enne, kui üksikorterid suures majas ära ostetakse, peab müüja ja tulevase ostja vahel olema sõlmitud täpne kokkulepe, kuidas maja edaspidi hooldada. Ilmselt jääb ostja esimesel etapil, kui ostetakse ära ainult mõni korter, teatud sõltuvusse sellest nn. majavalitsusest, kellega ta peab siis sõlmima lepingu. Aga ta ei pruugi ka seda teha, ta võib leida mingi muu variandi oma osaku hooldamiseks, olgugi et maja kui terviku eest peab keegi vastutama, see on selge. Kui maja on tervikuna ära ostetud ja moodustatud korteriühistu, mille põhimäärus on meie poolt kinnitatud, siis ei teki mingit küsimust. Elamukooperatiivide näited on ju meil olemas ja küsimus laabub nii, nagu ta laabub. See üleminekuperiood, kus üksikud tahavad korterit osta, tekitab teatud raskusi, me peame siin välja töötama lepinguvorme ja see töö meil teatud määral ka käib. Raskusi tekib, aga me ei tohi neid karta, sest muidu me pidurdame korterite erastamist. Mis puutub välisriikide kodanikele müümist, siis selle sätte panime seaduseelnõusse sellepärast, et meil ei ole selge, kas tulevases Eesti Vabariigis müüakse välisriikide kodanikele kinnisvara või ei.

See reguleeritakse hiljem ja seepärast oli ka meie eelnõu pealkiri "Esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate korterite ja elamute müümise seadus". Kui te vaatate aga käesolevat teksti, siis on eelarve-majanduskomisjon sõnad "esimesel etapil" pealkirjast ära jätnud. Me ei vaidlustanud seda küll eriti, kuid sisuliselt peaksime siiski õigeks, et sõnad "esimesel etapil" sinna tagasi pandaks, kuna mõningadki küsimused vajavad ilmselt praktikast tulenevatel põhjustel hiljem ülevaatamist. Teisel etapil tuleb otsustamisele ka kapitaliosakute küsimus ja nii oleks teine etapp juba täiel määral identne kogu erastamisprotsessiga. Korterite erastamine läheb praegu teatud sammu üldisest erastamisprotsessist ette, aga oma raha paigutamise huvides paljud seda siiski soovivad. Sellepärast ma toetan seda, et välisriikide kodanikele müümine peaks olema esimese etapi sees.

U. Ugandi

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mul on kaks küsimust. Esiteks, millisel kaalutlusel on elamistsensus vähendatud 25 aastalt 10 aastale? Ja teiseks on minult küsitud, kuidas arvestatakse seda, kui inimesed on teinud oma korterites remonditöid ja parandusi. Näiteks terve küttesüsteem või radiaatorid on omal kulul välja vahetatud, kui riigi poolt pandud on amortiseerunud. Aitäh!

T. Lippmaa

Ma alustaksin teisest küsimusest. Üürniku omavahenditega tehtud korteri heakorraseme tõstmise tööd on ette nähtud hindamisel korteri algmaksumusest maha arvestada. See oli sätestatud ka meie poolt teile varem esitatud korterite ja elamute müügi määrustikus. Nii et see küsimus on lahendatud sellega, et need tööd võetakse hinnaarvest maha.

Millisel põhjusel ikkagi asendati 25-aastane tsensus 10-aastase tsensusega? Vaadake, siin võib palju diskuteerida. Teatud protsessides ei ole võimalik paljusid asju kooskõlastada ja igal inimesel on oma isiklik arvamine. Eelmine kord siin 25 aastat kaitstes ja sellel aadressil kriitilisi küsimusi saades ei olnud minul vabariigi valitsuse volitusi – seaduseelnõu oli esitatud vabariigi valitsuse esimehe allkirjaga – mingisuguseid muid ettepanekuid teha. Teise lugemiseni kulunud ajaperioodil ma need volitused valitsuse esimehelt sain. Mitte lihtsalt niimoodi, et üks päev ütleme 25 ja teine päev 10, vaid ma püüdsin seda eelnevalt rääkides ka põhjendada. Esimene variant, mis me esitasime, oli 25-aastane tsensus ja odav hind, järgmine variant 10-aastane tsensus ja taastamisväärtus või majanduskomisjoni soovitatud turuhind. Siin on mitmed variandid, aga ma ei ütleks, et see 10 või 25 aastat oleks poliitiliselt niimoodi kaalutletud. See on kaalutletud täiesti majanduslikest aspektidest, lähtudes sellest, et me

pakkusime odavat hinda. Kuna majandusministeerium leidis, et see hind on rubla tänase väärtuse järgi tõesti madal, ja et hinda tuleb tõsta, siis kadus ära ka loogiline põhjendus 25 aastale. Seetõttu läksime välja niisugusele ettepanekule, et tõsta hinda taastamisväärtuseni ja vähendada elamistsensust 10 aastale.

N. Aksinin

Lugupeetud juhataja! Austatud ettekandja ja kolleegid! Suure Isamaasõja Veteranide Nõukogu on NSV Liidu Ülemnõukogule esitanud seaduseelnõu, mille järgi sellele elanikekategoriale antakse elamispend tasuta kasutamiseks. Enne seaduse vastuvõtmist saadeti eelnõu korrigeerimiseks kõigisse vabariikidesse. Kas keegi on seda näinud ka meie vabariigis ja miks me sellest midagi ei tea? Kas teie isiklikult olete seda lugenud? Miks see on maha vaikitud? Tänan!

T. Lippmaa

Küsimusele, kas ma olen sellist seaduseelnõu lugenud, ma vastan, et mina isiklikult ei ole. See ei tähenda, et seda ei peaks vabariigis olema, võib-olla kellegi käes on. Mulle isiklikult ei meenu, et ma oleksin sellist dokumenti lugenud, aga ma vabandan, ma võin ka eksida. Miks seda siin ei ole arvestatud? Meie töögrupp ei pidanud sellist soodustuse andmist otstarbekaks. Kui aga Ülemnõukogu otsustab mingisugusele inimeste kategoriale anda tasuta korteri, siis see on teie õigus sellist ettepanekut teha, hääletada ja vastu võtta. Mitte ainult sõjaveteranidele, vaid ka muudele veteranidele või teistele elanikekategoriatele, see on täiesti Ülemnõukogu küsimus.

S. Sovetnikov

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Mulle teeb muret ja tekitab kahtlusi § 3 punkt 1. Kuskil ei räägita sellest, kui palju võib siiski maju ja kortereid osta see või teine alaliselt siin elav isik, kel on vähemalt 5 aastat alalist sissekirjutust. Mulle tundub, et see võib viia teatud korteri- ja majaomanike maffia tekkele, kui me ei tööta välja kindlat soetatavate majade ja korterite arvu piiravat mehhanismi. Või seda ei piiratagi – kellel on raha, see ostku? Ma kujutan seda asja nii ette, et enne kui maja või korterit osta, tuleb praegune korter, milles siiani on elatud, ära anda. Tänan!

T. Lippmaa

Lugupeetud küsija esitas mulle küsimuse eelarve-majanduskomisjoni ettepaneku taustal, ma mõtlen seda 5 aastat. Mina seda ettepanekut ei toeta, aga sisu läks siin sügavamale, läks sellele, mitu korterit võib inimene kas valitsuse või eelarve-majanduskomisjoni variandi järgi osta. Projekt piiranguid ette ei näe. Juba vabariigi tsiviilkoodeksiga tühistati piirang, et ei tohi olla maja ja korterit, ning ma arvan, et ei ole ka mõtet piirata korterite ja majade arvu. Maffia ja tema kätte minna võivad korterid on omaette teema, kuid ma ütleksin, et praeguse redaktsiooni järgi ei teki erilisi võimalusi mitme korteri omandamiseks. See seaduseelnõu ütleb niimoodi, et me müüme korteri eraomandusse nendele üürnikele, kes elavad oma korteris. Vabanevad või vabad elamispinnad, s.t. need ehitavad korterid müüakse nendele, kes on elamistingimuste parandajatena arvele võetud. Järelikult ei saa tulla inimene, kellel on suur korter, ja hakata ostma uut korterit. Siin arvestatakse tingimusi, mis on kehtestatud miinimumpinna, korteri heakorraastme jne. suhtes. Tähendab, inimene saab osta endale korteri sellisel juhul, kui ta on võetud järjekorda elamistingimuste parandajana. Loomulikult peab ta vabastama eelmise riikliku korteri, aga see ei tähenda sugugi seda, et kui üürnik on ära ostnud oma korteri, siis ei või ta enam teiselt kodanikult osta veel üht korterit. Ta ei saa seda osta erastamisprotsessi käigus riigi käest, kuid eraomandusest võib ta endale teise korteri osta, kui rahakott seda kannatab.

P. Lutt

Lugupeetud härra ettekandja! Nagu me teame, kehtis 17. juulini 1990 kord, kus põllumajanduses tehti elamute ostmisel või ehitamisel kuni 50% soodustusi. Kas Eesti Vabariigi Valitsus näeb ka tulevikus ette, et elamufondi omaja võib korteri müümise puhul jätta endale õiguse teha soodustusi? Aitäh!

T. Lippmaa

Vabariigi valitsus koostab kohe, kui teie olete selle seaduse vastu võtnud, korterite ja elamute müümise meetoodika ja eeskirjad. Te annate valitsusele ka suunitluse, millest lähtuda – kas taastamisväärtusest, turuhinnast või millestki muust. Meie koostatud müüginäärustiku projektis, mis läheb vabariigi valitsusele kohe pärast seaduse vastuvõtmist, on ette nähtud mitte subjektist, vaid objektist tulenevad soodustused. See tähendab, et olenevalt korteri asukohast, infrastruktuurist ja muudest teguritest võib korteri algmaksumust, mis on määratud taastamisväärtuse järgi, kohalike omavalitsuste moodustatud hindamiskomisjonide ettepanekutel vähendada või suurendada 50%. Valitsus ei suuda muidugi ise hakata määrama

müüdavate elamute ja korterite hindu, ta annab üldise metoodika ja delegerib ikkagi selle 50 pluss või miinus 50% määramise kohalikele omavalitsustele. Ma sain aru, et küsimus oli esitatud subjekti seisukohast: kas ostja saab soodustusi tulenevalt sellest, et ta on maainimene? Ma ei oska sellele täna vastata, sest meie esimeses projektis, mida ei ole veel valitsuses arutatud, ei ole subjektist tulenevaid soodustusi. Nii nagu ei ole soodustusi sõjaveteranidele, nii ole ei neid ette nähtud ka maal elavatele inimestele jne. See on põhimõtteline küsimus. Kui Ülemnõukogu peab vajalikuks teha korterite ja majade müügihinna määramisel subjektist tulenevaid soodustusi, siis tuleb see ka seaduseelnõus fikseerida. Ja anda suunitlus, missugustele subjektidele – kas maal elavatele inimestele, sõjaveteranidele või kellegi muule. Selle seaduseelnõu koostajate seisukoht on, et subjektist tulenevaid soodustusi mitte lülitada müügieeskirjadesse, kuna see võiks kaasa tuua väga laialdasi tõlgendusi. Ma ei oska öelda, kas korruptsiooni, aga midagi sarnast küll, igal konkreetsel juhul hakkaksid mängima mingisugused subjektiivsed tegurid.

J. Kass

Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus käib § 4 punkti 5 kohta, kus on juttu avalikustamisest. Siin on ära näidatud, et kohalikus ametlikus ajalehes tuleb avaldada kuu aega enne müüki teave müügiobjekti kohta. Ma teen ettepaneku lisada siia ka subjektid ja seda järgmisel põhjusel. Praegused müügiobjektid on ühiskonna vara ja igal liikmel on täielik õigus teada saada, kes selle endale saab, sest meie nõrgaltarenenud demokraatiaga ühiskonnas on praegu avalikustamine ainus relv, võitlemaks korruptsiooni ja selle vastu, et mõningatel ametnikel ja spekulantidel on tunduvalt suuremad eelised. Näiteks Pärnus on mul praegu konkreetselt lahendada küsimus, kus on välja ilmunud natsionaliseeritud maja omanikud ja asi pole juba kaks kuud mitte kuidagi liikunud. Sel lihtsal põhjusel, et maja asub väga heas rajoonis ja teatud ametnikud on huvitatud tema omandamisest. Analoogseid juhtumeid on Pärnus küll ja küll olnud. Mis te arvate sellest, kui subjektid juurde lisada? Tänan!

T. Lippmaa

Esiteks vastaksin niimoodi: redaktsiooniettepanek ei ole valitsuse projektis, vaid on Ülemnõukogu eelarve-majanduskomisjoni tehtud, mistõttu ma palun, et nemad sellele küsimusele vastaksid.

Teiseks. Ma olin selle juures, kui me seda teksti eelarve-majanduskomisjonis arutasime ja te niisuguse arvamusega välja tulite. Inimene mõtleb selles küsimuses niimoodi: kui mina kavatsen osta endale korteri, mille hind on 30 000, ja minu nimi avaldatakse ajalehes, siis ma

palun kuskilt endale ihukaitse, et homme ei tuldaks seda 30 000 minult röövima. Minu puhtsubjektiivne arvamus on, et kas me ikka võime avaldada lehes inimeste nimesid, kes hakkavad ostma kinnisvara. See tähendab ju, et nendel peab olema selline raha.

J. Jõerüüt

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus algab natuke kaugemalt, teie vastusest Mart Laari küsimusele, millega ma päris rahule ei jäänud. Nimelt te väitsite, et need lugematud probleemid, mis tekivad üle Eesti liiga suurte majade tükeldamisel, kus ühed ostavad ja teised ei osta, on teoreetilised. Ma siiski väidan, et see on lõpmata praktiline ja väga paljusid Eesti inimesi puudutav probleem. Sellepärast ongi muret tekitav, et selles vastuses lahendus ei väljendunud. Hüva, seaduse tekstis on tõesti raske kõiki juhtumeid ette näha, kuid nüüd esitan ma küsimuse, mis puudutab valitsuse ja omavalitsuste seoseid. Teie vastuses vilksatas ju ka üks väga huvitav informatsioon selle kohta, nagu oleks Tallinna linnavalitsus juba ette võtnud hoiaku, et ta niisugust tükeldamist ei taha ja tahab maju müüa tervikuna. Ma väidan, et see on täiesti loogiline seisukoht ja tuleneb õige mitmest seaduse punktist. § 6 punktis 1 on selgelt öeldud, et korterite müügist laekunud summadest läheb 70% valitsusele ja 30% müüjale, kusjuures müüjad on ju just nimelt maakond ja maakonnavalitsused. Teisiti öeldes, 30% saab see, kes peab ära tegema töö ja lahendama kõikvõimalikud keerulised probleemid. Minu küsimus on väga lihtne. Kas te peaksite, arvestades kõiki majanduslikke ja psühholoogilisi taustu – ma olen kõigi nendega kursis –, võimalikuks see protsendimäär teisel teel paika panna, nimelt 50-50?

T. Lippmaa

Ma sain aru, et selle pika küsimuse puánt oli lõpus, aga vahepeelses tekstis oli ka küsimuste jada. See, mis ma ütlesin Tallinna kohta, tulenes sellest, et ühes meie esimestest projektidest oli kirjutatud, et mitmekorterilistes elamutes müüakse üksikuid kortereid ainult kohaliku omavalitsuse nõusolekul. See ei tähenda aga, et me tahame seda üle riigi piirata või keelustada. Me ei tahtnud seda üldiselt piiritleda, vaid jätta kohalike omavalitsuste otsustada. Lugupeetud rahvasaadik härra Junti tegi esimese lugemise järel redaktsioonilise paranduse, sest siin oli juriidiline ebatäpsus. Sellepärast võib ka § 4 lg. 2 alt välja lugeda, et elamuid ja kortereid müüakse volikogu poolt määratud organi otsusel, mis tähendabki, et kui see organ otsustab ikkagi mitte müüa üksikuid kortereid suurtes majades, siis neid ei müüda. See küsimus jääb kohaliku omavalitsuse otsustada. Mis puutub § 6 ning sellesse, et jagada 50% ja 50%, siis ma arvan, et praegu ei maksaks selle protsendi ümber erilisi kirgi õhutada. See on

justkui karu naha jagamine, kui karu on alles kaugel metsas. Neid ostjaid jääb ikka vähemaks ja vähemaks, kui me müügiotsustuse lahti ei lase. Vabariigi eriarvele laekunud summade puhul on meil ikka selline nägemine, et need tulevad puhtal kujul tagasi vabariigi elamufondi arendamiseks, elamuehituse laenude ja subsiidiumide andmiseks. Need ei lähe mitte kuskile mujale, nii-öelda eelarveaugu katmiseks. See raha tuleks tagasi eluasemefondi, mida me tahame moodustada, millest me tahame anda toetusi paljulapselistele peredele. Taustaks peab siin olema aga kogu vabariigi regionaalpoliitika. Seda, kuidas summa protsentuaalselt jaguneb, mina printsiipiaalselt ei vaidlusta, see on Ülemnõukogu otsustada. Ei tahaks aga küll langeda sinnapoole, et 30% ja 70% tagurpidi pööratakse, s.t. et kohalikud omavalitsused saavad 70%. Tallinna linnapea härra Hardo Aasmäe on ausameelselt öelnud, et Tallinn on elamuehituseks nii palju raha saanud ja seetõttu ei ole moraalselt õigust võtta seda uuesti endale. See tuleb anda neile, kes ei ole siinamaani raha saanud.

A. Zöbin

Lugupeetud ettekandja! Ma tahaksin, et te avaldaksite oma arvamuse järgmise mõtte kohta: kui valitsus eksisteerib rahva ja mitte rahvas valitsuse jaoks, kas valitsuse poolt on siis eetiline röövida rahvast korterite müügiiga? Kas tõesti pole neis korterites elavad inimesed oma elu jooksul neid juba välja teeninud? Näiteks kui korteris elavad vanemad inimesed, kes on kogu elu tööd teinud, aga praegu pole nad suutelised ostma korterit hinnaga, millega seda müüakse. Kas ei oleks lihtsam need korterid üle anda, siis oleks sotsiaalne küsimus lahendatud ja inimesed ise hoolitseksid korterite eest? Edasi. Kas on eetiline seostada korterite hind paiksustsensusega – projektis on ette nähtud erinevad hinnad. Ning kolmandaks: kui valitsus tahab erastamist katsetada – selline seadus on sotsiaalselt väga tõsiste tagajärgedega – kas poleks siis lihtsam anda kooperatiivkorterid isiklikuks omandiks? Miks valitsus sellele nii vastu on? Kui kooperatiivkorterid antakse isiklikuks omandiks, siis võime sellel korteriturul kohe kogeda kõiki erastamise võimalusi.

T. Lippmaa

Küsimus, kas inimesed, kes on saanud eluaeg madalat palka, pole oma korterit välja teeninud ja peaksid saama selle nüüd tasuta, on põhimõtteline küsimus. Seda on väga palju arutatud ja ma ei hakkaks sellel praegu enam peatuma, see jääb Ülemnõukogu otsustada. Moskva linn on otsustanud korterid tasuta elanike omandiks anda ja seal on ka tagasilööke tekkinud. Ei ole küll soliidne küsimusele küsimusega vastata, aga ma esitaksin siiski niisuguse küsimuse: kas need 33% eestimaalastest, kel on individuaalmaja või kooperatiivkorter, ei olnud oma madala

palga tõttu tasuta korterit ära teeninud, et nad pidid täishinnaga, turuhinnaga ostma või ehitama endale eluaseme? Kas need inimesed ei peaks nõudma siis täiskompensatsiooni, kui teistele antakse tasuta korter? Eriti arvestades veel seda, et me ei paku korterite müügil siiski mitte turuhinda, vaid soovitame aluseks võtta taastamisväärtuse riiklikes kehtivates hulgihindades arvestatult. Aga individuaalelamute ehitajad on ostnud ehitusmaterjali jaehindades, mis on teadagi olnud mitu korda kõrgemad kui riiklikud ehitusmaterjalide hinnad. Sellepärast ei pea ma nende eestimaalaste suhtes, kes on oma käega ehitanud endale kodu, sugugi eetiliseks, kui riiklikest vahenditest ehitatud kortereid hakatakse tasuta jagama.

Mis puutub tsensuse ja hinna seosesse, siis meie grupp arutles siin järgmiselt. Kui me tõesti otsustame, et hakkame müüma turuhinnaga, mis musta turu kursi järgi olevat praegu 1200 rubla ruutmeeter, siis pole vist küll mingisugust tsensust vaja. Kuna me müüme täna ikkagi kehtivates hindades, siis peaksime ka arvestama, et 10 aastat siin elanud inimene on ära teeninud juba turuhinnast märgatavalt odavama hinnaga korteri, s.o. praegu umbes neli või kolm ja pool korda odavamalt.

Kolmas küsimus: miks valitsus ei anna kooperatiivkortereid isiklikuks omandiks? Ma ei ütleks, et see nii on. Kehtiva seadustiku alusel võib kooperatiivi liige täies ulatuses välja makstud korteri edasi müüa tingimusel, et kooperatiiv võtab selle uue valdaja oma liikmeks. Siin ei ole mina näinud mingeid erilisi takistusi, väljaostetud kooperatiivkorterid on praegu turukonjunktuuris. Aga teine küsimus on see, mida ma enne mainisin: tänane turg ei kajasta õiget hinda, sest turuhind määratakse põranda all, mitte notariaalkontoris. See on juba halduse asi ja tulude varjamise küsimus. Aga kooperatiivkorterite müük on seadustiku järgi lubatud.

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! Meil on külas Saksamaa parlamendi delegatsioon. Tervitame neid aplausiga. (Aplaus.) Suur tänu! Jätkame küsimuste esitamist. Illar Hallaste.

I. Hallaste

Lugupeetud ettekandja! See eelnõu, mis meile nüüd välja jagati, on esialgsega võrreldes tunduvalt paremaks saanud, kuid üks turumajandusele liikumise seisukohalt väga oluline põhimõte on ikkagi sellest välja jäänud. Miks on välistatud elamute või korterite hinna kujunemine oksjonil? Nii näiteks on § 3 lg. 4 järgi asustamata elamute ja korterite puhul ostueesõigus elamistingimuste parandamist vajavatena arvele võetud üksikisikutel ning represseeritutele tagastatud ning tagastatavates elamutes ja korterites elavatel üürnikel. Selliste inimeste ring on suurem ja miks ei võiks vabanenud pindade saamisel korraldada

oksjoni nende inimeste vahel, kes sellesse kategooriasse kuuluvad? See oleks esimene aste, et minna lähemale korterite tõelise hinna kujunemisele vastavalt turule. Mis puudutab seda, et hinnad on praegu ülikõrged, siis need langevad kindlasti, kui kaupa juurde tuleb, see on elementaarne turumajanduse seadus. Niipea, kui neid kortereid, mis oksjonile pannakse, on rohkem, läheb ka hind madalamaks. Sel juhul kujuneb tõepoolest õige hind ja me võiksime hakata ükskord mõtlema ka piirangute vähendamisele. See on esimene küsimus oksjoni kohta. Ja teine küsimus: kas valitsus on mõelnud sellisele võimalusele, et kui mingil ajal kehtestatakse Eesti Vabariigi kodakondsus – tegelikult on kodakondsus praegu ka olemas –, siis need isikud, kes ei vasta seaduses toodud piirangutele, võrdsustatakse kõik välismaalastega? Teatavasti müüakse meil välismaalastele kõiki kaupu ja osutatakse kõiki teenuseid ainult kõva valuuta eest. Miks ei võiks neid, kes ei ole siin elanud viimased 25 aastat või 10 aastat, nagu on uus ettepanek, võrdsustada välismaalastega, teiste riikide kodanikega? Nõukogude Liit on meie jaoks ju samuti naaberriik ja mispärast peab Nõukogude Liidu kodanikel olema õigus osta Nõukogude rublade eest, kui Rootsi kodanik või Saksamaa Liitvabariigi kodanik peab ostma kindla kõva raha eest? Aitäh!

T. Lippmaa

Küsimused on huvitavad ja lahendamise ka ilmselt. Elamumajanduse spetsialiste on meil väga palju ja valitsuse moodustatud töögrupp ei suutnud nähtavasti haarata kõiki momente, sellepärast ma ütleksin nende kahe ettepaneku kohta oma isikliku arvamuse. Te saate aru, ma ei ole volitatud esitama valitsuse seisukohti, sest mina ei ole valitsuse liige, küll aga olen selle töögrupi liige ja volitatud arutama teatud konteksti, mis siin on esitatud. Mis puutub oksjonisse, siis ma mäletan, et härra Hallaste esitas selle küsimuse esimesel lugemisel ka minu eelkäijale härra Saarele, kes siis ettekande tegi. Tema pareeris küsimuse nii, et erastamise esimesel etapil, kui korteridefitsiit on väga suur, ei tohiks me lubada oksjonite korraldamist, et see on teise etapi küsimus. Mina ei ole päris samal seisukohal. Aeg on natuke edasi läinud, me oleme kuu-poolteisega jälle targemaks saanud ja Tallinnas käib täna oksjon. Te olete kõik lugenud ja televiisoris neid hindasid näinud, ma ei tea, kui palju täna on sinna avaldusi laekunud, vist ei ole nimekiri veel kinni pandud. See on väga huvitav eksperiment, mis näitab, palju on 30 000 inimese hulgas, kes on korterijärjekorras, potentsiaalseid ostjaid, kes on võimelised ka raha välja panema. Teiseks on näha, kuidas hakkab kujunema turuhind. Siin võib asja vaadata kahte moodi. Kui me jätame pealkirja sõnad "esimesel etapil", kas me siis ikka paneme päris oksjoni võimaluse sisse? See võib viia selleni, et hakatakse ainult oksjonil müüma, ja see, kellel ei ole raha konkureerida, see õnnetukene, paljulapseline

perekond ei pääse sinna oksjonile. Võib-olla on praegu siiski õigem lubada oksjoni erandkorras ja valitsuse kontrolli all. Nii nagu seekordki andis Ülemnõukogu Presiidium oksjoniloa, et asja ühekordselt reguleerida, aga mitte seda veel massiliseks muuta. Ma isiklikult kardan, et siis hakatakse ainult oksjonil müüma. Muud varianti ei ole. Mul on olemas ka Leedu samasuguse seaduse eelnõu variant, me oleme leedukatega selles küsimuses võrdlemisi tihedas kontaktis olnud. Nad oleksid meist natuke ette jõudnud, aga nende verised sündmused peatasid selle protsessi. See projekt, mis minu käes on ja mis ei ole veel esimesele lugemisele jõudnud, näeb ette niimoodi, et 5% ehitatavatest korteritest võib kohalik omavalitsus panna oksjonile. Ma arvan, et see 5% on jälle kuidagi käsukorras reglementeeritud. Kui me ütleme, et 5%, siis ma ei tea, mida teha näiteks Võhma või Vändraga, kus ehitatakse üks kaheksa korteriga maja võib-olla mitme aasta kohta. Kuidas me siis hakkame seal ühte korterit oksjonile panema? Ma olen oksjoniidee poolt, kuid eks see ole lugupeetud Ülemnõukogu otsustada. Kui niisugune ettepanek tuleb, siis me ei vaidle sellele sugugi vastu, aga ma isiklikult leian, et esimesel etapil on õigem volitada valitsust andma erandkorras kohalikele omavalitsustele oksjoniluba, kui nad seda taotlevad. Mis puutub kõvasse valuutasse, siis mina isiklikult toetan seda ettepanekut.

J. Liim

Austatud juhataja! Lugupeetud ettekandja! Nii nagu härra Allikulgi, on ka mul teatud raskusi, et inimeste mõningatele küsimustele vastata. Paragrahvis 3 punktides 3 ja 4 räägitakse elamute ja korterite ostu eesõigusest elamistingimuste parandamisel. Seadust veel ei ole, kuid küllaltki laialdaselt on antud kortereid mitmesuguste äride ja ettevõtete avamiseks. Osa nendest on juba ümber ehitatud, mõnel pool on see alles plaanis. Vastatud on, et ajutiselt. Ajutine meie oludes kipub pahatihti kujunema alatiseks. Sellistel eraldamistel ei küsita tavaliselt elanike nõusolekut. Kes kontrollib ja reguleerib praegu sellist hõivamistegevust ja kuidas saab hakata tulevase seaduse järgi toimima, kui ebaseaduslikud omanikud on juba olemas ja neid jätkuvalt lisandub? Tänan!

T. Lippmaa

Ma saan küsimusest nii aru, et elamud arvatakse elamufondist välja ja korteritest tehakse igasuguseid kontoreid ning muid asutusi. Vastavalt kehtivale elamukoodeksile on elamispinna arvelt mahakandmine või eluruumide hulgast väljaarvamine lubatud ainult kohaliku omavalitsuse otsusega (või kuna tekst on veel vana, siis vana struktuuri järgi kohalike rahvasaadikute nõukogude, täitevkomiteede otsusega). Tähendab, keegi ei või korterit muuta

mitteeluruumiks, välja arvatud juhud, kui nii kohalik omavalitsus on otsustanud. See on sees ka uues elamuseaduses, kusjuures me reglementeerime asja niimoodi, et üürilepingu kehtivus on 5 aastat ja selle 5 aasta jooksul ei tohi korterit elamufondist välja arvata. Kui inimesega on üürileping sõlmitud, siis selle kehtivuse ajal ei tohi eluruumist teha midagi muud. Kui see toimub kohaliku omavalitsuse otsusel, siis praeguses elamukoodeksis ei ole vist ette nähtud õiguslikku, kohtulikku kaitset. Uues elamuseaduses me pakume välja sätte, mille järgi üürnik võib oma elamispinna kasutamise õiguste kaitseks pöörduda kohtusse.

A. Mölder

Austatud spiker! Lugupeetud ettekandja! Te formuleerisite täna täpselt, mis on taastamisväärtus. Kas valitsus on oma analüüsides arvestanud ka olukorda, et turuhind võib näiteks olla omahinnast kolm korda odavam? See oleks esimene küsimus.

Ja teine küsimus. Ma vabandan, et ma küsin seda teist korda, aga eelmisel korral te jätsite vastamata. Selle seaduse toimimahakkamine oleneb siiski üüri muutustest. Millised plaanid on üüri tõstmisel?

T. Lippmaa

Ma alustaksin teisest küsimusest. Mul tuli tõesti meelde, et jätsin teie küsimuse eelmisel korral vastamata. Ma olin eelmine kord siin kõnepuldil esimest korda ja seetõttu väikese närvipinge all. Üüri kohta on mul muidugi autoriteetselt vastust raske anda, sest see on Ülemnõukogu küsimus. Valitsus ei ole esitanud Ülemnõukogule mingit üüriseaduse projekti. Praegu kehtiva elamukoodeksi kohaselt on korteriüür NSV Liidu pädevuses ja Ülemnõukogu ei ole seda vabariigi pädevusse võtnud. Kuna ma ei ole jurist, siis võib-olla ma eksin ja kõik seadused, kaasa arvatud ka see, on tühised, ma ei oska öelda. Ettevalmistamisel olev elamuseadus tahaks võtta kõik elamuküsimused, ka korteriüüri vabariigi pädevusse. Kui see seaduseelnõu on läbinud arutelu valitsuses, siis esitame selle Ülemnõukogule. Elamuseadus ise ei reguleeri üüri määra, kuid selles on öeldud, kes määrab üüri. Üüri määrab üürileandja. Kas valitsus kehtestab mingisuguse kindla summa ruutmeetri eest, see on kõik veel diskuteeritav ja siin võib igaüks avaldada oma isiklikku arvamust. Isiklik arvamine võib olla igal üürile andjal, ta määrab ise üüri ja riik kehtestab üleminekuperioodil näiteks mingi lae, üle mille ei tohi võtta. Aga see kõik ei puuduta käsitletava seaduseelnõu probleemistikku. Lühidalt ma vastaksin niimoodi: kuna valitsuse esimees on kuulutanud, et enne 1. juulit üüride juurde ei tulda, siis on meil järelikult aega 1. juulini mitmeid alternatiivseid seaduseelnõusid teha. Muidugi ma juhiksin tähelepanu sellele, et need, kes ostavad korteri

ära, hakkavad kohe pärast selle väljaostmist maksma võib-olla 5-kordselt rohkem, kui maksab tema kõrvalkorteris olev üürnik, sest üüri puhul ei ole seni lähtunud isemajandamise nõuetest ja siin makstakse kompensatsiooni. Ma ei usu, et Ülemnõukogu, või kelle pädevusse see kuulub, hakkaks korteri- ja majaomanikele maksma kompensatsiooni võrdväärselt üürnikega. Tegelikult ületavad elamute korrashoiu kulud praegu 5–10 korda üürimajade üüri. Selle 5–10 korra sisse ma arvestan ka taastootmiseks vajalikud kapitaalvahutused. See küsimus, kas turuhinnad saavad olla omahinnast madalamad, on mulle natukene ootamatu. Ma ei kujuta ette, et meil sellel sajandil hakataks kortereid müüma ehitushinnast odavamalt, fiktiivselt seda küll praegu tehakse, sest ka notariaalkontorites sõlmitud hulgitehingutes on hinnad omahinnast madalamad, aga see vahe raha antakse nurga taga. Kui turuhind tõesti hakkab kujunema omahinnast madalamaks, siis tuleb ehitusprotsess ilmselt seisata. Siis on kortereid nähtavasti juba liiga palju ja turg on üle küllastatud.

V. Väljas

Härra juhataja! Härra ettekandja! Mind teeb murelikuks üks asi: me arutame selle küsimuse puhtturumajanduslikku külge, unustades, et see on sotsiaal-majanduslik kategooria. Elamufondi müümine peab paika panema ühe väga rängalt toimiva asja – peremeheta elamisfond laguneb, see on haletsusväärnes seisukorras. Kui me rakendame § 4 punkti 7 metoodikat, kas see seadus siis üldse hakkab toimima? Inimene ostab elamispinna, kui ta saab sellega endale garantii ja turvatunde. Kas me selle metoodikaga ei lähe teise äärmusse, püüdes välja selgitada optimaalset turuhinda ja kasutades isegi väljendit, et meil rubla üha rohkem devalveerub ning inflatsiooniprotsess süveneb, et rubla ei olegi nagu enam arveldusväärne? Teist arveldusväärust aga meil ju ikkagi praegu ei ole. Elumajad hakkavad nägema välja inimväärset siis, kui nad on kellegi omad. Kas see ei kompenseeri ka nimelt seda, kui me ei võta määrava tegurina arvesse nõndanimetatud turukonjunkturi? Tänan!

T. Lippmaa

Ma vastaksin küsimusele niimoodi, et mina isiklikult ei ole korterite ja elamute turuhinnaga müümise pooldaja. Meie töögrupp koostas möödunud aastal määrustiku projekti, kus oli ette nähtud suhteliselt odav hind, sest me pidasime selle küsimuse lahendamisel tähtsamaks nimelt sotsiaal-majanduslikku aspekti. Pidasime primaarseks just seda, et korter ja maja saaksid omaniku, mitte ei seadnud eesmärgiks kuskilt raha saada. Aga me ei pidanud ka õigeks kinkida, sest kingitud asja eest ei hoolitseta, kingitud asi ei ole inimesele nii väärtuslik. Väärtuslik on see, mille ta on ostnud teatud mõõduka, talle jõukohase hinnaga. Siin võib

vaielda, kus on see piir, kas väga kalli asja eest hoolitsetakse rohkem kui keskmise hinnaga saadud asja eest. Meie leidsime, et 50–200 rubla ruutmeeter oleks just see hind, mis ei ole kingitus, kuid mis ei ole ka sugugi turuhinnale ligilähedane. Aga ma kordan veel, et Ülemnõukogu eelarve-majanduskomisjonis sattusin turuhinna surve alla, seal selgitati väga argumenteeritult, et me peame lähtuma ainult turuhinnast. Me ei asunud päriselt nii-öelda turuhinna seisukohale, kuid natuke me taganesime. Taastamisväärtus ongi see kesktee, mille me objektiivselt veel suudame ületada, kusjuures taastamisväärtus ei tähenda täna muidugi veel müügihinda, sest müügihinna puhul hakkame arvutama amortiseerumise astet jne. Ja ma kordan veel, et valitsuse esialgses projektis ei taotletud sugugi turuhinda, vaid peeti just nimelt silmas sotsiaal-majanduslikku aspekti, seda, et elamul oleks oma peremees. Nagu te mäletate, ei olnud meie esialgses seaduseelnõu variandis öeldud, kuidas hinda määrata. Oli öeldud ainult niimoodi, et korra määrab valitsus, justkui delegeeriks Ülemnõukogu kogu selle protsessi valitsusele otsustada. Ülemnõukogu eelarve-majanduskomisjon ei pidanud võimalikuks valitsusele nii vabasid käsi jätta, vaid tahtis anda suunitluse. Siis me hakkasime otsima kompromisse turuhinna ja selle odava hinna vahel ning jõudsimme kuidagimoodi kokkuleppele taastamisväärtuses. Aga see on täiesti diskuteeritav küsimus ja Ülemnõukogu peab otsustama, millise suunitluse ta valitsusele korterihinna määramisel annab.

L. Hänni

Austatud juhatus! Lugupeetud ettekandja! Minu küsimus puudutab ametkondlikku elamufondi kuuluvate korterite müümist. Meil on mitmeid organisatsioone ja asutusi, kes oma põhilise raha saavad riigieelarvest, ometi on nende bilansis elamud. Näiteks Teaduste Akadeemia, ülikool jne. Kes õieti hakkab müüma nende bilansis olevaid elamuid? Kas selle otsustab riik või antakse näiteks Teaduste Akadeemiale õigus otsustada, kuidas müüa ja kellele müüa?

T. Lippmaa

Ametkondliku elamufondi müügi kohta on seaduseelnõus öeldud, et kui maja on ehitatud omavahenditega, siis otsustab selle, kas üldse müüa, tiitlipärane valdaja või omanik, s.t. see asutus, organisatsioon. Kui maja on ehitatud riiklike kapitalmahutuste arvel, siis otsustab müümise kohalik omavalitsus, kes on ka müüja, protsessi sooritaja, juriidiline isik. Rahad laekuvad seejuures järgmiselt: 30% kohalikule omavalitsusele, 70% eelarvesse ja ametkondliku elamufondi majaomanik ei saa mitte midagi, kui tegemist on riiklikest

kapitaalmahutustest ehitatud elamuga. Ma ei tea, kas ma suutsin piisavalt selgitada. Siin on öeldud, et kõikide nende vormide puhul on müüjaks kohalik omavalitsus.

Juhataja

Suur tänu, härra Lippmaa! Ülemnõukogul täna rohkem küsimusi ei ole.

T. Lippmaa

Ma tänan!

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! Oleks loogiline katkestada selle päevakorrapunkti arutelu. Meil on veel ära kuulamata ka kaasettekanne ja vahest oleks õigustatud, kui me jätkaksime selle küsimuse arutamist veel käesoleval istungjärgul, võimalik, et isegi homme.

Kohaloleku kontroll. Kohal on 83 saadikut, puudub 21.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et katkestada käsiloleva päevakorrapunkti arutamine ja jätkata veel käesoleval istungjärgul? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 76 saadikut, vastuolijaid ja erapooletuid ei ole. Päevakorrapunkti arutelu on katkestatud. Kui me jätkame, siis oleks vahest loogiline, et kuulame ära kõigepealt kaasettekande ja sellele järgnevad sõnavõtted.

Lugupeetud kolleegid! Peame nõu. Meil on veel jäänud mõni minut, mis on minu käsutuses. Kas peame homme üldpoliitilise diskussiooni riigiõiguslike aluste teemal? Kas kell 12? Mis ajal me teeme? Arvo Junti.

A. Junti

Lugupeetud juhataja! Homme samal ajal on komisjonide töö aeg, meil tuleks sellest seisukohast lähtuda. Teine variant on teha nimetatud diskussioon järgmisel esmaspäeval kell 12, kui ei ole komisjonide töö aeg. Meil on valida ilmselt kahe aja vahel.

Juhataja

Suur tänu! Peame hästi ruttu nõu, sest minu käsutuses, nagu teate, on mõni minut või me peame tööpäeva pikendama. Illar Hallaste.

I. Hallaste

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Ülemnõukogu töö üks tähtsamaid osi on töö fraktsioonides ja sellepärast ei saa esmaspäeval kell 12 poliitilist diskussiooni teha, sest siis on fraktsioonide töö aeg. Küll aga võiksime teha homme kell 15 tund aega üldpoliitilist diskussiooni kuni kella 16 ja jätkata siis päevakorraga. Aitäh!

Juhataja

Suur aitäh! Kuigi tunni ajaga me ei räägi ennast soojakski mitte. Ülo Uluots.

Ü. Uluots

Meie oleme valmis ohverdama homse fraktsioonidele ette nähtud 2 tundi ja pakun välja alguse kell 10. Esmaspäeval seda teha ei saa, sest esmaspäeval on alati palju probleeme.

T. Made

Austatud eesistuja! Võib-olla keegi seletaks ära populaarses vormis, miks me peame seda tegema plenaaristungi välisel ajal, kui meie otsene töö on pidada siin poliitilist diskussiooni. Plenaaristung algab homme kell neli, mis keelab meil alustada üldpoliitilise diskussiooniga? See on nagu meie igapäevane töö või kuidas? Aitäh!

Juhataja

Nii populaarteaduslikult kui suudan, avaldan oma arvamuse: plenaaristungite aeg on selleks liiga kallis, meil on liiga suur töömaht. Aga võib-olla on teisi arvamusi. Andrus Ristkok.

A. Ristkok

Lugupeetud juhataja! Mul on kahtlusi selle diskussiooni tulemuslikkuse suhtes. Küsimus on selles, kas me tahame teada 104 arvamust või tahame jõuda mingisugusele konstruktiivsele järeldusele või otsusevariantideni. Ma leian, et seda peaks kuidagi ette valmistama, esitama saadikutele lähteseisukohad või valikuvariandid, sest ega meist siin saalis ei ole ju keegi riigiõiguse spetsialist. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Ei tea, meil on riigiõiguslasi palju. Jaak Jõerüüt.

J. Jõerüüt

Lugupeetud eesistuja! Ma soovin öelda kahte asja. Nimelt on eri komisjonidel, eri fraktsioonidel päevad ilmselt väga erinevalt planeeritud, nii et kokkulepet leida on niikuinii võrdlemisi võimatu. Teiseks tahaksin toetada samuti seda mõttekäiku, et kuna need punktid on meil juba päevakorras, need neli esimest päevakorrapunkti, mille alusel see diskussioon võiks üldse toimuda, siis ausalt öeldes ka minu mõistus ei võta, kuidas on võimalik pidada eraldi diskussiooni ja siis asuda samas küsimuses arutama seaduseelnõusid. Inimlikult on see lihtsalt võimatu. Nii et ma teen ettepaneku minna rahulikult päevakorras edasi reglemendi järgi.

Juhataja

Suur tänu! Minu olukord läheb järjest raskemaks. Mikk Titma.

M. Titma

Tundub nii, et diskussioonil on mõte ainult siis, kui tõesti keegi professionaal, riigiõiguslane esineks meile ja kannaks ette professionaalide seisukoha. Sest vähemalt niipalju ma tean küll, et meil siin saalis ühtki riigiõiguse spetsialisti ei ole.

Juhataja

Kui nüüd jäädakse rohkem selle lähenemisviisi juurde, et kutsume diskussioonile ettekandjaid, siis ma kardan, et me homseks ei jõua. Kui me peame meie vabariigi spetsialiste autoriteetideks, siis on karta, et enne järgmist nädalat me ei suuda nende esinemist kooskõlastada, Nad on valdavalt kõik Tartu inimesed. Kui me tahame diskussiooni pidada isekeskis, siis on meil valikuvabadus suurem. Üks võimalus on tõesti alustada esmaspäeval varem. Lõppude lõpuks, kui Ülemnõukogu seda õigeks peab, võib see toimuda ka plenaaristungi ajal, minupärast kas või esimese lugemise käigus. Minu aeg hakkab otsa saama, me peame nüüd ruttu otsustama. Kas riskiksime siiski pidada esimese diskussiooni omavahel? Ants Paju.

A. Paju

Lugupeetud kolleegid! Minu arvates oleme selle aja jooksul, mis me saalis oleme istunud ja diskussioone pidanud, tegelikult saanud ühe kogemuse. Teeksime praegu ka niimoodi, et me saaksime spetsialistide käest selle fundamentaalse aluse, mille ümber juttu teha. Ma tean, mille ümber see jutt läheb, kui me siin omavahel hakkame praegu rääkima.

Juhataja

Homseks ei jõua fundamentaliste kohale kutsuda. Omandireformi üldpoliitiline diskussioon ei teinud asja halvemaks. Kolleegid! Nüüd on niisugune lugu, et meil on minut aega. Kas me ei otsustaks praegu ilma täiendavate soovitusteta ära, et teeme esimese üldpoliitilise diskussiooni omavahel ja alustame homme kell 11? Kas ollakse nõus? Ei olda nõus. Teeme siis hääletamise. Kohaloleku kontroll. Kohal on 79 saadikut, puudub 25. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et viia läbi üldpoliitiline diskussioon riigiõiguslikest alustest homme kell 10? Palun hääletada! Lihthäälteenamus. Selle ettepaneku poolt on 41 saadikut, vastu 18, erapooletuid on 15. Otsus on vastu võetud.

Homse diskussiooni käigus selgub, kas järgnevas diskussiooniks on vaja kutsuda kohale spetsialistid, ja kui on, siis ka kutsume. Tänapäevane istung on sellega lõppenud.

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

30. ISTUNGJÄRK

KOLMAS ISTUNG

13. veebruar 1991

Juhataja (Ü. Nugis)

Lugupeetud Ülemnõukogu! Istugem töökohtadele! Kontrollime kohalolekut. Kohaloleku kontroll. Kohal on 75 saadikut, puudub 29.

Lugupeetud kolleegid! Enne kui me läheme päevakorra juurde, on meil kaks ettepanekut järelemõtlemiseks. Võimalik, et istungi lõpus me täpsustame asjaolusid. Esimene, nimelt vastavalt meie reglemendile peaks olema valitsuse ja panga infotund iga kuu esimesel ja kolmandal teisipäeval, see tähendab, järgmisel, 31. istungjärgul. Laekunud on kaks järelepärimist kristlike demokraatide ja sõltumatute demokraatide poolt, millele oodatakse vastust peaministrilt. Peaminister ei saa järgmisel nädalal infotunnis osaleda. Ma palun järele mõelda ja öelda oma seisukoht istungi lõpul, kas me nõustume edasilükkamisega. Teine ettepanek seisneb selles, et homme me peaksime plenaaristungit mitte kella 10-st kella 14-ni, vaid 10-st 12-ni. Seoses sellega, et meil on nii palju välisdelegatsioone külas ja saadikud on lihtsalt hõivatud väliskülaliste vastuvõtmisega. Me tegelikult ju väga ootame neid siia. Võib-olla istungi lõpus, peale seda, kui päevakord on juba ammendatud, vahetame mõtteid selle üle.

Ministrite töölt vabastamine ja uute ministrite ametisse nimetamine

Juhataja

Ja nüüd päevakorra juurde. Kolleegid! Valitsus teeb ettepaneku lülitada täna kiireloomulise küsimusena päevakorda vastavalt paragrahvile 15 mõningate vabariigi ministrite vabastamise ja uute kinnitamise küsimus. Kas lülitame päevakorda? Antud juhul, vastavalt reglemendile, läbirääkimisi ei peeta, vaid otsustatakse lihthälteenamusega. Kohaloleku kontroll, nii nagu reglement ette näeb. Kohal on 81 saadikut, puudub 23.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et lülitada täiendavalt 30. istungjärgu päevakorda vastavalt § 15 kiireloomulise küsimusena punkt, mis käsitleb mõningate ministrite vabastamist ja uute ministrite kinnitamist? Palun hääletada! Lihthälteenamus. Selle ettepaneku poolt on 75 saadikut, vastu ei ole keegi, erapooletuid on 3. Päevakord on täiendatud.

Lugupeetud kolleegid! Teile peaks olema otsuseprojektid välja jagatud. Tiit Made.

T. Made

Lugupeetud eesistuja! Kas saalis viibivad need ministrid, kes tahavad oma ametikoha maha panna? Ma arvan, et peale minu on veel huvilisi, kes tahaks esitada neile küsimusi põhjustest, miks nad oma ameti maha panevad. Ühtlasi sooviksin ma ka teada, mida need ministrid arvavad oma tööst valitsuses. Tahaksin ka teada nendelt ministritelt, mida nad soovivad valitsusele jne. Meie ei saa lihtsalt niisama tagaselja hääletada ühe või teise ministri mahavõtmise asjus, vaid saadikud tahavad esitada neile küsimusi. Kui neid ministreid praegu saalis ei ole, siis on mul ettepanek lükata see asi homseni edasi ja paluda nad siia. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Me selgitame asjaolusid aparraadi kaudu. Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Lugupeetud kolleegid! Austatud Ülemnõukogu juhataja! Küsimus lahkuvate ministrite kohalolekust tänasel Ülemnõukogu istungil on reglementeerimata, ja ka eile, kui seda arutati Ülemnõukogu Presiidiumil, seda küsimust üles ei tõusnud. Ma tahaksin ainult juhtida tähelepanu kahele momendile. Esiteks vabastamise praktika on olnud selline, et tavaliselt on vabastatud sõltumata kohalolekust, see on olnud mõneski mõttes ka formaalne protseduur ja

see on kehtinud mitte ainult ministrite, vaid ka saadikute tagasiastumisel, mitte ainult selle, vaid ka eelmiste Ülemnõukogu koosseisude puhul. Ja teine moment. Ma kutsuksin siiski üles säästma neid inimesi ja mitte korraldama neile viimast infotundi, kuigi süda seda võib-olla himustab, ning vähemalt mitte arutama neid asju "Postimehe" eilse esilehe tasemel, kus on teatatud, kes millist ministrikohta himustab, ma tsiteerin, kes mida ihaleb jne. Tänan teid!

Juhataja

Kolleegid! Katsume natukene täpsustada neid asjaolusid. Kas need sõnavõtusoovid, mis juba on kuvaril, käivad päevakorrapunkti juurde või mitte? Kui nad käivad päevakorrapunkti juurde, siis sel juhul austagem ikkagi meie korda. Kõigepealt on ettekanne, ettekandjale küsimused, vajaduse korral sõnavõttud ja siis otsuse tegemine. Tiit Madel on juba limiidi järgi üks sõnavõtt ära kulutatud. Täpsustame asjaolusid, mille juurde praegu see diskussioon käib. Protseduuri juurde? Jüri Rätsep.

J. Rätsep

Lugupeetud eesistuja ja kolleegid! Ma juhiksin täpselt samuti protseduurilise repliigina tähelepanu sellele, et lugupeetud kolleeg Made ettepanek sisaldab nõukoguliku kaadripoliitika unustamisväärseid elemente. Kui lugupeetud ministrid on oma tahteavalduse selgelt väljendanud ja selle juurde jäänud, siis minu arvates nende eksamineerimine lahkumise asjaolude suhtes ei ole soliidne. See on nõukogude ettevõtetes tihtilugu olnud kaadripoliitika üks element, mida me peaksime hakkama ära unustama lihtsalt nende inimeste säästmiseks. Ja teiseks sellepärast, et me lühendasime 2 tunni võrra oma nappi aega, mis on päevakorra realiseerimiseks. Ja me peaksime selle 2 tunni ökonoomse tööga tagasi tegema. Tänan!

Juhataja

Kolleegid! Mõelgem nüüd, kas me ikka tahame protseduuri täpsustada või mitte, oleks aeg minna päevakorra juurde. Tiit Made.

T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud kolleegid! Jah, tõesti on nõukogulik see viis, et kui me ühest inimesest oleme loobunud, siis me lööme ta minema ja ei tee temast enam välja. Me tahaksime siin saalis sellesse nõukogulikusse suhtumisse, mida tahetakse praktiseerida, praegu teatud muudatuse tuua. Ja ma ütlesin ka, austatud peaminister, et Ülemnõukogu saadikud ei ole tõesti "Postimehe" korrespondendid ja ei aruta siin saalis "Postimehe" või mis

tahes ajalehe tasemel ministrikandidaate. Me suhtume täie tõsidusega nendesse probleemidesse, miks on tekkinud valitsuskriis, miks on vaja vahetada ministreid, ja tahame leida need põhjused. Sellepärast, et eelkõige Ülemnõukogu on see institutsioon, mis on valitsuse paika pannud ja sellepärast tunneb ta tema pärast ka muret. Aitäh!

Juhataja

Niipalju selgituseks, et lahkuvad ministrid teavad, et see küsimus on päevakorras. Sergei Volkov.

S. Volkov

Lugupeetud eesistuja! Ka minul on protseduuriline küsimus: kelle nimele on lahkuvad ministrid esitanud oma tagasiastumisavaldused? Kui Ülemnõukogu nimele, siis on kolleeg Made küsimus ilmselt õigustatud, kui aga valitsuse esimehe nimele, kas siis sobib meil seda küsimust arutada?

Juhataja

Härra Jaak Tamm on esitanud lahkumisavalduse presiidiumile ja puhkuseavalduse valitsusele. Härra Frey ja härra Lind valitsusele. Kolleegid! Ma tungivalt palun, peame läbirääkimisi sellel ajal, kui me jõuame päevakorra juurde. Protседuur peaks olema siiski päris selge juba. Peet Kask.

P. Kask

Täna! Mul ongi märkus ainult protseduuri kohta. Tšiviliseeritud maailmas teostab ministrite vahetamist mitte ainult üldreeglina, vaid praktiliselt ilma eranditeta peaminister ja parlamendil ei ole oma hääletamisega selles küsimuses mingit asja. See, et meil see asi siin parlamendi ees toimub, on nõukoguliku süsteemi fossiil, järjekordne eksponaat, ja teeme seda, mis reeglite järgi kästakse.

Juhataja

Suur tänu, Peet Kask! Ma loodan, et Vladimir Lebedevil on konkreetne protseduuri täpsustus.

V. Lebedev

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Tahan öelda meie läbirääkimiste protseduuri kohta. Ma palun toimuvat mitte nimetada nõukogude kaadripoliitikaks ning mitte sellega võrrelda.

Kui rääkida seisakuaegadest, siis seal oli vastupidi – vahetusid valitsused ja ministrid tulid ja läksid, ning peale nende endi ei teadnud keegi, kuhu ja millal nad lähevad või kuhu ja millal nad ära saadetakse. Seepärast palun neid asju mitte segi ajada.

Toomas Frey vabastamine keskkonnaministri kohustustest

Juhataja

Asume päevakorra juurde. Ettekande teeb peaminister Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Lugupeetud rahvasaadikud! Austatud Ülemnõukogu juhataja! Vastavalt reglemendile kuulub valitsusjuhi kohustuste hulka ministrite esitamine Ülemnõukogule nende kinnitamiseks. Mis puutub nende vabastamisse, siis ajutine töö- ja kodukord ei näe ette, et Ülemnõukogu ministrid ka vabastaks. Aga järgides demokraatlike maade traditsioone, ma siiski palun, et me praegu niisuguse möönduse teeksime ja Ülemnõukogu võtaks ministrite vabastamise ülesande enesele. Täna ma esitan teile ettepaneku muudatuste sisseviimiseks valitsuse koosseisus, nimelt keskkonnaministri, põllumajandusministri ja tööstus-energeetikaministri osas. Need ministrid, kes varem täitsid neid ülesandeid, on lahkumisavaldused esitanud.

Mõned täiendavad momendid, mis tingivad muudatusi valitsuses. Ma tahaksin öelda kõigepealt seda, et kui 3/4 aastat tagasi oli põhirõhk meie töös niisugustel aladel nagu tööstuse, põllumajanduse jne. seadusandlusel, siis nüüd on olukord põhimõtteliselt muutunud ja oleme jõudnud praktiliste küsimuste juurde. Detsembris me võtsime tööstuse kohta vastu rida põhimõttelisi määrusi ettevõtete omanikustamisest, riigiettevõtetest, rendiettevõtetest aktsiaseltsidest jne. Lähema poole aastaga on vaja maareformi põhiküsimuste praktikas teha suur samm edasi. Kõik see tähendab seda, et tõepoolest oleme me niisuguses olukorras, kus raskuskese kandub praktikasse.

Teine moment. On vaja laiendada valitsuse sotsiaalset baasi. Ma pean silmas nii tööstusjuhte, tehnokraate, aga ka sidemete tihendamist maakonna regionaalsete juhtidega. See on nimelt see, millest seni on puudu olnud. Sellest on ka parlamendi liikmed ning fraktsioonid valitsusele märku andnud.

Need olid need kaalutlused, millest lähtudes sai tehtud valik. Ja ma loodan, et te seda toetate.

Nüüd ministritest, kes on esitatud vabastamiseks. Ma tahaksin rõhutada, et praegusel raskel ajal iga mees, kes võtab enda kanda ministri rolli, olgu kui tahes pikaks ajaks, väärrib tänu (teades, kui palju tuleb praegu kriitikat ja kui vähe võimalusi on vastu pidada). Ma mõistan ka, et vastupidavuse määr igaühel meist on erinev, individuaalne. Aga kahtlemata kõik need kolm ministrit selle 9 kuuga jätsid positiivse jälje oma alale, ja selle, milleks nad omal ajal valitsusse paluti, on nad ka kõik täitnud. Mulle meenub, kuidas me põllumajandusminister Vello Linnuga aprillis-mais otsisime kuu aega ministri kohale inimest. Oli inimesi, kellel oli võimeid ja oli inimesi, kellele seda kohta pakuti, ja alles siis, kui me tookord ei leidnud ikkagi kandidaati, siis Vello Lind nõustus. Aga ta rõhutas ka, et see on ajutiselt.

Juba ette ma pean teatama, et muudatusi valitsuses tuleb veel ja seda kahel põhjusel. Kõigepealt, mitme valitsusliikmega möödunud aasta aprillis-mais oli meil kokkulepe üheks aastaks. See tähendab seda, et selle aasta kevadel tuleb need asjad uuesti läbi vaadata, sest et nii mõnigi mees pidi loobuma endale soodsast tegevusest, pidi loobuma teaduslikust karjäärast või muust, mille ta oli endale planeerinud, selle nimel, et vedada valitsusliikme sugugi mitte kerget koormat. See on üks põhjus.

Teine põhjus. Käesoleva aasta suvele on meil planeeritud rea ministeeriumide ja osaliselt kogu valitsusstruktuuri reorganiseerimine. Siit kõnepuldist on nimetatud juba kavatsust transpordi- ja sideministeerium kokku viia, aga samasuguseid samme on veel plaanis rea ministeeriumide suhtes ning see eeldab paratamatult ka personaalseid muudatusi ja täiendusi valitsuse koosseisus. Sellistest muudatustest tulevikus informeerisin ma teid täna juba ette.

Kõigepealt lubage mul esitada teile vabastamiseks keskkonnaminister härra Toomas Frey palve. Ma tahaksin öelda, et ajavahemikul, mil Toomas Frey töötas Eesti Vabariigi Valitsuses, tehti väga oluline töö seadusandluse väljatöötamisel. 1990. aastal anti välja 5 olulist seaduseelnõu. Käsil on lisaks sellele veel 4 seaduseelnõu ettevalmistamine. Ette on valmistatud ja vastu võetud rida määrusi looduskasutuse reguleerimise ja juhtimise korra kohta erinevate haldusorganite lõikes jne. On käivitatud hüdro meteoroloogia ümberkujundamise ja arendamise programmi väljatöötamise keerukas protsess. Ette on valmistatud koos Ülemnõukogu keskkonnakomisjoniga riikliku looduskaitse peainspektori funktsioonid, põhimäärus. Väga oluliseks pean ma rahvusvahelisi kokkuleppeid keskkonnakaitse alal nii Leedu ja Läti keskkonnakaitseorganitega kui ka (mida ma pean eriti tähtsaks) Soomega. See nüüd on konkretiseerumas reaalsete abinõudeni, nagu mõni päev tagasi võisite tähele panna. Ette on valmistatud veel kolmepoolne leping Peipsi küsimuses. Koostööleping on sõlmitud Leningradi ja Leningradi oblasti keskkonnakaitsejatega jne. Ma tahaksin rõhutada, et härra Frey püüdis kaasata vabariigi teaduse, eriti Tartu loodusteaduse

potentsiaali just reaalsesse keskkonnakaitsealasesse tegevusse: ökolooge, astrofüüsikuid, astronoomide, hüdrometeoroloogide ja spetsialistide monitooringu vallas. Kõik need olid olulised sammud, mis olid iseloomulikud keskkonnakaitsealasele tegevusele härra Frey juhtimisel. Praegu juhib ta oma laboratooriumi Tartu Ülikoolis. Täna teid!

Juhataja

Suur tänu! Ettekandjale küsimusi ei ole. Me asume otsustama. Kas on sõnavõttusoove? Ei ole. Teil on käes otsuse projekt vabastada Toomas Frey Eesti Vabariigi keskkonnaministri kohustustest. Hääletamine on salajane.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus vabastada Toomas Frey Eesti Vabariigi keskkonnaministri kohustest? Palun hääletada! Salajane hääletamine. Selle ettepaneku poolt on 66 saadikut, vastu 3 saadikut, erapooletuid on 4. Otsus vastu võetud. Härra Frey on vabastatud.

Tõnis Kaasiku nimetamine Eesti Vabariigi keskkonnaministriks

Juhataja

Palume uuesti kõnetooli Edgar Savisaare!

E. Savisaar

Austatud rahvasaadikud! Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja! Esitan keskkonnaministri kohale kinnitamiseks ja palun teie toetust härra Tõnis Kaasikule, sündinud 1949. aastal, geograaf oma hariduselt. On töötanud mitmetel kohtadel administraatorina, alates maaparanduskomiteest ja lõpetades praeguse ametiga riikliku Veeameti peadirektorina, samal ajal on tal ka olulisi teadlasekogemusi. Ta on praeguseks olnud kvalifikatsiooni tõstmise instituudi direktori asetäitja. Tema kandidatuuri on arutatud, seda on toetanud ka parlamendis esindatud roheline fraktsioon ning ka mina palun teid seda toetada.

Juhataja

Suur tänu! Kas Jaak Allikul on küsimus ettekandjale? Jaak Allik.

J. Allik

Lugupeetud härra peaminister! Täna "Päevalehest" võime lugeda Eesti Keskkonnaametite Liidu avaldust. Sellesse liitu kuuluvad kõigi Eesti maakondade ja linnade keskkonnaametite juhid, seega ministri otsesed alluvad, tema tahte elluviijad maakondades ja linnades. Kolmas punkt selles avalduses ütleb: "Peame õigeks Eesti Vabariigi keskkonnaministri kandidatuur läbi arutada Eesti Keskkonnaametite Liiduga." Kas seda on tehtud?

E. Savisaar

Kõigepealt, ma ei arva, et niisugune läbiarutamine peaks olema kohustuslik, eriti inimeste suhtes, kes tulevikus peavad töötama selle ministri alluvuses. Samal ajal ma olen seisukohal, et on väga hea, kui mitte ainult igat ministrikandidaati, vaid üldse mis tahes ametikohale määratavate isikute kandidaate arutatakse võimalikult laialdaselt, eriti just spetsialistide ringis. Kui me eile käsitlesime seda küsimust Ülemnõukogu Presiidiumis, siis härra Paju lubas korraldada selle ka koos keskkonnaametitega. Ma loodan, et seda tehti, aga seda me kuuleme juba siis komisjoni arvamuse avalduses.

Juhataja

Suur tänu, Edgar Savisaar! Küsimusi rohkem ei ole. Me palume kõnetooli härra Kaasiku! Kas härra Kaasik soovib esineda lühikese programmilise sõnavõtuga või on kohe valmis vastama küsimustele?

T. Kaasik

Ei tea, kuidas peetakse vajalikuks.

Juhataja

Väga lühidalt võiks esineda.

T. Kaasik

Kui mulle sai teatavaks härra peaministri ettepanek asuda keskkonnaministri ametikohale, ma loomulikult mõtlesin natukene järele, mis peaksid olema need põhiasjad, millega tuleks tegelema hakata. Osalt kattuvad need juba nendega, mida härra peaminister oma pöördumises käsitles kui minu eelkäija Toomas Frey poolt algatatud asju ning paljud asjad, mis lähiperspektiivis on vaja lahendada, on juba alguse saanud. Ma võib-olla püüaksin hästi lühidalt mõne minuti jooksul neid põhilist kümmet punkti nimetada, mida ma pean vajalikuks

oma karjääri alguses teha, juhul kui täna langeb positiivne otsus. Esiteks, tänaseks ei ole veel lõplikult välja kujunenud kõige optimaalsem keskkonna riikliku juhtimise süsteem vabariigis. Ennekõike tuleb jätkata selle süsteemi arendamist, kus oleksid paindlikult ühendatud keskkonnakaitsealane riiklik juhtimine konkreetsete loodusvarade kasutamise ja kaitse küsimuste lahendamisega kohapeal, nagu näeb seda ette ka praeguse valitsuse programm. Ja siin oli ka öeldud, et ilmselt üheks vajalikuks küsimuseks oleks vastavalt Eesti looduskaitseaduse 10. paragrahvile kinnitada ametisse Eesti looduskaitse peainspektor. Teiseks tuleb lõpule viia, ma isegi ütleks, et tegelikult kogu see protsess veel läbi käia, Eesti Vabariikliku Hüdro meteoroloogia Valitsuse ja samuti ka mere kalakaitse ning Peipsi kalakaitse küsimustega tegeleva Vostbaltrõbvodi kalakaitseorganisatsiooni toomine Eesti võimkonda. Mis puudutab esimest, hüdro meteoroloogiat, siis temal on tohutult sidemeid, suhe regiooniga, alates Üleliidulisest Hüdro meteoroloogia Komiteest ja lõpetades lähiregiooni kaugemate maade sidemetega. Küsimus on ju selles, et nemad peavad tegema prognoose ilmast, ilm ei kujune Eestimaa kohal ega ka mitte Ida-Euroopa kohal. Samuti on vajalik teatud suuri programme, olgu need küll osoonikihi õhenemisega seotud või mingi muu. Ilmselt siin tuleb mingisugune lepinguline suhe säilitada ka praeguse NSV Liidu Hüdro meteoroloogia Komiteega. Ma arvan, et see saab olla ainult lepinguline, kus on konkreetset fikseeritud, mis küsimuses tehakse koostööd, kes maksab, mis ulatuses.

Ilmselt tuleb lähiaastail juurutada ka uus mehhanism keskkonnakaitstes. Eelkõige tähendab see looduskasutuse ja saastemaksude juurutamist. On küllalt originaalne eksperiment. Ilmselt selle aasta jooksul me peame selle läbi katsetama ja siis juba õppust võtma.

Ilmselt kuulub keskkonnaministri valitsemisalasse ka metsaküsimus, aga ka senisest tõhusam Eesti metsaressursi kasutamine ja majanduslikult efektiivsem kasutamine, mis minu arvates üldsegi ei halvenda, pigem parandab Eesti metsade keskkonnakaitseolukorda.

Ümber tuleb korraldada ka keskkonnakaitse monitooringu süsteem. Siin tuleb ühendada olemasolev üleriigiline või üleliiduline süsteem Eestis kõigi kohalike ametite raames tehtava loodusseirega, lisades siia, mis vaja, et see süsteem tõepoolest ligilähedaselt hakkaks vastama Põhjamaade süsteemile.

Mis puudutab nüüd traditsioonilist looduskaitsealast tegevust, territooriumide kaitset, loodusarvude kaitset, looma- ja taimeliikide kaitset, siis ilmselt tuleb sellele piisavalt suurt tähelepanu pöörata ka tulevikus, et see tegevusvaldkond vaeslapse ossa ei jääks.

Kogu see kaitsealade süsteem on oma suuruselt küllalt optimaalne ja selle mehhaanilist laiendamist ma esmaülesandeks praegu ei seaks.

Mis puudutab nüüd keskkonnakaitset tegevust, õhu, vee, üldse elukeskkonna reostuse vastast võitlust, siis ilmselt peab kallite ja suuremahuliste puhastusseadmete ehitamine järkjärgult hakkama asenduma riskitehnoloogiate muutmisega tootmises, et neid jäätmeid üldse nii palju ei tekiks, see annab tulu nii looduskaitsele kui ka majandusele. Samuti on seadusandluse täiustamine ilmselt pikemaajalisem programm. Praegu võin rääkida kahest konkreetsest seadusest, mis on ettevalmistamise käigus, mis ilmselt kevadsuvel tulevad ka arutamisele, jõuavad sellesse seisusse. Jäätmehooldeseadus on meie viimase 50 aasta praktikas esmakordne, jäätmeküsimus on siiani lahendamata. Kaks viimast punkti puudutavad rahvusvahelist koostööd ja tegevust. Ilmselt tuleb senisest rohkem ja intensiivsemalt integreeruda Põhjamaade ja üldse Läänemere regiooni riikide tegevusse, saada osalejaks kõigis neis rahvusvahelistes organisatsioonides või riikide ühendustes, kus keskkonnakaitse või loodusvarade kasutamine on kõne all. Eelkõige mõtlen ma siin Läänemere kaitse konventsiooni alalist tööorganit. Läänemere kaitse konventsioon on praegu läbivaatamisel ja sellega seoses see protsess võib-olla kujuneb küllalt loomulikuks. Ja teiseks, peaministrite kohtumisotsusena septembris on tehtud uus spetsiaalne tööühendus, me loodame ka selle töösse lülituda. Kuigi selle esimene istung, mis toimus hilissügisel, lõppes Nõukogude Liidu delegatsiooni vastuseisu tõttu Eesti, Läti ja Leedu delegatsioonide kõrvalejäämisega sellest tööst. Ja muidugi kahepoolsed või ka kolmepoolsed lepped, eelkõige pean ma silmas seda koostööpraktikat, mis on toimunud Soome lahe vete kaitseks. See on toimunud juba enam kui 20 aastat, ilmselt seda tuleb jätkata uutel organisatsioonilistel alustel kas 2- või 3-poolsete lepetena, kus osaliseks oleksid siis Eesti Vabariik, Soome ja kas Vene Föderatsioon või Leningrad, ning oleks hõlmatud Läänemere vesikond. On muidugi väidetud, et praegune majanduslik ja poliitiline situatsioon ei ole soodne keskkonnakaitsele. Sellega võib nõustuda või vastu vaielda, kuid olukord looduses ja keskkonna saastatus Kirde-Eestis ja mõnedes muudes Eesti piirkondades on sedavõrd tuntav, mis ei lase keskkonnaprobleemide lahendamist lükata edasi paremaid aegu ootama. Samal ajal on meie välistingimused, rahvusvaheline olukord küllalt soodne keskkonnaprobleemide lahendamiseks Läänemere regioonis. Ja ma näen, et keskkonnaministeriumi roll peabki seisnema selles, et kasutada ära soodsad välistingimused, tagada need organisatsiooniliselt ja seejärel viia need koos rahva, eriti aga roheline mõttelaadiga inimestega koos ellu, et tagada nii meie praegusele kui ka tulevastele põlvkondadele puhas ja elamiskõlblik Eesti loodus. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Saadikutel on mõned küsimused. Tõnis Mets.

T. Mets

Härra Kaasik! Minu protektsiooni võitmiseks on mul teile küsimus, millele tahan lahendust. Minu poole on pöördunud Matsalu märgalal elavad inimesed küsimusega. Kas ikka on normaalne olukord, et märgalal elav inimene peab maksma kalapüügi aastatuusiku eest 70 rubla? Tõsi küll, on ka päevatuusik 5 rubla, kuid töoinimesel on aja ja elukoha tõttu selle saamine ebapraktiline. Ei ole ju kõigil liiklusvahendeid sõiduks kaitseala keskusse. Lisaks ei tea tuusiku taotleja, kui ta saab hommikul loa, kas töö seda õhtul rakendada võimaldab. Kevadel toimub kalapüük just ajal, kui käib kiire töö põllul ja traktorist või autojuht otsekui puhkuse eest võib-olla vaid tunni-paari saab ridvaga kaldal olla. Teie, härra Kaasik, muutke ministrina olukorda nii, et märgalal alatist sissekirjutust omav inimene oleks vabastatud tuusikumaksust, seda vähemalt kaldapüügilt. Minu küsimuse positiivse lahendamise korral on minu hääl teile garanteeritud, samuti ka härra Uluotsa hääl. (Naer saalis.)

Juhataja

Vastame kohe, jah.

T. Kaasik

See on üldiselt maailmapraktikas samuti lahendatud küsimus, kuigi ta on lahendatud erinevalt. Näiteks on antud saamidele (päritolu kas siis isa või ema või vanaema kaudu) teatud õigus, et nemad võivad lõhet püüda Põhja-Soome jõgedes üksjagu vabamalt ja ilma rahata ja suuremas koguses kui teised. Eestimaa territoorium on suhteliselt väike, muidugi täielikult välistatud ei ole, et meie teatud regiooni kohalikele inimestele teatud soodustusi teeme. Ma pean ise seda mõistlikuks. Kuidas konkreetselt selle hääle võitmiseks siin talitada, mida lubada? Kõige lihtsam oleks muidugi lubada, aga seda peab konkreetselt vaatama. Need küsimused on lahendatud ilmselt mitte vabariigi tasemel, vaid on lahendatud maakonna tasemel ja samuti looduskaitseala on oma otsuse võtnud, ju ta peab neile seda motiveerima, aga katsuks seda küsimust järele kuulata ja siis vastus anda. Kui see ikkagi on võimalik, siis otsustada.

Juhataja

Suur tänu! Anatoli Novohatski.

A. Novohatski

Lugupeetud ettekandja! Lugupeetud ministrikandidaat! Mul on teile kaks küsimust. Kui te täna oleksite juba keskkonnaminister ja teil täiesti juhuslikult mingil fantastilisel moel

õnnestuks saada üks miljon dollarit, siis öelge palun, millise Eestimaa probleemi lahendamiseks te selle raha investeeriksite ennekõike? Ja teine küsimus: ma palun teid väga, püüdke heita kõrvale kõik emotsioonid ja kibestumise, mida on meis tekitanud avariid Tšernobõli aatomielektrijaamas, ning katsuge samal ajal näha Jaapani, Šveitsi ja Prantsusmaa kogemusi. Kuidas suhtute aatomienergeetikasse teie? Täna!

T. Kaasik

Miljon dollarit on suur raha, seda võib kasutada mitmeti, vaevalt ma olen valmis seda praegu ütleva, et ma paneks selle miljoni sinna. Küsimus on selles, kus ta kõige otstarbekam on. Igal juhul suur osa peab minema sellest kõige saastatumasse piirkonda, ilmselt Kirde-Eestisse. Kas kõik miljon või mujale ka, see eeldab tehnilis-majanduslikku põhjendust, nagu me oleme öelnud, kuidas seda miljonit kasutada. Ma ei hakka siin fantaseerima ega midagi ütleva, seda miljonit oleks kindlasti vaja ja mitte ühte, vaid mitut miljonit.

Minu arvamus aatomijaamade kohta. Ma tean, see on suur probleem. Maailma kalleimaks muuseumiks kutsutud aatomielektrijaam asub Austrias, ma olen seda külastanud. See on täielikult valmis ja siis viimasel hetkel referendum tulemusena viidi Austria konstitutsiooni muudatus sisse ja sellega jäeti see muuseumiks. Ma ei tea, kas reaktor ka sees on, kütet vist ei ole. Siin on muidugi palju probleeme. Üldiselt muidugi tundub mulle, et praegustes tingimustes ei ole aatomienergeetika see tee, mida mööda meie peaksime minema. Kui välisolukord oluliselt muutub, võib-olla ma korrigeerin oma mõtet, aga praeguste teadmiste ja kogemuse juures ma ei pooldaks.

P. Jermoškin

Lugupeetud Tõnis Kaasik! Oma sõnavõttus te rääkisite vajadusest määrata kiiresti kohale vabariigi looduskaitse peainspektor. Tahaksin saada selgust selle inspektori töö perspektiivides. Milliste Eesti Vabariigi seaduste alusel hakkab see inspektor töötama? Eilsel keskkonnakomisjoni istungil tekkisid meil suured kahtlused seoses selle peainspektori ametisse määramisega. Asi on selles, et meil on juba kurb kogemus riigikontrolliga, ta on meil olemas, kuid me näeme, kuidas ta töötab. Tahaksingi, et te pisut valgustaksite looduskaitse peainspektori töö perspektiive ja seaduste kogu, mille alusel ta hakkab töötama.

T. Kaasik

Me oleme oma looduskaitsealast seadusandlust arendanud välja pikka aega ja see protsess jätkub. Seadusandlik baas on mingil määral osalt olemas, osalt loomisel. Nüüd mis puudutab

konkreetselt peainspektorit ja tema tegevust käsitlevat seadusandlust. Kust üldse tekkis see peainspektori küsimus? See täiendus sattus täiesti viimasel hetkel Eesti looduskaitse seadusesse. Ülemnõukogu Presiidium viis sisse, et Ülemnõukogu nimetab Eesti looduskaitse peainspektori. Ja sellisena see seadus ka Ülemnõukogu eelmise koosseisuga 23. veebruaril vastu võeti. Nüüd on siis küsimus selles, et see on seadus ja see kuulub täitmisele. Kas me nüüd täidame seda või me taotleme, et seda seadust muudetakse, peainspektor sealt välja visatakse kui ebaotstarbekas? Olles ise mitte seadusandja, olen lähtunud sellest, et seadust tuleb täita. Ja olen praegu seisukohal, et see peainspektori ametikoht tuleks sisse viia, panna sinna suhteliselt sõltumatu inimene ja tema kaudu ma loodan parandada maakondade, linnade kohalike valitsuste ja nende valitsuste koosseisus töötavate looduskaitseametite suhteid. Nii et seesama, mis oli mu kõne üks punkte – ühendada vabariiklik juhtimine kohalikul tasemel juhtimisega. Peainspektor kindlustaks siiski seaduste ühtemoodi täitmise, ühtemoodi tõlgendamise kõigis Eestimaa linnades ja maakondades. Muidugi on see omaette küsimus, kuidas seda teha. Praegu on mõte see (ma saan aru, et see oli ka eile komisjonis arutusel), et Ülemnõukogu võib-olla piirduks põhimõtteliselt nagu niisuguse väga lühikese otsusega nimetada peainspektor ametisse. Võib-olla ühe lausega või poole lausega öelda, mis tema funktsioonid oleksid. Ja et peainspektori põhimäärus, mille kinnitab valitsus, oleks siis see dokument, mille järgi tema täpselt tööle hakkab. Selline, ma arvan, et on ka looduskaitsetöötajate ringile küllalt vastuvõetav arvamus.

Juhataja

Suur tänu! Ma pean vahepeal ütlema mõned manitsussõnad koos vabandustega. Meil on täna vaja jõuda kinnitada peale härra Kaasiku veel kaks ministrit. Sellepärast ma panen kõikidele südame peale, et küsimuste esitamise aeg on kaks minutit. Jaak Jõerüüt.

J. Jõerüüt

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Tõnis Kaasik! Kõigepealt tänan teid põhjalike programmteeside eest, kuid mu küsimus puudutab ühte neist. Kas te võiksite lühidalt kommenteerida, mis suunas te näete ette metsamajanduse olukorra parandamist ja kas see võiks olla ka kuidagimoodi seotud Eesti paberitööstuse viletsa olukorra parandamisega?

T. Kaasik

Ma arvan, et kui me räägime metsast kui ressursist ja kaubast, millel on osa ka Eestimaa teiste probleemide lahendamisel, siis metsa on paberina väärtustatud kõige efektiivsemalt ja kõige

ebaefektiivsem on toormetsana müümine. Kui me räägime metsaressursi ratsionaalsest kasutamisest, siis me peaksime ette nägema ka tema väärtustamist nii palju, kui on võimalik Eestimaal. Ja kuivõrd on ikkagi olemas paberi ja tselluloosi tootmise kaasaegsed tehnoloogiad, siis see küsimus taandub sageli kasutamata ressurssidele, mitte põhimõttele. Mis puudutab metsade korrastamist, ma arvan, esimene samm on tehtud. Senine majandusmehhanism (kus kännurahad olid äärmiselt madalad ja läksid otse riigieelarvesse, riigieelarvest anti vahendid tagasi metsameestele) on selle aasta algusest on muutumas ja nüüd tekib hindade erinevuse tõttu huvitatus ka metsa kuiva sanitaarraie puidu järele (metsakoristamine, mida varem ei olnud; puiduna käsitleti ainult okaspuupalke). Nii et ma loodan, praegu selleks eeldusi on.

P. Grigorjev

Härra Kaasik! Milles te näete väljapääsu ummikseisust konfliktis Kirde-Eesti tööstuse arengu ja keskkonnakaitse vahel pärast teie ministriks kinnitamist? Tänan!

T. Kaasik

Ma päriselt ei nõustu sõnaga "ummik", aga selle lähedal see olukord on. Aastakümneid on tööstust arendatud väiksel territooriumil, kuhjatud tohutu potentsiaal suhteliselt madala tehnoloogiaga suure tööstusmahuga tööstust, nüüd lühikese ajaga tuleb see tegematajätmine tasa teha, ega see kerge ülesanne ei ole. Ainsa teena näen ma ikkagi, et sellesama tööstuse tehnoloogilise uuendamise, rekonstrueerimise kaudu see olukord paraneb. Aga seda ei ole võimalik parandada mingite kaitserajatiste ehitamisega, kui palju me sinna ka raha paneme. Ma arvan, et võti on tööstuses eneses.

J. Kass

Lugupeetud ministrikandidaat! Ka minul on teile praktiline küsimus. Tallinna tselluloosikombinaat peaks majanduslikel põhjustel töötama, kuid oma keskkonnatingimuste juures ei saa töötada. Seda tingivad põhiliselt väga suured ja mürgised heitveekogused. Uue ehitamine aga läheks maksma kümneid miljoneid ja seda lõviosas valuutas. Kas teie toetaksite sellist meest, kes laboratoorsetel tingimustel on välja töötanud kolm korda efektiivsema meetodi ja seda looduslikel koagulantidel? Ühtlasi küsiks ta paarsada tuhat tehnoloogia täiustamiseks, keemilise protsessi täiustamiseks, ja seda lühikese aja jooksul. Ja lisaks veel paar miljonit tehnoloogilise protsessi evitamiseks, väljaehitamiseks. Selline võimalus on olemas, kuid meie bürokratiseerunud ja korrumppeerunud majandussüsteemi puhul see lihtsalt

kaob ära. Ja tänu sellistele tingimustele on nõukogude kord jõudnud sinna, kus ta majanduslikult on. Aitäh!

T. Kaasik

Aitäh küsijale ka! Ma kardan, et ma ei ole siin pädev vastama. See eeldaks ka pikemat vastust, kuidas tehnoloogiliselt see tselluloosi tootmine siin korda panna, kas üldse Tallinna linna südalinn on tselluloosi tootmiseks ka kaasaegse tehnoloogia juures sobiv koht. Ma ei tea, ma arvan, et perspektiivsem lahendus on siiski üks kaasaegsem tselluloosikombinaat ehitada enam-vähem vastuvõetavasse kohta, võib-olla Kehra piirkonda. See lahendus võtab aega ja raha. Igasugused ajutised lahendused, mis ei ole majanduslikult liialt kallid, ma arvan, on teretulnud olukorra lahendamiseks.

Juhataja

Suur tänu, härra Kaasik! Ülemnõukogul rohkem küsimusi ei ole. Kontrollime kohalolekut. Kohal on 78 saadikut, puudub 26.

Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Tõnis Kaasiku nimetamise kohta Eesti Vabariigi keskkonnaministriks? Palun hääletada! Võtan hääletamiselt maha. Mis on, Jaak Allik?

J. Allik

Lugupeetav härra eesistuja! Senise kombe kohaselt olid enne seda komisjonide arvamused. Peale selle lubas härra peaminister, et keskkonnakomisjon ütleb midagi minu küsimusele vastuseks. Aitäh!

Juhataja

Jah, väga õige märkus. Kas alustame Andres Tarandist? Andres Tarand. Koha pealt.

A. Tarand

Lugupeetud juhataja! Keskkonnakomisjon, silmas pidades keskkonnaministeeriumi teatud struktuuride lagunemist juba kolme aasta jooksul, peab hädavajalikuks ministri ametisse nimetamist. Kuulanud täna komisjonis ära ministrikandidaadi Tõnis Kaasiku seletused, mis olid eriti põhjalikud rahvusvahelise koostöö vallas, aga langesid komisjoni arusaamadega kokku ka metsade haldamise ning seiresüsteemi ülesehituse ja teistes küsimustes, kiitis hääletustulemusega (5 poolt, 1 erapooletu) Tõnis Kaasiku kandidatuuri heaks. Mis puutub

Jaak Alliku küsimusse tänase "Noorte Hääle" avalduse kohta, siis minu arvates mõnevõrra (nagu praegu on omavalitsuste tugevdamise ja kõikide selliste laiade instantside osavõtu aeg) on mõistetav, et ühiskondlikud organisatsioonid, ametiühingud kõiki asju arutavad. Aga ministrite ametisse kinnitamist on vist praegu siiski organisatsioonidele vara anda. Jääks praeguste struktuuride juurde, see on meie komisjoni arvamus.

J. Telgmaa

Maaelukomisjon toetab antud kandidatuuri hääletamist ministriks.

A. Ristkok

Haldusreformikomisjon ka toetab, erimeelsusi ei olnud. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Nüüd võime panna hääletamisele. Hääletamine on salajane. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Tõnis Kaasiku nimetamise kohta Eesti Vabariigi keskkonnaministriks? Palun hääletada! Selle ettepaneku poolt on 63 saadikut, vastu 8, erapooletuid on ka 8. Otsus vastu võetud. Tõnis Kaasik on Eesti Vabariigi keskkonnaminister. (Aplaus.)

Vello Linnu vabastamine põllumajandusministri kohustustest

Juhataja

Palume järgnevas ettekandeks kõnetooli Edgar Savisaare!

E. Savisaar

Austatud saadikud! Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja! Esitan vabastamiseks põllumajandusminister Vello Linnu. Vello Lind on kauaaegne põllumajandusjuht, ta on olnud mitmete valitsuste liige ja oli ka mulle suureks abiks. Ma usun, et seda abi saan ma talt edaspidigi. Nende kuude jooksul, mis ta oli valitsuse koosseisus, tegi ta ära olulise töö maareformi kontseptsiooni ettevalmistamisel koos teadlastega, mis esitati Ülemnõukogule läbivaatamiseks möödunud aasta suvel. Samuti viis võrdlemisi edukalt läbi läbirääkimisi Moskvaga 1991. aasta liidufondi hangete osas. Pean oluliseks ka tema läbirääkimisi Soomega

põllumajanduskoostöö küsimuses, edasi, detsentraliseerimisprotsessi, mida viidi läbi juba eelmise valitsuse ajal ja mis nüüd on jätkunud põllumajanduses. Selle tulemusena on maakonnavalitsustele üle antud paljud funktsioonid, mis olid seni põllumajandusministeeriumi kanda. Edasi, riigimajandite kontseptsiooni ja asundustalude kontseptsioonide väljatöötamist ja asumist nende praktilise elluviimise juurde. Nende mõlema kohta on Ülemnõukogust kuulda olnud ka kritiseerivaid sõnu, aga siiski ma olen seisukohal, et mõlemad teed on õiged, sõltumata sellest, kas detailides ongi vaja midagi muuta või mitte. Ma toetaks ka hindade liberaliseerimise ideed põllumajanduses, kuigi päriselt ei ole selle juures arvestatud praegust majanduslikku reaalsust. Ta pidas väga tähtsaks põllumeeste turvatunnet, nende huvide kaitsmist, oli selles mõttes väga põhimõttekindel. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Küsimusi ei ole. On. Üks hetk. Tiit Made.

T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Nii positiivset hinnangut oma ministrile andes, kas teil ei tilgu süda verd, kui ta erru saadate? Aitäh!

E. Savisaar

Vaadake, austatud härra Made, me elame väga dünaamilisel ajal ja praegusel ajal on ministril kümne kuuga võimalik teha seda, mida mõnel sellisel aeglasel perioodil, kus eriti palju muutusi ei ole, isegi mitme aasta jooksul ära ei tee. Kui te vaatate Eesti Vabariigi algperioodi 1919, 1920 ja edasi, vaadake, kui sageli siis ministrid vahetusid, ja mitte sellepärast, et oleksid halvasti töötanud, vaid just nimelt sellepärast, et on praktikas aktsepteeritav, et mees on teatud kindlates ülesannetes ja selle ta täidab ja sellega ta on oma kohustused oma riigis, oma valitsuses täitnud. Sellest lähtusin antud juhul ka mina, kui selle lahkumisavalduse vastu võtsin. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Veel on küsimus Uno Antonilt.

U. Anton

Lugupeetud peaminister! Viimase aasta jooksul on meie põllumajanduses väga suured muudatused toimunud ja üks peamisi on selles, et kaubavahetus idaturuga on meil vähenenud

ca 2,5 korda. Praegusel väga keerulisel ajal on siin muidugi muid põhjusi, aga fakt on see, et põllumajandustöötajate elatustase ka sellesama aasta jooksul (muidugi väikese distanttsiga) langeb ca 30%. Kas seda lööki oleks paindlikuma poliitika korral olnud võimalik pehmedada? Ja härra Lind peaks nagu olema olnud sellest teadlik, et nii järsud muudatused majanduses sellised tagajärjed kaasa toob. Ja kui see olukord siin jätkub, sest see ei saa olla ainult härra Linnu poliitika, see peab ikka olema valitsuse poliitika tervikuna, kas siis uus minister ei ole järsku samas olukorras mõne kuu pärast?

E. Savisaar

Ma ei ole päriselt selle seisukohaga, mis te esitasite, härra Anton, nõus. Nädal tagasi sõitsin ma just nimelt Lõuna-Viljandimaa majandites ringi. Tundke huvi, kui palju seal näiteks möödunud aasta lõpul ühes või teises majandis välja maksti, ja vaadake ka vabariigi peale tervikuna. Kasumi väljamaksmine, töötasud olid peaaegu tasemel. Kasumi väljamaksmine oli kuskil 0,7 või 0,8% madalam. Kui me võrdleme seda toodangu langusega, siis mulle tundub, et põllumehed elasid üsna hästi möödunud aastal. Seda esiteks. Mis puutub nendesse suurtesse muudatustesse, mida te nimetasite, siis ma siiski arvan, et seni need muudatused olid rohkem organisatsioonilist laadi ja taandusid pealispindsetele reorganiseerimistele. Ma arvan, et suured muudatused põllumajanduses on alles ees, nad tuginevad just nimelt nendele vastuvõetud otsustele omandisuhete ja maareformi kohta, mida Ülemnõukogu on teinud ja mida ilmselt märtsis-aprillis meil on vaja veel teha. Ja ma kujutan ette, et uus ministrikandidaat just nimelt sobib nende muudatuste elluviimise ajal põllumajandusministeeriumi juhtima. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Ka Peeter Lutt tahab küsimuse esitada.

P. Lutt

Lugupeetud härra peaminister! Nagu me teie viimasest vastusest aru saime, on vabariigi valitsus saanud suure pettuse osaliseks, kui ta ütleb, et Lõuna-Viljandimaal maksti möödunud aasta lõpus välja tohutud kasumid ja suured palgad. On õige, et möödunud aasta viimaste päevade sees maksti välja kasumid ja palgad, aga seda tehti kartusest, et tohutu maksukoormus, mis tänavu aasta põllumajandusel lasub, oleks võtnud hulga raha sealt endale. Nii et see põllumajanduspoliitika, mida möödunud aastal aeti, on siiski põllumajanduse Eestimaal rohkem untsu viinud kui paremaks teinud. Kas te arvate, et selliste andmetega ja

selliste heade näitajatega, nagu möödunud aasta põllumajandus teie jaoks lõppes, on uuel ministril võimalik põllumajandust sellel aastal natukenegi tõsta? Aitäh!

E. Savisaar

Kui ma rääkisin headest näitajatest, siis ma kasutasin jutumärke. Teine moment, kui te rääkisite sellest, et suurte palkade ja kasumite väljamaksmine oli tingitud kartusest, siis ma arvan, et see kartus ei olnud põhjendatud. See oli teatud psühholoogilise üledramatiseerimise tagajärg ka maksude, mitte ainult maksusüsteemi suhtes. Ma ei arva siiski, et tegelik olukord oleks selle kartuse kuidagi tinginud. Aga me oleme ise selles ka mõnevõrra süüdi.

Juhataja

Suur tänu, Edgar Savisaar! Küsimusi rohkem ei ole. Asugem otsustama. Reglement näeb ette, et kohaloleku kontrolli tehakse üks kord päevakorrapunkti arutelu jooksul. Ma seekord luban seda ka tihemini teha, kuid praegu liikumisi saalis ei olnud. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et vabastada Vello Lind Eesti Vabariigi põllumajandusministri kohustest? Palun hääletada! Hääletamine on salajane. Selle ettepaneku poolt on 62 saadikut, vastu 5, erapooletuid on 9. Vello Lind on vabastatud põllumajandusministri kohustest.

Harri Õunapuu nimetamine Eesti Vabariigi põllumajandusministriks

Juhataja

Palume järgnevalt kõnetooli Edgar Savisaare!

E. Savisaar

Austatud Ülemnõukogu liikmed! Ülemnõukogu juhataja! Esitan teile kinnitamiseks põllumajandusministri ametikohale Harri Õunapuu. Ta on pärit Valgamaalt, Sangastest. 1947. aastal sündinud ja EPA haridusega õpetatud agronoom, kes on töötanud mitmete majandite eesotsas nii direktori kui ka peaaagnoomi ametikohal, seejärel Rapla Agrotööstuskoondises ja 1989. aastast käesoleva ajani Rapla Maakonna valitsuse maavanem. Tahan öelda, et koostöö Harri Õunapuuga on olnud juba ka varasem. Ta on konsulteerinud valitsust varemgi, kui põllumajandusküsimustes on mõistust juurde vaja olnud. Häid tulemusi on andnud tema poolt Pirgu Arenduskeskusega, teaduskeskusega koostöö korraldamine. Ma ei teagi ühtegi teist

piirkonda väljaspool suurlinnu Eestimaal, kus selline ajupotentsiaal oleks kokku korjatud nagu seal, ja suur osa seejuures on ka Harri Õunapuul. Ta on tunnustatud autoriteet regionaalse juhtimise küsimustes ka maavanemate keskel, on ise taluomanik ja ma usun, et ta suudab hoida seda habrast tasakaalu suurmajandite ja talude vahel. Samal ajal on ta dünaamiline ja uuele aldis isiksus, mistõttu me soovime teda ka sellesse ametisse just sel perioodil, mil tõepoolest maaelus on vaja olulisi muudatusi ja samal ajal hoida ka tasakaalu, millest oli jutt.

Juhataja

Suur tänu, Edgar Savisaar! Küsimusi meil ei ole. Palume asuda oma looži! Ja me palume kõnetooli Harri Õunapuu! Palume programmilise kõnega 5 minuti piires hakkama saada.

H. Õunapuu

Lugupeetud rahvasaadikud! Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja! Ma ei paku programmi, vaid seda, mida peaks arvestama programmi koostamisel. Maaelu on käsitletud peamiselt põllumajandustoodangu saamisena. Tegelikult on maa inimese elukeskkond. Kui me seda nii ei käsitle, siis ei ole ka tulemusi toodangu näol. Põllumehele on sisendatud hulk aastaid, et tema eest otsustaja on kusagil kaugel. Praeguseks on meil käes selle mõtteviisi juurutamise tulemus. Selleks, et tänasest seisust paremini välja tulla, tuleb minna detsentraliseerimise teed. Seejuures tuleks arvestada seda, mida vald saab lahendada kohapeal, mida ta delegerib lahendamiseks maakonda ja mida maakond omakorda vabariigi tasandile, vabariigi tasandilt põllumajandusministeeriumile lahendamiseks suunab. Kui iga tasand lahendab tema ette seatud probleeme, on tulemus hea. Senini on tavaks olnud, et valla probleeme on püüdnud lahendada maakond, maakonna omi – vabariik, mille tulemusena kõik on tegevuses, kuid tulemus on pehmelt öeldes tagasihoidlik. Pearõhk on olnud tootmisel. Põllumees on olnud ja on ka praegu toorme tootja, kasum on lõigatud mujal. See nn. proletariaadi diktatuur on vaja kiiresti lõpetada. Vaja on viia süsteemi elanikkonna varustamine toiduainetega. Mitte teha põllumehest ainult tootja ning muuta olukord, kus toodetu tihti ei kõlba ka süüa (nitraatide sisaldus), rääkimata müügist välismaale ja Nõukogude Liitu. Põllumajanduse põhimõtteks riigi seisukohalt on kindlustada toit elanikkonnale; tooraine tööstusele; raha, valuuta tootmine eelarvesse; ja neljandaks, loodusressursi optimaalne kasutamine. Need on neli põhifunktsiooni, mis peaksid olema kindlasti põllumajandusprogrammis kajastatud. Kui toitlustamine praegu põhiliselt liha ja piima osas on seni tagatud, siis sellise languse jätkudes ei ole mitte kindel, et meil aasta lõpus see päriselt niimoodi on. Probleemid on toiduõliga, on

probleemid müügivaba produkti saamisega, on probleemid aiandusega, puuviljaga, marjakasvatusega, köögiviljaga. Probleem teraviljakasvatusega, et saada toodetud nisust omale sai, rukkist omale leib.

Tööstusliku tootmise tagamisel ei ole praegu riidet, on lahendamata villa töötlemine, lina töötlemine, lina kasvatamine. Villatöötlemise puudulikkus on viinud ka lammaste arvu vähenemisele.

Nahatöötlemine on meil samuti sellises seisus, et "Kommunaaril" ei ole praegu midagi panna nende taldade peale, kusjuures meil on nahk, mis läheb nende arvates VIII sorti.

Raskemaks probleemiks pean rubla ja valuuta toomist eelarvesse. Praegu peame tõdema seda, et talumajapidamisest eelarvesse midagi ei laeku. Samas meil majandid lagunevad, seetõttu tootmine väheneb ja samuti eelarvesse vahendeid ei laeku. Vaja on uurida konjunktuuri, mis kui palju maksab. Ma ei usu, et me liha ja piima saaksime valuuta eest müüa, kuid kui me linakasvatuse korda paneme ja töötlemise, ka seemnetemüügi, siis on siin, mille üle veel rohkem mõelda.

Loodusressursi optimaalne kasutamine. Ma ei räägiks siin maakasutamisest, millest võib pikalt rääkida. Kuid meil on kasutamata siiski võrdlemisi palju loopealseid, siin saaks arendada lambakasvatust edasi. Meil on kasutamata soolad, kus võiks kasvatada võrdlemisi palju jõhvikat, mis oleks kindlasti üheks valuutaallikaks.

On lõpmata palju avastamata alasid, on vaja neid otsida, mitte alati tegelda vana refereerimisega, vaid leida uut.

Seda, mida 50 aastaga on väljaspool Nõukogude Liitu tehtud, on vaja tundma õppida ja ka kasutusele võtta, mis meile on sobilik.

Nende põhifunktsioonidega kaasnevad teised funktsioonid ja difunktsioonid, mis tulenevad põllupidamise korraldamisest. Ja siin üheks raskemaks on põhjavee seis praegu. Paljudes piirkondades on see reostatud, joogivett tuleb juba kohale vedada. Mineraalväetisehoidlate kui ka sõnniku, rohkem ma ütleks – läga – olemasolu meie suurfarmides.

Suurtootmine ei ole olnud suuteline vältima looduskeskkonna reostust, see on ka üks põhjusi, mis nõuab suurtootmise kasutamist nii kaua, kui see on hädavajalik. Aga praegust olukorda arvestades on meil raske järgmistele põlvkondadele silma vaadata. Looduse arvel ei tohi tootmist kavandada.

Tähtsaks tuleb pidada ka töötajate töörežiimi. Ma mõtlen siin lüpsjate töörežiimi, samuti traktoristide töötingimuste parandamist. Ma olen näinud meest, kes on pikaajalise töö tagajärjel haigestunud vibratsioonitõppe, ja see ei ole mitte eriti hea pilt.

Tähtsaks tuleb pidada maainimesele turvalisuse tagamist, nii tema kodu kindlustamisel, tema enda julgeoleku tagamisel. Kuid samas on lahendamata saagi ikaldumise hüvitamine talupidajale. Kui suurtootmisel on see korras, siis talupidamises seda ei ole.

Üheks tähtsamaks probleemiks pean praegu seda, et kui me ei suuda lähiaegadel anda maainimesele tagasi usku, et suurmajandid on veel teatud aeg hädavajalikud ja sealt tuleb toodang, kui seal töötatakse efektiivselt, sama ka talupidamise suhtes, siis me ei suuda pööret teha. Selle lahendab see, kui poeg võtab isalt talu üle ja me saame sellega sugupõlvade järjepidevuse maal tagada.

Eestimaal ei olnud tootmisühikuks talu, vaid oli küla, talgud, ühistud. Kollektiivsus lakkas koos kollektiviseerimisega. Praegu on vaja luua eeldused ühistegevuse taastamiseks külas. Seoses maaelu olemusliku ümberkujundamisega tuleb põhjalikult ümber vaadata põllumajandusteaduse ja hariduse kontseptsioonide sisu ja vorm. Omaette probleemiks on koostöö teiste harudega, milleta ei ole võimalik maaelu korraldada. Eriti tähtsaks pean siin koostööd tööstusega. Samas tuleb märkida, et meie oma tööstus, ma mõtlen siin EPT-de näol, on siiski veel potentsiaal, kus on võimalik leida kasutust. Olen kindel, et tehnika tegemine endal tuleb odavam kui väljast seda osta. Tähtis on koostöö kõigi teiste ametkondadega, kellest sõltub maainimese elu korraldamine: side, haridus, tervishoid, transport. Neid probleeme otseselt meie ei saa lahendada, kuid ilma hea koostöötajata ei tule me ka majandusprobleemidega ega maaelu korraldamisega toime.

Peaministri ettepaneku üle mõtlesin kaua ja põhjalikult. Kahtlus on praegugi veel, kuid minu otsus on tehtud ja ootab teie otsust. Olen sündinud maal, kasvanud maal, õppinud aiandust Räpinas, põllupidamist EPA-s, töötanud kolhoosis, sovhoosis abibrigadirist majandi juhini. Mis on maal hästi või halvasti, seda ei pea ma maale minema kellegi teise käest küsima. On olnud võimalus maailmas ringi käia. See võimaldab realistlikult hinnata põllupidamise ees seisvaid probleeme siin põhjapiiril. Täna tähelepanu eest!

Juhataja

Suur tänu! Saadikutel on küsimusi. Tiit Made.

T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud härra Õunapuu! Eile tekkisid meil siin saalis mõningad arvamuste lahkuminekud hobuste arvu suhtes. Kas teie oma autoriteediga ei ütleks, kui palju oli Eestis hobuseid 1939. aasta detsembri seisuga? Ja kui palju oli neid 1990. aasta detsembri

seisuga? See on esimene küsimus. Ja teine küsimus on: kas teil on välja töötatud ajakava, skeem, graafik kolhooside laialisaatmiseks? Aitäh!

H. Õunapuu

Mul ei ole hobuste arvu kohta andmeid. Aga ma arvan, et selle vastu tasub huvi tunda. Ja täpsed arvud lasen ma teile saata, ma saan ka vähemalt endale selle asja selgeks. Ajakava kolhooside laialisaatmise kohta mul ei ole.

A. Novohatski

Olge nii kena ja öelge palun, kuidas tuleks teie meelest lahendada taludele põllutööde mehhaniseerimisel antava abi küsimus. Ma pean silmas väiketraktoreid, universaalseid motoplokke jne. Talunikud said praegu maa kätte, kuid neil pole ju midagi. Tänan!

H. Õunapuu

Siin on mitu võimalust. Ilmselt see võimalus, mida me praegu oleme kasutanud – Soome ja Rootsi proovitud masinaid. Ma arvan, et see on ajutine võimalus ja see ei ole ka perspektiivne. Kuid samas on praegu olemas koostöö ja ma tean, et on käimas ettevalmistus tööstuse käivitamiseks koos Soome poolega, et hakata siin kohapeal ise tootma. Ma veel kord tulen selle juurde, et kindla peale tuleb odavam doteerida meil väiketalutehnika tootmist siin kohapeal, kui hakata seda valuuta eest sisse ostma. Nii et ma arvan kahelt poolt: kui praegu tuua väljast sisse vana tehnoloogiat ja hakata ka EPT baasil tegema.

P. Lutt

Lugupeetud härra Õunapuu! Te kindlasti jälgisite suure tähelepanuga, kui härra peaminister vastas härra Antoni ja minu küsimusele. Milline oleks teie vastus nendele kahele küsimusele olnud? Aitäh!

H. Õunapuu

Ma arvan, et põllumajandus on ala, kus ei saa kunagi teha ühtegi väga järsku hüpet, ei tohi. Ja seetõttu jõusöödakoguse vähenemine miljon kaks-kolmsada viiesaja peale on suur vähenemine. Ma ei tea neid telgitaguseid, mismoodi käisid läbirääkimised Liidu valitsusega, võib-olla oli see optimaalne variant, et saadi kõige odavam kätte, kuid see hoogustas kindlalt otsesidemete loomist praegu Liidu poolega. Mul oli täitsa üllatav kuulda seda, kui Raplamaa mehed tulid tagasi Orenburgist, kus öeldi, et odrakilo eest tahetakse ainult 60 kopikat ja

nisukilo eest 50 kopikat. Ja kogused on täitsa märgatavad, mida saab niimoodi sisse tuua. Nii et edaspidi ma arvan, et tuleb siin nii vabariigi tasandil kui otsesidemete tasandil püüda teravilja sisse tuua, sest see on minu meelest praegu tähtis.

T. Mets

Härra ministrikandidaat! Praegu elanikkond saab kvartalis ainult ühe kilo suhkrut. Ei ole garantiid, et see kogus edaspidi peaks suurenema. Kas teie ministrina toetaksite seisukohta, et suhkrut hakkaksime tootma kohapeal, nagu teeb seda kliimaatiliselt halvemas olukorras olev Soome? Kohapeal suhkrutootmisega vähendaksime sõltuvust teistest regioonidest ja suhkrust ostmisest vabaneva kauba arvel võib Eesti saada muud hädavajalikku. Teiseks tooks ära veel ühe seisukoha. Põllumajandus oma juhitavuselt praegu sarnaneb tüüri kaotanud laevaga, puudub ühine põllumajanduspoliitika, lonkab side ministeeriumi kui keskasutuse ja maakondade tasandil. Kas teie suudate taastada ja korrigeerida neid viltuläinud suhteid?

H. Õunapuu

On selge, et üks kilogramm suhkrut ei ole see, mis meid rahuldab. Ja kui kaubandus ei suuda kaubavahetuse korras tagada suhkruga kindlustamist elanikkonnale, siis tuleb hakata ka seda teed minema, et hakata endal suhkrut tootma, see ei ole võimatu. Aga selleks on vaja teha arvestused, kui kulukaks läheb, palju selleks on vaja kapitaalvahutusi panna, et selle juurde tulla. Ma ei ütleks, et põllumajandusministeerium oleks nagu tüüri kaotanud laev, ma arvan, et põllumajandusministeeriumil on olemas koostöö maakondadega, kuid igasugust head tulemust saab tagada ainult koostööga ja ma olen seda alati pidanud kõige tähtsamaks. Ma arvan, et koostöö on see, mis viib alati olukorra parandamisele, ja loodan ka siin heale koostööle nii maakondadega kui ka teiste ametkondadega.

R. Tamme

Härra ministrikandidaat! Milline on teie seisukoht talude maaparanduse finantseerimise kohta?

H. Õunapuu

Talude maaparandust tuleks finantseerida riigieelarvest, sest praegused talupidajad ei ole võimelised oma rahakoti arvel seda üldse tegema.

I. Raig

Austatud ministrikandidaat! Härra Mets siin juba puudutas, et kas teil on kontseptsioon põllumajanduse ja kogu agraarsfääri edasise arengu kohta, ja kui ei ole, siis kes peaks seda kontseptsiooni tegema ja mis ajaks see võiks valmis saada.

H. Õunapuu

Kontseptsiooni põllumajanduspoliitika kohta praegu ei ole, kuid Pirgu teadurid on teinud metoodika, mida peaks arvestama selle kontseptsiooni loomisel. Seda on mõnede teiste inimestega juba ka arutatud ja hakkame sellest peale. Kui see metoodika on vastu võetud, siis läheme selle järgi kontseptsiooni koostamisele. Ma arvan, et kontseptsiooni loomisele peab kaasama hästi laia hulga teadlasi, poliitikuid. Vaidlused tuleb selle koostamise käigus ära vaielda, et see oleks siis maainimesele vastuvõetav. Ajaliselt ma ei julge praegu öelda, ma arvan, et seda on vaja väga kiiresti teha, seda oleks juba homme vaja. Aga ma ei tahaks öelda, et seda peaks tegema nii ülepeakaela. See peaks saama siiski põhjalik ja konkreetne, aga oleks väga hea, kui kevadkülvi ajal vähemalt saaks seda juba arutada. Mul on selline kahtlane tunne, et kui me ka suudame kevadkülvi ära teha (kevadkülvi on põllumees alati ära teinud), siis võib raskusi tekkida sügisese saagi koristamisega, kui me ei suuda inimestele usku tagasi anda.

L. Hänni

Austatud juhataja! Lugupeetud ministrikandidaat! Ma tahaksin teada teie arvamust, kas kolhooside vara erastamine ja sovhooside vara erastamine peaksid toimuma ühesugustel alustel või tuleks siin arvestada erinevusi, mis on selle vara õiguslikus seisundis praegu. Aitäh!

H. Õunapuu

Väga raske on teha territooriumidel vahet, kunas oli siin kolhoos, kunas läks see sovhoosiks ja kunas läks ta tagasi kolhoosiks, omandivorm muutus. Seetõttu ma ei ütleks, et oleks õige praegu neid lahus vaadata, ja minu meelest toimub see üldse praegu maal nii, nagu iga kolhoosi üldkoosolek seda asja otsustab, ja niivõrd palju on erisugususi, et ma kardan, et mõne aja pärast me oleme sellise fakti ees, mida on väga raske lahendada hakata. See probleem on ääretult terav.

A. Tamm

Lugupeetud Harri Õunapuu! Milline on teie arvates ministeeriumi optimaalne koostöö teie ministriks saamisel põllumajandustootjate liitudega, olgu ühismajandite või põllumeeste ühendustega, ja milline on teie prognoos põllumajanduses eratootmise osakaalu kohta, ütleme, viie aasta pärast? Aitäh!

H. Õunapuu

Ma arvan, et kindlasti peab suurenema põllumajandusministeeriumi koostöö Talupidajate Keskliiduga. Ja kui praegu tundub maakonna tasandilt vaadatuna, et Talupidajate Keskliit on siia maani olnud nagu opositsioonis, siis ma arvan, et põllumajandusministeeriumis tuleb tegelda võrdselt nii suurtootmise probleemidega, selle suurtootmise poliitikaga kui ka talumajapidamise poliitikaga. Need on täiesti võrdses mahus ja võib-olla tuleks esialgu talumajapidamisele suuremat tähelepanu pöörata, sest suurtootmises on siiski võimekas kaader, kes tootjate liitude kaudu suudab enda asju ise ka võrdlemisi hästi ajada. Prognoosi ma ei tahaks teha, sest praegusel ajal prognoosida üht asja on väga keeruline, selleks peab omama natuke suuremat andmepanka ja see sõltub sellest, milliseid otsuseid me lähitulevikus suudame vastu võtta, nii et ma jätaks selle tegemata.

Juhataja

Suur tänu, härra Õunapuu! Saadikutel rohkem küsimusi ei ole. Palun asuda oma istekohale!
Juhan Telgmaa.

J. Telgmaa

Lugupeetud kolleegid! Kuna tegemist on põllumajandusministrikandidaadiga, siis maaelukomisjon loomulikult arutas tema kandidatuuri kaunis põhjalikult ja mitte ainult täna komisjoni töö ametlikus õhkkonnas, vaid ka muidu omavahel. Meie komisjoni kuulub ka meie kolleeg Lembit Arro, kes on Harri Õunapuuga kaua aega Raplamail koos töötanud. Lembit Arro on haige, ei saa ise täna oma hinnangut ütelda, kuid tema soovib igati kui algatusvõimelist ja elu poolt läbiproovitud meest. Ja Harri Õunapuu on tõepoolest läbinud kõik astmed teel ühe hierarhia tipu poole. Ta on seda teed käinud väärikalt, on omandanud autoriteedi, ei ole kusagil jõudnud veel oma ebakompetentsuse tasemele. Ja tema eneseteostuse teel on nüüd samm ministriametisse täiesti loomulik. Ja avaldan siin maaelukomisjoni veendumust, et ka ministri ametikoht ei ole temal veel ebakompetentsuse tasand ja ta suudab Eesti põllumajanduse heaks seal palju head teha. Pealegi on toetanud tema

kandidatuuri ka tema eelkäija Vello Lind, kes on kaua aega olnud Eestimaa põllumajanduse juhtimise tipus, oli selle ametikoha väärikas ja võimekas täitja ja tema toetus on loomulikult ka väga väärtuslik Harri Õunapuule. Ühtlasi väljendaks siin ka tunnustust ja tänu Vello Linnule, kes seda vankrit on vedanud. Aga kui tema aeg on täis saanud, siis loomulikult tuleb võtta järgmine mees. Ühtlasi tahaks siin osutada valitsuse juhile, et põllumajandusküsimuses tuleb põllumajandusministrile anda vähemalt vetoõigus. Sest juba on liiga palju kaotatud põllumajanduse lammutamisega, mis Vello Linnu ametisse asumise ajal oli just kampaaniana haripunkti jõudnud. Nüüdseks on oluliselt halvenenud majanduslik taust ja kaotatud tagasi teha on äärmiselt raske, kui mitte võimatu. Sellepärast leian, et põllumajandusministri ametisse asuv Harri Õunapuu vajab siin kogu valitsuse väga tõsist mõistmist ja toetust. Ning ühtlasi lõpetuseks kutsun kõiki kolleege üles hääletama Harri Õunapuu kui täiesti väärilise kandidaadi poolt põllumajandusministri postile. Ma tänan!

A. Ristkok

Haldusreformikomisjon toetab ministrikandidaati ühehäälselt.

A. Veetõusme

Lugupeetud juhataja! Eelarve-majanduskomisjon toetab üksmeelselt härra Õunapuu kandidatuuri.

A. Tarand

Keskkonnakomisjon leidis ka täieliku üksmeele oma liikmete hulgas suhtumises ministrikandidaati ja toetab teda üksmeelselt ministri kohale. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kohaloleku kontroll. Kohal on 82 saadikut, puudub 22. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et võtta vastu Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsus Harri Õunapuu nimetamise kohta Eesti Vabariigi põllumajandusministriks? Palun hääletada! Hääletamine on salajane. Selle ettepaneku poolt on 71 saadikut, vastu 5, erapooletuid on 4. Otsus vastu võetud. Harri Õunapuu on Eesti Vabariigi põllumajandusminister. (Aplaus.)

Jaak Tamme vabastamisest tööstus- ja energeetikaministri kohustustest

Juhataja

Palume järgnevaks ettekandeks kõnetooli Edgar Savisaare!

E. Savisaar

Austatud Ülemnõukogu saadikud! Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja! Tänan teid toetuse eest teile esitatud ministrikandidaatidele! Kolmandana esitan vabastamiseks tööstus- ja energeetikaministri Jaak Tamme. Tahan öelda, et ta tuli küll teiselt alalt, aga suutis üsna hästi kohaneda. Ma arvan, et ta sai ka ise hea kogemuse, rakendas oma psühholoogiateadmisi juhtimise korraldamisel, funktsioonide detsentraliseerimisel, toetas koostöö arendamist NSV Liidu ettevõtetega ja osales aktiivselt riiklike aktsiaseltside ja rendiettevõtete seadusandlike dokumentide projektide ettevalmistamisel. Tänan teid!

Juhataja

Suur tänu! Küsimusi peaministrile ei ole. Või on küsimus Ants Pajul? Küsimus. Vabandame Edgar Savisaare ees! Ants Paju tahab esitada küsimusi.

A. Paju

Lugupeetud juhataja! Austatud peaminister! Me oleme täna kuulnud kolme erineva inimese kohta teie sõnade kaudu nende tõise iseloomustuse, kolme erineva süsteemi juhi kohta. Mul oleks kaks küsimust. Esiteks. Minu jaoks on olnud senini rabav see, kui ma lugesin "Päevalehest" härra Tamme appihüüet, teiseks, minu jaoks oli veel rabavam, kui ma loen "Izvestija" lisalehest "Sojuz", et minister Kuznetsovil on juba avaldus sees. Ja seda kogu telgitagust asja ei tea. Aga täna teie serveerite just ministrite vahetust nagu kabineti täiendust uute inimestega. Kuidas on teie arvamus, kas inimestel on adekvaatne pilt, Ülemnõukogul ja süsteemis olevatel? Kui me selle saaks selgeks, oleks hulga kergem otsustada. Aitäh!

E. Savisaar

Kõigepealt, minister Kuznetsov pidas vajalikuks oma lahkumisavaldusest siiski loobuda. Alustame sellest. Selles mõttes ajaleht "Izvestija" väljendas mittetäpset informatsiooni. Teine moment. Ega ma ei peagi vajalikuks siin laskuda detailidesse ja püüda hakata siin andma maksimaalselt negatiivset ja positiivset informatsiooni. Ma arvan, et teatud asjad

paratamatult peavadki jääma valitsuse sisse, ja sellest ma ka lähtusin. Lõppude lõpuks olgu tegu mis tahes ministriumiga, nende vigadest rääkides, lugupeetud rahvasaadikud, te kritiseerisite ikka eeskätt mind ja seda on siin ju piisavalt palju olnud. Seetõttu ma arvan, et ma siiski jätaaksin endale ka need teadmised, kui meil detailides kuskil lahkkelisid oli, aga kuna see küsimus juba üles tõsteti, siis ma siiski ütleksin üht-teist.

Jaak Tammega oli meil vaidlus hindade külmutamise küsimuses. Arvan, et täiesti normaalne vaidlus, selliseid on üsna sageli valitsuses, ega teisiti ei saagi olla. Aga kuna ma olen igasuguseid versioone lugenud selle hindade külmutamise põhjustest, siis ma tahaksin kohe öelda, et asi ei olnud muidugi miitingulistest, kes ühel päeval lossi ees nõudsid hindade alandamist, sest teisel päeval oleksid võinud tulla teised miitingulised, kes oleksid hakanud nõudma hindade tõstmist, sest muidu ei ole töölistele võimalik palgaraha maksta. Miks me selle otsuse tegime? Asi on ikkagi selles, et Nõukogude Liidus läks määramatus hindade osas liiga suureks. Ja minu arvates oli tark tegu oodata, mitte rabeleda, kuna me oleme rubla mõjutsoonis ja sõltume sellest, mis rublaga juhtub, see tähendab, mitte teha mõnda mõtlematut otsust, kuni ei ole selge, mismoodi näeb välja jaehindade reform Nõukogude Liidus. Võin teile öelda, et selle reformi ettevalmistamine käib praegu Moskvast täie hooga, see on kõige lähema aja küsimus ja nendele saadikutele, kes on väga mures praeguse hindade külmutamise pärast, ma mainiksin kahte momenti. Mitte kõike ei tohi võtta tõe pähe, mida praegu kirjutatakse. Nii mõnedki väited on tingitud ka katsest lihtsalt hindasid üles kruvida. Ma võin tuua siin piisavalt palju näiteid. Võtame näiteks kas või koondise "Marat", kus puuvillane lõng, põhimaterjal, kallines, kui Kreenholmi Manufaktuuriga sõlmiti leping, kallines 2,9–3,2 korda selle aasta algul. Aga kui reguleeriti väljastatava toodangu hinda, siis põhimõtteliseks kallinemiseks pandi ikka 4,5 korda, s.o. üks näide, kus hindasid püüti üles kruttida. Teine näide. Kui me vaatame ehitusmaterjalitööstust, siis mis te arvate, palju näiteks Ahtme ehitusmaterjalide kombinat oma rentaabluks selleks aastaks planeeris? 50%. Kui me seda arutasime hinnatõukogus, siis tuletas üks majandusmees meelde, et Eesti Vabariigis, kui rentaabluks oli üle 20 või 25%, siis see loeti juba ülikasumiks. Tähendab, ühelt poolt tahetakse saada ülikasumit, teiselt poolt hädaldatakse, et hinnad on kinni keeratud ja seetõttu ettevõtted lähevad kohe pankrotti. Tähendab, mitte alati ei tohi seda tõe pähe võtta. Aga nii mõnigi kord tegelikult tuleb seda tõe pähe võtta ja seetõttu ma informeerin teid sellest, et me oleme teinud siin ka mõningaid erandeid. Me tegime erandi ehitusmaterjalide osas. Just ettevõtetevahelises kaubavahetuses jaanuari-veebruarikuuks. Ja tegime erandeid ka lastekaupade osas. Esiteks, osa lastekaupade doteerimine riigi poolt valitsuse reservfondi arvel. Ja teiseks otsustasime lubada mõnede kaupade hinnatõusu, kui selle arvel siis

lastekaubad hoitakse tasemel. Näiteks "Kommunaaril" lubada meeste ja naiste kingade hindade teatud tõusu, selle arvel siis laste jalatsite kallinemine ära hoida. Aga need on kõik ajutised abinõud jaanuari- ja veebruarikuuks. Ma arvan, et just nimelt jaehindade reformi me peame tegema koos Liiduga ja selles mõttes ma täiesti toetan neid saadikuid, kes on seda meilt nõudnud. Me oleme ikkagi rubla mõjusfääris. See oli selle vaidluse põhiline sisu, mis toimus. Aga ma ei dramatiseeriks seda üle, minu arvates siin parlamendis toimub märksa tõsisemaid vaidlusi, kui neid valitsuses on olnud.

T. Made

Austatud eesistuja! Lugupeetud peaminister! Härra Tamm kurtis oma intervjuudes, et ta ei pääsenud 10 kuu jooksul teie jutule. Miks te ei taha või miks te ei tahtnud oma kõige tähtsama, ühe tähtsaima ministriga rääkida? See on minu esimene küsimus. Teine küsimus on, kas ma sain õigesti aru, et kõik need ministrid, kes ei ole teiega nõus, lastakse lahti. Ja kolmas küsimus oli, kas ma sain õigesti aru, et ei maksa uskuda seda, mida kirjutatakse, ei maksa alati kõike tõe pähe võtta? Praegu kirjutatakse, et hinnad on külmutatud, kas te lohutate meid sellega, et hinnad ei ole külmutatud? Aitäh!

E. Savisaar

Ma arvan niimoodi, et kõik ministrid on oma tähtsuselt peaministri ees ikkagi võrdsed, härra Made. Härra Tamm rääkis kahest korrast, ju siis ta pidas silmas neid kordi, mis talle kõige enam on meelde jäänud. Teise küsimuse suhtes – ei, te ei saanud õigesti aru. Ja kolmandaks, kui ma rääkisin teatud eranditest, siis ka nende erandite puhul ikkagi, härra Made, jaehinnad jäid ju paigale. Jaehinnad jäid ju paigale, kui ma rääkisin teile sellest, et me riigi poolt valitsuse reservfondist doteerime näiteks lastekaupu paari lähema kuu jooksul. Edasi, ehitusmaterjalide puhul. Kui me ehitusmaterjalide suhtes tegime erandi, siis ka sellisel juhul jaehinnad jäid paigale. Samuti me otsustasime minna dotatsiooni peale. Aga üldiselt ma arvan, et hindade külmutamise otsus ei tohi olla, esiteks, jäik, loomulikult seal peab olema erandeid, me peame ikkagi eluga kaasas käima. Ja teiseks, ma arvan, et selle otsuse aeg üsna varsti saab ka mööda.

J. Allik

Härra peaminister! Oma "Rahva Hääle" artiklis te ütlesite, et te olete seotud rea ministritega kindlate tähtaegadega, millal neil on võimalik ära tulla äri- või teaduslikust tegevusest. Kas te

ei või avalikult ka Ülemnõukogu informeerida, kui te esitate ministrid kinnitamiseks, mitmeks kuuks me need siis kinnitame, millal nad lähevad äri- ja teadustööle tagasi?

E. Savisaar

Härra Allik! Ma jätaksin selle siiski heameelega enese teada.

Juhataja

Suur tänu! Küsimusi rohkem ei ole. Palume Edgar Savisaare oma looži! Kuna meil on kõnesoovijaid, avan läbirääkimised. Ülo Uluots.

Ü. Uluots

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud seadusandjad! Mind tõi täna siia kõnepulti minu must südametunnistus. Nimelt andsin ma paar kuud tagasi ühel jutuajamisel härra Jaak Tammele kui ministrile hävitava hinnangu. Ja tollal ma lähtusin teesist, et ta ei ole võimeline ellu viima valitsuse tööstuspoliitikat. Ja ma olin tol ajal selles veendunud. Nüüd on sellest möödunud, nagu ma ütlesin, paar kuud. Ja minus hakkab üha rohkem süvenema veendumus, et hoopis meie valitsusel ei ole tööstuspoliitikat. Järelikult ei ole tööstusministril ka midagi ellu viia. Ja sellistes tingimustes, sellises olukorras on muidugi ministeeriumi juhtida raske, kui mitte võimatu. Härra Jaak Tamme tagasiastumise põhjuseks tuuakse hindade külmutamise probleem. Mul on tekkinud arusaam, et see on ainult ajend, mitte aga põhjus. Miks ma arvan, et valitsusel ei ole õiget tööstuspoliitikat? Toon ühe illustreeriva näite. Oma endiste kolleegidega kohtudes, viimane oli alles paar päeva tagasi, ütles mulle üks vana sõber, et te olete naljavennad seal üleval Toompeal, tegelete mingisuguse privatiseerimisega. Mina olen ammu privatiseerinud. Ma olen oma ettevõtte ja tehase täieõiguslik omanik. Täna sel päeval on meie tööstusettevõtted põhiliselt kõik riigi omandid, järelikult üldrahvalikud omandid. Kes on üldrahvaliku omandi haldaja? Selleks on valitsus. Järelikult, valitsus täidab omaniku funktsioone ja omanik peab ka juhtima oma omandi dünaamikat. Antud juhul on aga tekkinud täielik juhtimiskaos meie tööstuses. Ja kui võtta nüüd aluseks argument, et tööstus on majandusala, mis annab meie vabariigis 75% rahvuslikust tulust, ja lasta teda seejuures minna isevooluted, siis on see muidugi meie tänases situatsioonis täiesti lubamatu. Minus kinnistub arusaam, et valitsus on tööstuse juhtimisega läinud paar aastat ette. Ta püüab teda juhtida, nagu oleks meil juba kehtestatud turumajandus, samal ajal kui omanik peab ta aga hoolitsema oma vara eest. Peaminister mainis siin, et detsembri lõpus on välja antud terve rida määrusi tööstuse kohta, ja kui ma ei eksi, on ühe number vist 264, mille kohta on tulnud küllalt suurt

kriitikat. Mina ei ole neid määrusi näinud, seepärast ei suuda ma neid ka kommenteerida. Kuid mulle torkas silma üks asi. Nimelt on hakatud tegema juba riiklikke aktsiaseltse. Samal ajal on määramata, kelle kätte jääb aktsiate kontrollpakk. Kas ta läheb valitsuse kätte või jääb Eesti Pangale? Ma leian, et see on meie – Ülemnõukogu – funktsioon seda otsustada. Ma ei taha teid koormata kõigi nende kahtlustega, mis on minu hinges tekkinud, ja otsida põhjusi Jaak Tamme lahkumiseks. Kuid ütlen seda, et maksupoliitika (valitsus võttis meie käest praktiliselt tööstuse maksustamise õiguse tagasi enda kätte) ja hinnapoliitika juhtimatus on viinud tööstuse tegelikult majandusliku kaose äärelle. Ja selle taustal leian, et kuna härra Jaak Tamm on esitanud oma avalduse Ülemnõukogule, mitte aga valitsusele, siis ei ole minu arust põhjendatud tema vabastamine. Ja ametlikus keeles öeldes ma leian, et me ei peaks vastu võtma tema avaldust. Ma olen rääkinud!

Juhataja

Suur tänu! Kalju Koha. Kaks minutit.

K. Koha

Aitäh! Lugupeetud juhataja ja kolleegid! Vastupidiselt härra Uluotsa arvamisele olen ma arvamisel, et kui härra Jaak Tamm on leidnud, et peab lahkuma sellelt ametipostilt, siis me peame ta soovi rahuldama, sest me ei ole enam sellises ühiskonnas, kus me vägistame inimesi. Kui inimene ei taha tööd teha sellel ametikohal, siis me ei pea teda sundima. Inimene on suveräänne. Ja ma ei saanud ka härra Uluotsa mõttest tegelikult aru, mida ta täna püüdis Ülemnõukogule ära tõestada. Aitäh!

T. Made

Austatud eesistuja! Kallid kolleegid! Ma olen rääkinud Jaak Tammega ja ei saa seda väita, et ta oma avalduse oleks esitanud kategoorilises vormis Ülemnõukogule, vaid ta andis Ülemnõukogule otsustada, mis meie arvame tema tegevusest. Ma arvan niimoodi, ma olen ka suhtunud kriitiliselt Jaak Tamme töösse teatud aeg tagasi, kuid nüüd ma tunnetan, et ta on üks nendest ministritest, kes on asjasse sügavuti läinud ja on hakanud majanduspoliitikat globaalsemalt mõistma. Ta mõistis, mille pärast on hindade külmutamine tööstusele kahjulik. Ja seetõttu loobuda praegu inimesest, kes on nii kiiresti edasi arenenud valitsuse koosseisus, oleks Ülemnõukogu poolt ettevaatamatus. Seepärast kutsun ma teid ka üles anda Jaak Tammele võimalus edasi töötada, sest kahtlemata ta tuleb selle ülesandega edaspidi palju rohkem toime kui seni, ja mitte vabastada. Ja kuna ta esitas oma avalduse (mida ta ka

televisioonis ütlēs) Ülemnõukogule otsustamiseks, kas vabastada või mitte. Ta on võimeline ka edasi töötama kompromissi saavutamiseks peaministriga. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid! Mul on selline ettepanek, et lõpetame läbirääkimised peale Mai Kolossova sõnavõttu. Ollakse nõus? Marju Lauristin.

M. Lauristin

Lugupeetud Ülemnõukogu liikmed! Kõigepealt faktilise märkusena. Meie ees laual on Jaak Tamme avaldus, mis on adresseeritud Ülemnõukogu Presiidiumile ja presiidium eile arutas seda, samuti nagu ta arutas ka uut kandidaati, härra Treierit ja leidis olevat põhjendatud Jaak Tamme lahkumise ja härra Treieri soovitamise sellele kohale. Kuna ma olin üks Jaak Tamme soovitajaid sellele kohale, ma olen tema elupõline kaastöötaja alates juba tudengipõlvest, siis härra Tamm isiklikult pöördus ka minu poole. Meil oli temaga väga pikk ja põhjalik jutuajamine ja ta ütles, et ta ei saa ilmnenuid lahknevuste tõttu edasi töötada ja tema soov on, et tema lahkumine ei kutsuks esile praegu asjatut n-õ kriisi ja skandaali õhkkonda. Küsimus on erinevate kontseptsioonide vahelises diskussioonis ja kui uus tööstusminister on selles meeskonnas energiline, efektiivne ja võimekas, siis ta ei võta mingil juhul kogu seda situatsiooni mingisuguse traagilise kollisioonina.

M. Kolossova

Austatud eesistuja ja kolleegid! Kui me usaldasime peaministrit eelmise kabineti koosseisu kandidaate valima ja need kinnitasime, siis ei teadnud ilmselt nii peaminister kui ka need ministrikandidaadid ise, kas töö hakkab edasi kulgema. Ma usun, et me peaksime ka nüüd usaldama peaministrit ja mõistma seda, et kui ühes meeskonnas on mingisugused mõrad tekkinud, siis sunni viisil ei saa meie neid kokku kleepida. Kas meeldib see meile või mitte.

Juhataja

Suur tänu! Kohaloleku kontroll. Kohal on 80 saadikut, puudub 24. Lugupeetud Ülemnõukogu, kes on selle poolt, et vabastada Jaak Tamm Eesti Vabariigi tööstus- ja energeetikaministri kohustustest? Palun hääletada! Hääletamine on salajane. Selle ettepaneku poolt on 42 saadikut, vastu 28, erapooletuid on 7. Otsus jääb vastu võtmata. Sellega antud päevakorrapunkt on ammendatud.

Lugupeetud Ülemnõukogu! Kas me võime arvestada teie nõusolekuga, et homme me töötame kella 12-ni ja järgmisel nädalal infotundi ei toimu? Ma küsin teie arvamust. Kõigepealt Ignar Fjuk.

I. Fjuk

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Nagu me teame, on meie valitsuse koosseisus nii-öelda kaks välisministrit. Väga paljud saadikud on avaldanud rahulolematust sellise olukorraga. Kuid antud juhul ma näen vajadust, et me tööstusministri kohale kinnitaksime ka teise ministri. Ühelt poolt on teada, et eelmine minister, kes nüüd mitte omatahtsi peab seda tööd jätkama, ei ole mitu aastat puhkust saanud ja ta võiks sinna minna. Me kinnitaksime tööle teise ministri, kellel on koostöötähe praeguse valitsusega ja seetõttu võiks sellest kriisist üle saada. See on konkreetne ettepanek.

Juhataja

Suur tänu! Ametlikult hakkame arutama siis, kui valitsus teeb ettepaneku. Illar Hallaste.

I. Hallaste

Lugupeetud eesistuja! Kristlik-demokraatliku saadikurühma nimel ma ei tahaks kuidagi nõus olla sellega, et järgmisel nädalal jääb ära valitsuse infotund. Nimelt on meie saadikurühm esitanud ametliku järelepärimise valitsusele seoses faksiga või telefaksiga saadetud kirjaga 5. veebruaril Ameerika Ühendriikide Senatisse. Selle sisu läheb täielikult vastuollu sellega, mida Ülemnõukogu on siiamaani arutanud. Ma usun, et valitsusel on üks nädal piisav aeg selleks, et järele mõelda, kuidas sellele järelepärimisele vastata. Ja meil oleks väga hea meel, kui valitsus ikkagi leiaks kas või veerand tundi selleks, et vastata järgmisel nädalal algaval istungjärgul teisipäeval sellele küsimusele. Aitäh!

E. Savisaar

Lugupeetud rahvasaadikud! Ma teen ettepaneku hääletada, aga ma siiski pean teatama, et vastavalt kokkulepetele peaksin järgmisel nädalal viibima välismaal, need asjad on ette valmistatud. Teiseks, ma ei ole nõus härra Hallastega, et see, mis teatati USA senaatoritele, on vastuolus meie poliitikaga, vastupidi, ma arvan, et see on täiesti meie poliitikaga kooskõlas. Seoses sellega ma teen ettepaneku infotund ühe nädala võrra edasi nihutada.

R. Veidemann

Austatud juhataja! Küsimus on adresseeritud nii teile kui ka peaministrile. Kas nüüd seda endise ministri sundjätmist tuleb käsitada kui Ülemnõukogu usaldamatuse avaldust valitsusele või on see töö korras lahendatav, sest ma leian, et valitsusel on võimalus nüüd oma käikusid teha?

Juhataja

Mina ei kommenteeri. Võib-olla peaminister soovib. Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Ma teeksin sellest, lugupeetud rahvasaadikud, kaks järeldust. Esiteks, just need saadikud, kes kõrvutasid omavahel endist ministrit ja uut kandidaati härra Treierit, peavad endist oma tööalastelt omadustelt paremaks ja seetõttu nad ei ole nõus tema vabastamisega ametikohalt. Muid järeldusi ma siit teha ei saa. Või teine võimalus. Ju siis ma ei suutnud küllaldase veenvusega selle vahetuse vajalikkust tõestada. Ühtlasi ma teen käesolevaga ettepaneku kinnitada härra Treier portfelli ministri ametikohale, kuna portfelli ministrite arv ei ole seadusega reglementeeritud.

Juhataja

See ei tule täna arutusele, ma sain nii aru. Härra Treierit ei ole otsuse projektis. See võib tulla homme hommikul kõne alla.

E. Savisaar

Lugupeetud rahvasaadikud! Ma pean teatama, et täna algavad Tallinnas neljandad valitsustevahelised konsultatsioonid. Seoses sellega homme ja ülehommel mul ei ole võimalik Ülemnõukogu tööst osa võtta.

Juhataja

Vastavalt meie reglemendile ja dokumentidele, mis on esitatud Ülemnõukogule praegu, ei saa arutada portfelli ministri kandidatuuri. Illar Hallaste.

I. Hallaste

Ma tahaksin vastu vaielda härra peaministri selgitusele. Kui peaminister peab oma ametiülesannete tõttu parasjagu Eestist lahkuma, siis ei tähenda see, et Eestis elu seisma jääb

ja valitsus peaks seetõttu lükkama edasi lõpmatusse selgituse andmise saadikute järelepärimistele. Arvestades seda, et meil on kaks välisministrit olemas, siis on valitsuse võimalus välispoliitilistes küsimustes järelepärimisele vastata kaks korda suurem kui kõigis teistes normaalsetes riikides. Järelikult ma palun ikkagi infotund järgmisel nädalal läbi viia ja valitsuse esimehel leida keegi, kes suudaks küsimustele vastata. Aitäh!

V. Lebedev

Lugupeetud eesistuja! Austatud kolleegid! Ilmselt on meil täna õhtul aega kõik hästi läbi mõelda. Mulle meeldis Ignar Fjuki mõte selle kohta, et meil on kaks välisministrit ja ehk luua veel ka kaks tööstusministri kohta, ka härra peaminister on sellega nõus. Aga ehk tasuks meil mõelda veel ka teisest peaministrist ja üldse varikabinetist. Üldiselt on see tsiviliseeritud parlamentides kombeks. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Lepime nüüd niimoodi kokku. Kuulame ära Edgar Savisaare ja selle põhjal on erimeelsused saalis meil juba fikseeritud. Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Ma tahaksin ainult täpsustada, härra Hallaste, et ma hea meelega tahaksin teie küsimusele ise vastata.

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid! Meil on ametlik päevakord läbi arutatud. Praegu toimusid, kui nii võib öelda, juhatuse konsultatsioonid Ülemnõukoguga. Ülemnõukogu ei toeta infotunni ärajätmist. Ma saan aru. Sel juhul on mul vaja Jaak Alliku abi. Kuidas me nüüd reglemendiga käitume?

J. Allik

Lugupeetud härra juhataja! Ma oleks tahtnud infotunni kohta öelda reglemendist lähtuvalt. Siin on üks suur arusaamatus või erinev tõlgendus. Reglement näeb ette, et infotund on kolmenädalase töösükli esimesel ja kolmandal teispäeval. Seega oleks infotund pidanud reglemendi järgi olema sellel nädalal. Sellel nädalal aga millegipärast ei olnud. Läks vist nende kordade arvutamisega sassi, sest ajutises töö- ja kodukorras on nagu teine sõnastus sama asja kohta. Ühesõnaga, mul oleks ettepanek otsustada lõplikult ära, kuidas me need nädalad infotunni osas loeme, kas vaba nädal, mis seal vahel on, läheb arvesse või mitte.

Loogiline oleks tõesti nii, nagu reglemendis on, esimesel ja kolmandal teisipäeval, järelikut järgmine nädal ei peaks olema, ülejärgmine on. Küsimus on selles, et meil sellel nädalal ei olnud. Äkki oleks võimalik homme vanematekogus seda küsimust lõplikult täpsustada. Sest küsimus on tõesti selles, et kui härra peaminister ise tahab vastata küsimustele, siis ma arvan, me peaksime seda talle võimaldama.

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid! Me tõepoolest lähtume Jaak Alliku ettepanekust ja arutame homme vanematekogus. Ollakse nõus sellega? Edgar Savisaar.

E. Savisaar

Ma protestin. Esiteks, infotund oli. Oli üks küsimus ja see sai ka täieliku vastuse, nii nagu selle taotleja seda soovis. Järelikut, vastavalt reglemendile ei ole järgmisel nädalal infotunniks põhjust, me räägime sellest ülejärgmisel nädalal. Ma tahaksin sellele lisada, et me võib-olla siiski lahendaks ka selle ajutise kodukorra küsimuse, mille järgi Ülemnõukogul üldse ei ole niisugust funktsiooni nagu ministrite vabastamine nende ametikohustustest. Mul on ettepanek võtta see arutusele Ülemnõukogus. (Hääled saalist.)

Juhataja

Annan viimasena sõna Jaak Allikule ja siis tõmbame joone alla.

J. Allik

Lugupeetud härra juhataja! Härra peaministril ei ole selles mõttes õigus, et sellel istungil ei olnud meil infotundi päevakorras. Kui on nii, et küsimusi ei ole, siis me vastavalt reglemendile peame infotunni päevakorda siiski panema ja teatame, et küsimusi ei ole ja sellega on infotund ammendatud. Tähendab, me keegi ei teadnud, et oli üks küsimus, meil päevakorras küsimusi ei olnud. Mis aga härra peaministri teise probleemi puutub, siis siin tahaks teda igati toetada. Kui te mäletate, ma olen ühtejärke pool aastat rääkinud sellest, et meie reglemendis ei ole üldse sätestatud Ülemnõukogu poolt ametisse nimetatud või valitud inimeste vabastamise korda. Asja on lükatud edasi, lootes, et võetakse vastu seadus Eesti Vabariigi Ülemnõukogus. Täna oli poliitiline diskussioon sellel teemal. Kui oleks ettepanek, kui Ülemnõukogu soostub ja teeks reglemendikomisjonile ülesandeks, siis pandaks need vastavad sätted sisse ja siis muidugi tuleks arutada Ülemnõukogu täiskogul. Aga on loomulik

praegune kord, et kui Ülemnõukogu on ise midagi otsustanud (ministri ametisse nimetanud), siis otsust saab muuta ikkagi ainult foorum, see organ, kes on selle otsuse teinud. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Lepime niimoodi kokku, õiguse nimel, et kuulame veel kahe saadiku arvamuse ära ja sellega täna piirdume. Peet Kask.

P. Kask

Mul on lühike märkus. See, mis täna tekkis, ei ole valitsuskriis, aga minu arvates ei ole see ka reglemendikriis, vaid see on tõepoolest põhiseaduslik kriis ja ainult üks selle väljendusvorm: selliseid kriise on ette näha üha sagedamini ja sagedamini. Me peaksime mõtlema mitte tänasele ja homsele päevale, vaid ka kaugema tuleviku peale ja pingutama natukene rohkem, selleks et oma põhiseadusega asjad korda saada. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Ja loodetavasti viimasena Ignar Fjuk. Ei soovi? Aitäh! Lugupeetud kolleegid! Homme algab plenaaristung kell 10. Täna seks head õhtut!

EESTI VABARIIGI ÜLEMNÕUKOGU XII KOOSSEISU

30. ISTUNGJÄRK

NELJAS ISTUNG

14. veebruar 1991

Juhataja (Ü. Nugis)

Lugupeetud Ülemnõukogu! Asugem töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 81 saadikut, puudub 23 saadikut. Lugupeetud kolleegid! Enne kui me läheme päevakorra juurde, on mul hea meel teid informeerida sellest, et täna külastab ka Eesti Vabariigi Ülemnõukogu Taani parlamendi delegatsioon. Taani parlamendi delegatsioon on väga kõrgetasemeline. Delegatsiooni juht on Folketingi esimees härra Clausen, temaga on kaasas tema neli asetäitjat, saadikuid, poliitikategelasi ja ajakirjanikke. Tõenäoliselt saabub Taani parlamendi

delegatsioon Ülemnõukogusse poole kaheteistkümne, kolmveerand kaheteistkümne paiku ning Taani parlamendi delegatsiooni juht esineb Ülemnõukogus.

Kas Ülemnõukogu on valmis peale Taani delegatsiooni juhi esinemist lõpetama istungi? Oleks hea, kui see oleks kokkuleppeline küsimus. Vastasel juhul nõuaks otsus kvalifitseeritud häälteenamust. Lepime kokku. Ei pane hääletamisele. Kõik on nõus? Suur tänu!

Eesti Vabariigi seaduse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalelamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise kohta" eelnõu ning Eesti Vabariigi Ülemnõukogu otsuse "Erastamise esimesel etapil riiklikku ja munitsipaalelamufondi kuuluvate elamute ja korterite müümise seaduse kehtestamise kohta" projekti teise lugemise jätkamine

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! Jätkakem päevakorraga. Me katkestasime ühe päevakorraküsimuse, mis puudutab elamufondi erastamist, ja otsustasime, et jätkame veel käesoleval istungjärgul. Selles küsimuses on teinud ettekande härra Lippmaa. Ma küsin, kas härra Reinson soovib teha veel kaasettekannet? Palume härra Reinsoni kõnetooli!

J. Reinson

Austatud istungi juhataja! Lugupeetud saadikud! Härra Lippmaa esitas seaduseelnõu valitsusepoolse kontseptsiooni ja mina esitan teile mõned majanduskomisjonipoolsed eriarvamused. Põhimised laharvamused on kahes küsimuses, s.o. tsensus ja korterite müümise hind. Majanduskomisjon on asunud seisukohale, et seaduseelnõus tsensus kehtestamine ei anna seadusele midagi juurde ja seetõttu ei pea otstarbekaks tsensus sellisel moel (elatud aastate järgi) kehtestada. Peale selle loob sellise tsensusu ärajätmine palju suuremad võimalused korterite erastamiseks komplekssemalt, s.t. ei teki probleeme, kui erastatavas elamus paljud selle elanikud ei saa tsensusu pärast korterit omandada. Ma loen nüüd ette kaks alternatiivi, mis minu arusaamise järgi peaks minema hääletamisele. § 3 lõige 1. Valitsuse ettepanek. "Käesoleva seaduse järgi võivad elamute ja korterite omanikeks olla Eestis vähemalt 10 aastat elanud või siin sündinud vähemalt 18-aastased üksikisikud."

Ja eelarve-majanduskomisjoni ettepanek. "Käesoleva seaduse järgi võivad elamute ja korterite omandajaks olla Eestis alaliselt sissekirjutatud üürnikud, asustamata elamu, korteri omandaja peab olema Eestis alaliselt sisse kirjutatud ja elanud vähemalt 5 aastat."

Ja läheme kohe järgmise lahkarvamuse juurde, see on müüdavate korterite hinna määramine.

Valitsuse ettepanek. "Müüdavate elamute ja korterite müügihinna määramise metoodika ja müügikorra kehtestab Eesti Vabariigi Valitsus. Metoodikas võtta elamute ja korterite hinna määramise orienteeruvaks aluseks nende taastamisväärtus."

Eelarve-majanduskomisjoni ettepanek, mis teatud määral on ka kompromissettepanek, kuna eelarve-majanduskomisjon aktsepteeris valitsuse ettepanekut taastamisväärtuse kohta, kõlab järgmiselt. "Müüdavate elamute ja korterite müügihinna määramise metoodika ja müügi korra kehtestab Eesti Vabariigi Valitsus. Metoodikas näha ette müüdavate elamute ja korterite hinna määramine, lähtudes nende taastamisväärtusest ning tegelikust hinnast ostu-müügitehingutes."

Ilmselt tekib saalis palju küsimusi. Ka Kommunaalameti peadirektoril härra Lippmaal oli seesama küsimus: mis on ostu-müügitehingutes see tegelik hind või turuhind? Seda ei ole kusagil fikseeritud. Alati võib öelda, et me ei tea seda. Kuid ometi need tehingud toimuvad, hinda makstakse. Majanduskomisjon on seisukohal, et see isegi ei tarvitse olla olemasolev, vaid võib-olla ka erastamise protsessi käigus ostu-müügitehingutes kujunev tegelik hind. Ja et see hind saaks kujuneda tegelikuks turuhinnaks erastamisprotsessis, selleks on seadusesse lülitatud seda soodustav punkt, kus räägitakse müügihinna avalikustamisest. Tähendab, sellest hetkest, kui see hind on avalikustatud, peaks ta praktiliselt olemagi seesama, millest me räägime. Ja ma loeksin ka selle punkti teile ette, mis on orgaanilises seoses selle hinna määramisega. See on § 4 punkt 5: "Elamu, korteri müüja on kohustatud vähemalt üks kuu enne ostu-müügilepingu sõlmimist avaldama kohalikus ametlikus ajalehes teate ostu-müügi objekti ja selle üldpinna 1 m² lõpliku hinna kohta." Ja veel üks selline oluline erinevus kahe seisukoha vahel, s.o. seaduseelnõu esitanud ametkonna ja majanduskomisjoni vahel. Meile on tulnud üpris palju ettepanekuid nende korterite kohta, mis on üle antud linna või omavalitsuse bilanssi, kuid on ehitatud ettevõtete-organisatsioonide omavahenditest. Härra Jõerüüt esitas taolise ettepaneku meile veel pärast eelmist arutelu. Ja majanduskomisjon on seisukohal, et need küsimused saaksid lahendatud, kui me § 6 lg. 4 sõnastaksime järgmiselt: "Riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate ettevõtete ja organisatsioonide omavahendite arvel ehitatud ja ehitatavate elamute ja korterite müügist laekunud summad kantakse nende ettevõtete, organisatsioonide arengufondidesse." Paralleelselt selle muudatusettepanekuga peaks muutuma eespool § 4 lg. 2 tekst järgmiselt: "Elamuid ja kortereid müüakse maakonna, vabariikliku linna volikogu või tema poolt määratud kohaliku omavalitsuse organi otsusel."

Käesoleva seaduse § 6 4. lõikes nimetatud elamuid ja kortereid müüakse vastavate ettevõtete või organisatsioonide otsusel."

Peale sisuliste muudatuste tegid meie filoloogid seaduseelnõu läbi vaadates veel hulgaliselt ettepanekuid parandada teksti keeleliselt. Ma arvan, et ma loen need muudatused teile ette, need ei ole sisulised muudatused ja need me võiksime lihtsalt teadmiseks võtta ja ühtlasi vastu võtta. Ja muidugi ka juristide ettepanekud. Kõigepealt lähtuksime otse seaduse pealkirjast ja tekstist, mis käsitleb elamute ja korterite müümist. Kui müüakse, siis on ostja, tähendab, igal pool tekstis asendada sõna "omandaja" sõnaga "ostja". § 1 ei reguleeri sisuliselt ühtki toimingut ja seetõttu tuleks jätta ära § 1 "Seaduse ülesanne", ja see tekst, mis siin on, jätta lihtsalt preambulasse.

Majanduskomisjon on mõlemaga nõus. Siis on sellised tekstiparandused, mis ilmselt täpsustavad veidi mõtet, mis võib praeguses tekstis olla veidi laialivalgum ja arusaamatu. Ma loen nad järjekorras ette. § 2 lg. 4 peaks kõlama järgmiselt: "Pärast 1940. aasta 16. juunit sundvõõrandatud elamuid ja kortereid, kuni nende tagastamise või nende eest kompensatsiooni maksmise küsimus on otsustamata." § 3 lg. 4: "Asustamata elamute ja korterite ostu eesõigus on elamistingimuste parandamist vajavatena arvele võetud isikutel ja isikutel, kes elavad represseeritutele tagastatud või tagastatavates elamutes ja korterites, kui omanik taotleb elamu või korteri vabastamist." §-s 4, kus kõneldakse müügihinna määramisest, on ka väikesed keeleliselised parandused.

Valitsuse ettepanek peaks kõlama järgmiselt. "Elamute ja korterite müügihinna määramise meetodika ja müügi korra kehtestab Eesti Vabariigi Valitsus. Elamute ja korterite hinna orienteeruvaks lähtealuseks tuleb võtta nende taastamisväärtus." Komisjoni ettepanek. Esimene lause sama. Edasi. "Elamute ja korterite hind määratakse, lähtudes nende taastamisväärtusest ning tegelikust hinnast ostu-müügitehingutes." Sama paragrahvi lõige 8, kus on "müüdava elamu, korteri", on koma asemel "või", "või korteri" § 5 lõige 1. "Elamuid ja kortereid võidakse müüa" jne. Ja teises lauses peaks olema, kus on lihtsalt "määrab müüja Eesti Vabariigi Valitsuse poolt kehtestatud", siis on "määrab müüja vastavalt", üks sõna juurde "vastavalt Eesti Vabariigi poolt kehtestatud". Ja sama § lõikes 2: "Järeelmaksuga ostetud elamut või korterit võib enne selle müügihinna täielikku tasumist võõrandada üksnes müüja nõusolekul."

§ 4 lõige 5. Sõnade "kohalikus ametlikus ajalehes" asemel tuleks lugeda "maakonna- või linnalehes". Need muudatusettepanekud on komisjon n.-õ. vastu võtnud. Peale selle on komisjonile pärast eelmist lugemist siin laekunud veel mõned ettepanekud. Nagu ma ütlesin, härra Jõerüüdi ettepanekud on praktiliselt vastu võetud. See puudutas just neidsamu

osamaksuga ehitatud kortereid. Härra Kass esitas meile veel viimasel hetkel ettepaneku, ma kohe loen ette. §-le 3 lisada punkt 5. Vabandust, selle ma eelmine kord kandsin siiski teile ette! Küll on aga pärast eelmist laekunud Kama ettepanek, kus kõneldakse tsensusel ja tehakse ettepanek, et anda elamispinna omandamise õigus ilma piiranguteta Eesti Vabariigi elanikele seisuga 16. jaanuar 1940 ja nende otsestele järglastele. Ma pärast seda ettepanekut vestlesin härra Kamaga, see jääb nüüd tema otsustada. Komisjon ei pidanud vajalikuks lülitada seda seisukohta seaduseelnõusse. Kui ta nõuab hääletusele panekut ... Ei nõua? Selge. Siis on sellega ka korras. Ja majanduskomisjoni poolt mul teile, lugupeetud saadikud, rohkem muudatusi ette kanda ei ole. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Enne kui me hakkame küsimustele vastama, küsin härra Reinsoni käest, kas Kaido Kama ettepanek on olemas? Jah. Sergei Volkov.

S. Volkov

Lugupeetud härra Reinson! Olge nii kena ja korrake palun ettevõtete või ametkondade vahenditest ehitatud elamispinna kohta käivat formuleeringut. Te ütlesite selle väga kiiresti ja tõlk ei jõudnud järele, minu eesti keele oskus aga ei võimalda nii kiiresti öeldut mõista. Tänan!

J. Reinson

Mul ei ole kahjuks venekeelset teksti, ma oleks isegi seda hea meelega jälginud, aga ma ütlen uuesti. § 6 lõige 4. Riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate ning ettevõtete ja organisatsioonide omavahendite arvel ehitatud ja ehitatavate elamute ja korterite müügist laekunud summad kantakse nende ettevõtete ja organisatsioonide arengufondidesse. Paralleelselt sellega oli muudatus ka eelpool. Ma loen igaks juhuks veel kord üle, mis sellega kaasnes § 4 lõikes 2. Muudatus: "Elamuid ja kortereid müüakse maakonna, vabariikliku linna volikogu või tema poolt määratud kohaliku omavalitsusorgani otsusel." Käesoleva seaduse § 6 4. lõikes nimetatud – elamuid ja kortereid müüakse vastavate ettevõtete või organisatsioonide otsusel.

K. Kama

Austatud ettekandja! Mul on küsimus § 4 lõige 5 kohta. Siin on väljend, et peab olema avalikustatud ühe m² lõplik müügihind, ja see ei lähe minu arvates kokku lõike 7

majanduskomisjoni ettepanekuga, mis räägib tegelikust hinnast ostu-müügitehingutes. Kui lõplik müügihind on ette määratud, siis mingit tegelikku hinda kujuneda ei saagi. Mul oleks ettepanek see lõplik müügihind asendada alghinnaga, nii et lõplik müügihind kujuneks ikkagi tegelikult ostmise-müümise käigus.

J. Reinson

Lugupeetud härra Kama! § 4 lõige 5 ei ole absoluutselt seotud hinna määramisega ega kehtestamisega. See viitab ainult sellele, et just nimelt sellesama § lõikes 7 metoodika järgi määratud hind, millega sõlmitakse ostu-müügileping, tuleb avalikustada.

A. Ristkok

Lugupeetud ettekandja! Mul oleks selline küsimus. See kujutab jälle üht asja kõnes olnud punkti. Kujutan ette, et korterite ja elamute ostu-müügi puhul võib tekkida konkurss, kus mõned praegustest üürikest ei saa, ei või omandada või osta praegu nende valduses olevat pinda, samuti võib see tekkida asustamata pindade puhul. Kuidas on ette nähtud selliste konkurentsiolekordade lahendamine? Kas selleks mingeid reegleid on või mitte? Seadusest minu meelest sellist asja ei nähtu. On ju võimalik, et ühele pinnale on mitu konkurenti, kellel on seaduse järgi võrdsed alused konkureerimiseks. Kuidas nende järjekord otsustatakse, kui müügihind on määratud?

J. Reinson

Minu arvates selle seaduse järgi vabade pindade erastamisel ei saa tekkida sellist olukorda, kuna meil eksisteerib kohutavalt pikk eelisõigust omavate korteritaotlejate järjekord, aga mis puudutab asustatud kortereid, siis järelikult see saab tekkida ainult juhul, kui on mitu valdajat ehk mitu üürikest. Kes neist on omandaja, seda see seadus tõepoolest ei sätesta.

A. Ristkok

Ma tahaksin oma küsimusega juhtida tähelepanu sellele, et võib-olla on selleks vaja mingid eraldi aktid vastu võtta. Kui sellist korda pole kehtestatud, siis on see jälle teatud korruptsiooniallikas, sest konkursi korral on ju võimalik ametnikele mingitmoodi mõju avaldada, et just nimelt mingi järgmine või kolmas järjekorras olija saab selle, mitte see, kes võiks ja peaks.

J. Reinson

Tähendab, ma ei oska öelda, kuidas selles seaduses korrupsiooniga võidelda. Kui me hakkame kõiki neid võimalikke korrupsioonivariante ette nägema ja koormame seaduse nende sätetega üle, siis ilmselt seadus muutub ainult segasemaks ja raskemini jälgitavaks. Seadust ei saa üle koormata nende sätetega, mis vahetult ei reguleeri neidsamu ostu-müügiprotsesse. Aga kui saal peab vajalikuks mingid sellised meetmed leida, siis ilmselt tuleb seda seadust veel täiendada. Mis puudutab asustatud kortereid, siis eespool öeldakse, et korterit saab erastada ainult kõigi seal elavate täiskasvanud elanike kirjalikul nõusolekul.

A. Labassov

Lugupeetud ettekandja! Palun vabandust, kuid ma täielikult ei mõistnud, kuidas on neis parandustes, millest te rääkisite, kajastunud osamaksude eest ehitatud elamispinna küsimus. Sõnastus ei olnud päris arusaadav, kas te ei saaks korrata?

J. Reinson

Kõigepealt, millist kajastamist see leidis? Komisjon on selle seisukoha omaks võtnud ja ma kordan siis veel kord. Palun ulatage mulle korraks see venekeelne tekst. Minu arusaamise järgi on praegused tekstid tõepoolest identsed. Ma loodan, et kui ma hästi aeglaselt loen, võib-olla tõlgid oskavad siis niimoodi ära tõlkida, et kõik aru saavad. Ma loen selle neljanda lõike siis uuesti. "Riiklikku ja munitsipaalalamufondi kuuluvate, kuid ettevõtete ja organisatsioonide omavahendite arvel ehitatud ja ehitatavate elamute ja korterite müügist laekunud summad kantakse nende ettevõtete ja organisatsioonide arengufondidesse."

Juhataja

Kaido Kama teine küsimus.

K. Kama

Ma tulen sama küsimuse juurde tagasi ja toetan härra Ristkoki seisukohta selles, et §-s 4 lg. 5 on peidus uus korrupsiooniallikas. Ma leian, et neid kortereid, kus ei ole praegu elanikke sees, peaks müüma oksjonitel, aga mitte korteritaotlejate nimekirja järgi. Korteritaotlejate nimekiri on ikkagi praegu see nimekiri, kes tahavad korterit saada riigi käest, see ei ole ostjate nimekiri.

J. Reinson

Lugupeetud härra Kama! Kui see oht on olemas, siis mitte § 4 lõikes 5, vaid § 3 lõikes 4, kus öeldakse: "Asustamata elamute ja korterite ostu eesõigus on elamistingimuste parandamist vajavatena arvele võetud üksikisikutel ja represseeritutele tagastatud ja tagastatavates elamutes ja korterites elavatel üürnikel." § 4 lg. 5 sätestab ainult avalikustamist, see ei reguleeri ei hinda ega ostja-müüja isikut, ei subjekti ega objekti. Ja härra Kama praegusele parandusettepanekule ma ei oska ilma komisjoni seisukohata praegu vastata. Aga ma pean vabandama saali ees, et ma lugesin enam-vähem mälu järgi valitsuse ettepanekut tsensuse kohta. Kuid praegu anti mulle valitsuse parandusettepanek, mis eelmisel kaitsmisel ette loeti. Ja see kõlab järgmiselt. § 3 lg. 1. Valitsuse ettepanek: "Käesoleva seaduse järgi võivad elamute ja korterite omandajaks olla Eestis vähemalt 10 aastat elanud üksikisikud."

J. Kass

Lugupeetud kaasettekandja! Ma tegin § 4 p. 5 kohta ettepaneku, et peale objekti oleks avalikustatud ka subjekt. Kas see ettepanek võeti vastu või mitte? Ma ei saanud teie ettekandest vist aru. Tänan!

J. Reinson

Lugupeetud härra Kass! Komisjon arutas seda ettepanekut ja leidis, et kui me tahame tõepoolest liikuda selle maailma poole, millest me räägime, siis seal on omaks võetud sellised tõesed, et naabrimehe ega kolleegi rahakotis ei tuhnita. Ja meie arvates seesama objekti ja tema hinna avaldamine annab juba täieliku garantii, et kõik, mis vaja, saadakse teada.

K. Raud

Lugupeetud härra Reinson! Mul oli see pisikene rõõm ka omalt poolt esitada teie komisjonile üks parandus-täiendusettepanek ja see puudutas nimelt tagatise korterite või elamute omandajaile. Ma paluksin veel kord teie komisjoni seisukohta selle ettepaneku suhtes. Aitäh!

J. Reinson

Härra Raud! Meie panime need endale kirja küll härra Junti ettepanekutena, aga me teadsime, et need on teil kahe peale. Komisjon arutas seda küsimust ja leidis, et teie poolt pakutud tagatised § 6 lg. 1 (Omandi võõrandamine on lubatud seaduses ettenähtud juhtudel) on juba reguleeritud omandiseaduse § 10 lg. 1-ga. Lg. 2 (Võõrandamise aluseks oleva otsuse võib omanik vaidlustada kohtu teel) on sätestatud sama seaduse § 10 lõikes 3. Ja teie ettepaneku lg.

3, kus räägitakse kahjude hüvitamisest, on reguleeritud omandiseaduse § 10 lõikega 2. Me ei pidanud vajalikuks korrata üle seda n.-ö. privatiseerimise alaseaduses. See on komisjoni seisukoht.

P. Jermoškin

Lugupeetud Jüri Reinson! Minus tekitab teatud kõhkclusi sõnastus "elumajade ja korterite müük". Asi on selles, et minu meelest peaks seda täpsustama, võib ju mõiste "elumaja" all mõelda nii 13-korruselist paljukorterilist elamut kui ka taluhoonet. Oleksin tahtnud, et meie seaduses oleks see mõiste selgelt sõnastatud.

J. Reinson

Lugupeetud saadik! Ilmselt on see võimatu. Ma juba eelpool püüdsin seda rääkida, et ei saa seda seadust koormata kõigi detailsete üksikasjadega. Seaduse pealkiri räägib tõepoolest elamute ja korterite müügist, kuid seaduse alapealkirjad räägivad alati elamu või korteri ostjast ja müüjast.

Juhataja

Suur tänu, Jüri Reinson! Saadikutel rohkem küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Tuletan meelde, et praegu käib teine lugemine ning meil on sellised lahendusvariandid: kas teisel lugemisel vastu võtta, katkestada täna või viia kolmandale lugemisele. Jaak Allik.

J. Allik

Lugupeetud härra juhataja! Lugupeetud kolleegid! Ma palun nüüd püüda 5 minutit kuulata seda, mis ma räägin ja mitte saalist ära minna. Mitte tegelda muude asjadega, sellepärast et me tegeleme kogu aeg väga paljude asjadega. Eile pidasime poliitilist diskussiooni, kuulutasime välja referendumid ja oleme seotud muude tähtsate asjadega. Mulle tundub, et see, mida me praegu vastu peaksime võtma, on üks tähtsamaid otsuseid meie Ülemnõukogu senises praktikas. Andke andeks, erinevalt paljudest meie senistest otsustest, hakkab see kohe toimima. Nädala aja pärast me oleme kõik oma valijate ees ja vastame nende küsimustele.

Ma esinen lühidalt, umbes 5 minutit, aga ma püüan esitada mõnes mõttes väga oluliselt erineva kontseptsiooni, mitte erineva, aga teise nägemise. Ma ei ole rääkinud oma fraktsiooniga, mitte kellegagi. Ma palun aga oma fraktsiooni, et tehtaks ettepanek viia see seaduseelnõu kolmandale lugemisele. Mulle tundub, et kõik fraktsioonid peaksid selle asjaga tegelema. Ma rääkisin oma naabritega, seda ei ole arutanud ei sotsiaaldemokraadid, ei

sõltumatud demokraadid, see läheb meil praegu ludinal kõige muu käigus. Aga see on asi, mida peaksid praegu kõik fraktsioonid arutama. Nüüd ma lähen asja juurde.

Korterite erastamise seaduse vastuvõtuks tuleb meil lahendada kõigepealt põhiprobleem – seaduse eesmärk. Kas me soovime kortereid tõepoolest maha müüa ja vabastada riik tarbetuist dotatsioonidest elamumajandusele ja kõige sellega seotud muredest või loodame palju raha kätte saada, tegelikult aga pidurdame erastamist ja jätame enamik kortereid, eriti aga suurpaneelmajad (Õismäe, Lasnamäe, Annelinna rajoonid) veel pikaks ajaks riigile koormaks. Valitsuse algne ettepanek – madal müügihind 50–200 rubla ruutmeeter ja 25-aastane tsensus – lähtub eesmärgist suurem osa kortereid kiiresti maha müüa.

Majanduskomisjoni variant ilma tsensuseta, kuid kõrge alghinnaga kuni turuhinnani välja, ma kardan, et tegelikult erastamisele ei vii. Isegi nn. taastushind 400 rubla ruutmeetrilt teeb 4-toalise paneelmaja korteri müügihinnaks umbes 30 000 rubla. Selle eest neid kortereid suurpaneelmajade rajoonides ostma ei hakata. Isegi kui üüri oluliselt tõsta, saame me üürivõlgnike juurde ja kogu oma sotsialismi senise kogemusega me ei hakka ju lähimatel aastatel kedagi korteritest välja ka viskama, kui ta on üürivõlglane. Tuleb arvestada, et inflatsioon ei tähenda ju säästusummade kasvu, vaid vastupidi, nende tühisemaks muutmist ja üldist vaesestumist.

Ma pean ütleva, et mulle on lähedasem valitsuse platvorm. Kuid 25-aastast elamistsensust võidakse tõlgendada poliitilise ja diskrimineeriva tsensusena. Kuigi meie ise võime ju aru saada, et tegu on majandusliku tsensusena. Eelnenud arutelu järel ma arvan, et meil on võimalik jõuda aruka kompromissini siis, kui me ühendaksime elamistsensuse korteri maksumusega. Täheleb, tegelikult me peaksime arvesse võtma mitte niivõrd elamise aega, vaid ajalist tööpanust. Siit tuleneb seesama idee, mida maa-keskerakond on pakkunud kõigi nende erastamisasjade juurde. Piltlikult öeldes tuleks müüa näiteks 25-aastase Eestis töötamise staažiga inimestele kortereid hinnaga 50 rubla ruutmeeter, aasta-paari staažiga inimestele (kui neil on õigus see korter omandada) tegeliku turuhinnaga, oksjonihinnaga. Sest neil on siiski pikalt aega seda pangalaenu kustutada. Seega me peaks sisse viima lisaks objektsetele soodustustele, millest siin valitsuse esindaja rääkis (mis tulenevad korteri mugavusest ja asupaigast), ka subjektse soodustuse. See ei tulene aga erinevatest inimkategooriatest, nagu sõjaveteranid vms., vaid tööpanuse ajalisest kestvusest Eestis. See on võib-olla keerulisem, kuid ma olen kindel, et see on õiglasem ja viib reaalsele erastamisele. Põhiliseks vastuväiteks sellisele lähenemisele (ma rääkisin valitsuse esindajatega ja küsisin, miks nad seda ise ei paku) on see, et ta võimaldab korteritega spekuloida. Saanud odava hinnaga korteri, võib omanik ta palju kallimalt maha müüa. Ma juhiksin tähelepanu, et seda ei

välista ka meile esitatud projekt, see, mis meil praegu laual on, kui me just turuhindadele minna ei taha. Spekulatsioonide takistamiseks oleks vajalik viia korterimüügi süsteemi sisse sama piirang, mille me arvatavasti tulevikus (ma sain aru, et siin on konsensus enam-vähem olemas) viime sisse maa müüki. Nimelt, et korterite müük saaks toimuda vaid kohaliku omavalitsusorgani vahendusel. Jah, see oleks omandiõiguse kasutamise piiramine. Väga raske asi. Kuid minu arvates meie ülesanne on ka tagada, et keegi ei rikastuks riigi varaga spekulatsioonide arvel. Elamufond, millest me räägime selles seaduses, on aga täna riigi vara ja seega teatud mõttes meie kõigi omand. Sel juhul oleks korteritega spekulatsioon Eestis välistatud ja me kehtestaksime ka reaalse majandusliku, mitte poliitilise tsensuse. Võib-olla on see mõte esmapilgul harjumatu, kuid ma palun teid enne hääletamist seda ettepanekut tõsiselt kaaluda. Täiesti vaba korteriturgu endiste riigikorterite arvel siis ei tekiks. See võiks tekkida spetsiaalselt oksjonile minevate majade osas. Ma arvan, et selline piirang ei saa olla igavene, kuid olukorras, kus korteripuudus on terav, on meil praegu järjekorras sugugi mitte rikkam, vaid vaesem osa elanikest. Arvestagem ka, kui palju oli valskust ja korrupsiooni senise sotsialistliku, tasuta korterite jagamise süsteemis. Proua Hainsalu jagas sellega seoses meile kõigile siin välja ühe avalduse. Müües neid kortereid omanikele ja lubades nendega spekulatsioonide, me ju tegelikult kahekordistame ebaõiglust. Algul andsime korterid ja nüüd paneme veel mitukümmend tuhat rubla taskusse. Need aga, kes on aastakümneid järjekorras olnud, ostku need korterid siis turuhinnaga. Minu käsi ei tõuse sellist otsust vastu võtma. Seetõttu on mul selle seaduseelnõu kohta järgmised konkreetset ettepanekud.

§ 3, kus on kaks varianti. Võtta vastu eelarve-majanduskomisjoni poolt pakutud variandis, seega ilma tsensusega.

§ 4 lõige 7. Võtta vastu valitsuse variant, lisades sinna subjektsuse soodustuse. See võiks kõlada järgmiselt: "Müüdavate elamute ja korterite müügihinnad, määramise meetodika ja müügi korra kehtestab Eesti Vabariigi Valitsus." Meetodikas võtta elamute ja korterite hinna määramisel orienteerivaks aluseks nende taastamisväärtus (see kõik on praegugi ja edasi tuleks juurde) ning arvestades soodustuste tegemisel ostja ajalist tööpanust Eestis. 1 ruutmeetri üldpinna algmaksumuse alampiiriks määrata seejuures 50 rubla, ülempiiri kujundab aga tegelik turuhind. Täheleb, panna kogu see skaala sõltuvusse tööstaažist Eestis, 50 rublast kuni oksjonini. Aga mis kõige olulisem, sel juhul muuta § 4 lg. 6 sõnastust järgmiselt: "Käesoleva seaduse alusel omandatud elamu või korteri võib üksikisik või tema pärijad tagasi müüa vaid kohaliku omavalitsuse organile või ametkonnale, kellele korter kuulub selle erastamise momendil. Ning sama hinna eest, millega ta osteti, arvestades inflatsiooniindeksit, amortisatsiooni astet ja ümberehituseks ning remondiks tehtud kulutusi."

Tähendab, te saate aru, ei muutu seadus, aga muutub põhimõtteline lähenemine. Me ei tekita korterite vaba turgu, tekitasime selle turu ainult omavalitsusorganite kaudu, ja paneksime korterite maksumuse, mida me täna inimesele müüme, sõltuvusse tema tööpanusest Eestis. Ma kordan selle asja uuesti üle: tekitaksime hindade kaudu reaalse majandusliku tsensuse. Ma saan aru, et siin koheselt sellele reageerida ei saa. Ma annan need parandusettepanekud härra Nugisele üle. Mul on lihtsalt palve, võib-olla oleks tõesti vajalik, et seda seadust sisuliselt arutaksid kõik fraktsioonid. See on väga oluline asi, millega me praegu tegeleme. Aitäh!

K. Raud

Lugupeetud Ülemnõukogu! Me oleme niivõrd harjunud vägivalla ja korrupsiooniga ning ka pideva riikliku vägivallaga üksikisiku kallal, et me jätkame rõõmsalt samas vaimus, nagu me oleme elanud pikki aastakümneid. Eelkõige, milles see väljendub? Väljendub see selles, et me kehtestame küll korra, mismoodi saab müüa kortereid, elamuid, kes võib saada selle omanikuks ja millistel tingimustel, kuid samas me ei anna sisuliselt neile omanikele vähimaidki tagatise selle kohta, et nende poolt omandatu tõesti ka neile võib jääda. Kui me räägime omandivormi õigsusest, mille me oleme kehtestanud omandiseadusega, eeldab see seda, et omanikud on võrdses seisus. See tähendab seda, et kui on riik omanik ja on üksikisik omanik, siis on neil võrdsed õigused, võrdsed kohustused. Omandiseaduse § 10 lg. 1, 2 ja 3 sätestavad selle, et omanikult võib tema vara ära võtta ainult Eesti Vabariigi seadusega ettenähtud korras riiklikes või ühiskondlikes huvides selle kohustusliku hüvitamisega. Ja on ka öeldud, et omanik võib vara äravõtmise vaidlustada kohtus. Sisuliselt tähendab see seda, et riigil või kohalikul omavalitsusel on õigus omanikult tema vara ära võtta ja omanikul on õigus kaevata äravõtja peale. § 10 lg. 2, mis räägib hüvitamisest, sobib küll kas puuriida või pooliku lehma kohta, aga mitte elamu ega korteri kohta, mille ostmisel inimene on valinud rajooni, on valinud tingimusi, milles elama tahab asuda jne. Riik, hüvitades minult äravõetavat elamut või korterit, võib mulle vastu anda ükskõik mida. Aga mina, elades konkreetse kuuse all, konkreetse sipelgapesa kõrval, tahaksin võib-olla ka tulevikus elada just teatud liiki kuuse all, just teatud sipelgapesa kõrval, mille eest ma olen nõus maksma ka teatud raha, et saada seda eluaset. Omandiseadus niisuguseid asju ei sätesta. Ja sellepärast, et inimesed panevad küllalt suure ja mõnede jaoks isegi väga suure raha käiku, et omandada endale eluaset, mis vastab teatud nõuetele, millega nad arvestavad selle ostmisel, ja et tagada neile niisugused elutingimused ka edaspidiseks, millega nad on arvestanud teatud raha käikupanemisel, teen ettepaneku täiendada elamute, korterite müümise seadust järgnevalt. Lisada sinna § 7, tagatised. Korteri või elamu ja nendega kaasnevate rajatiste äravõtmine omanikelt võib

toimuda ainult Eesti Vabariigi seadustega ettenähtud korras: 1) riiklikes või ühiskondlikes huvides äravõetava eluaseme kohustusliku hüvitamisega kokkuleppel omanikuga või omaniku soovil asendamisega samas ulatuses, samaväärsetes tingimustes ja samas või samaväärses paikkonnas või variantidena kokkuleppel omanikuga, 2) omaniku süülise käitumisega tekitatud kohtulikult tõendatud kahjude hüvitamiseks. Tänan tähelepanu eest! Ja ma palun panna minu ettepanek hääletamisele!

I. Hallaste

Lugupeetud juhataja! Austatud kolleegid! Meil on ees üks seaduseelnõu, mille lahendamine on omamoodi põhimõttelise tähtsusega. Mulle tundub, et valitsus on püüdnud leida keskteed siin sotsialistliku arusaama vahel ja turumajanduse vahel. Ühelt poolt ei rahulda see kommuniste, kes tahaksid luua võimalikult õiglasemat jaotussüsteemi. Teistpidi ei rahulda see parempoolseid, kes tahaksid minna täielikult üle turumajandusele. Kuigi selle seaduseelnõu esimese lugemise ajal kristlikud demokraadid juhtisid tähelepanu sellele, et peaks olema kindlasti sees võimalus müüa oksjoni kaudu, vähemalt asustamata elamuid ja kortereid, müüa neid inimestele ehtsa turuhinnaga, mis kujuneb vabal pakkumisel, siis sellest hoolimata see siia eelnõusse sisse ei läinud. Peab aga tunnistama, et see eelnõu on muutunud palju paremaks, võrreldes sellega, mis meil esimesel lugemisel oli. Igal juhul on praegu välistatud nende korterite ja elamute päriseks müümine, mis sundvõõrandati pärast 1940. aasta 16. juunit. See tähendab, nende korterite ja elamute müümine, mis peaksid kuuluma omanikele tagastamisele. Kuidas võiks seda seadust paremaks teha ja kuidas võiks leida kompromissi selleks, et ka need inimesed, kes praegu korterites elavad, võiksid korteri endale päriseks ikkagi osta? Ja et tekiks korteritele õige hind. Üheks selliseks võimaluseks on täiendada § 3 lg. 4 järgmise lausega: "Asustamata elamute ja korterite müük toimub ainult oksjoni teel." Seal on fikseeritud nende isikute ring, kellel on eesõigus neid kortereid ja elamuid osta. Selle isikute ringi vahel toimub oksjon, s.o. enampakkumine, kes maksab korteri eest rohkem. See kujundab tõelise turuhinna. Esialgu on see hind kindlasti väga kõrge, kuid kuna see elanikkonnakiht on suhteliselt väikese maksujõulisusega, siis see hind peatselt langeb ja meil hakkab kujunema ka korterite tegelik hind.

Siin on vaidlusi ja arutelusid olnud seoses sellega, mida teha nende inimestega, kes on väljaspool Eestit ja kes tahaksid siia osta endale päriseks korterit või elamut. Kuidas neid takistada? Küll pakutakse välja 10-aastast tsensust, küll 25-aastast tsensust. Milleks me peame ikkagi sotsialistlikult neid asju piirama, nagu on seda tehtud viimastel aastakümnetel? Kas ei võiks olla selleks piirajaks normaalne hind, turuhind, mis kujuneb pakkumise-nõudmise

vahekorras? Meil on oma ettepanekud. Need ettepanekud, mis ma esitan, on läbi arutatud kristlik-demokraatliku saadikurühma poolt. Nii et erinevalt härra Allikust, kes ütles, et nemad pole arutanud, on kristlik-demokraatlik saadikurühm selle küsimusega põhjalikult tegeanud. Ja meie ettepanek on täiendada § 3 lg. 2 osalausega: "... toimub vaid Eesti Vabariigi Valitsuse korraldatud oksjonil konverteeritava valuuta eest." Kuna teil nii on raske aru saada, võib-olla kõigil ei ole teksti ees, siis ma loeksin terve selle punkti. "Elamute ja korterite müük Eesti Vabariigis elavatele üksikisikutele ja teiste riikide kodanikele, kes ei vasta käesoleva paragrahvi 1. lõikes ettenähtud nõuetele, toimub vaid Eesti Vabariigi Valitsuse korraldatud oksjonil konverteeritava valuuta eest." See tähendab, välismaalased, ükskõik, kas nad tulevad idast või läänest, ja idast kas siis Jaapanist või siit vahepealselt alalt, kõik seatakse võrdsesse olukorda – raha on, siis ostad, ei ole raha, ei osta. Nii nagu see normaalses maailmas on. Kui asi on vabal oksjonil, siis seatakse võrdsesse olukorda soomlased, rootslased, läänesakslased. Ja küllap varsti see hind tõuseb enam-vähem samale tasemele, mis ta on vabas maailmas. Ja kui korter hakkab siin oksjonil maksma enam-vähem sama palju kui näiteks Soomes, Rootsis või Saksamaal või Austrias, siis sellisel juhul ei ole põhjust enam seada administratiivseid piiranguid, mis iseenesest on üheks korruptsiooni tekkimise võimalikuks allikaks. Sest nendest administratiivseist piiranguist erandi tegemine võib olla seotud mingisuguste soodustuste andmisega või ametnikule maksimisega. Seda välistab ainult tõelise turumajanduse poole liikumine. Ja ma paluksin eelarve-majanduskomisjonil tõsiselt arvestada nende kristlike demokraatide poolt tehtud kahe ettepanekuga. Aitäh!

G. Israeljan

Lugupeetud eesistuja! Lugupeetud Ülemnõukogu! Ma nõustun täielikult oma kolleegide, enne mind esinenud Ülemnõukogu liikmetega, kes tegid ettepaneku seda ülikeerulist ja ülitähtsat küsimust arutada siiski põhjalikult ning mitte kiirustada selle seaduse vastuvõtmisega. Mulle tundub, et see küsimus, mida me täna arutame teistkordselt, ei ole oma teravust kaotanud. On ju ettevõtted ja asutused, kus üürnikud töötasid, kinni maksnud kogu vabariigis olemasoleva elamispinna (ja me ei tohi seda unustada). Ettevõtted andsid ehitatud korterid üle oma töötajatele ning töötajad on oma tööga need korterid tegelikult juba välja maksnud. Teisiti nad lihtsalt poleks neid saanud. Kas on siis loomulik nõuda nendelt töötajatelt uuesti nende korterite kinnimaksmist? Nüüd selle aspekti teine külg: ettevõtte, kes ehitas elamispinna oma vahenditest ning eraldas selle oma töötajatele, andis need korterid üle riigile, s.t. kohaliku omavalitsuse organitele. Mis siis nüüd välja tuleb? Riik tahab, isegi nõuab, et talle see elamispiind välja makstaks. Kas on see siis seaduslik? Sel juhul peaks ju selle raha maksma

või suunama ettevõtetele, kes selle pinna ehitasid. Kuid siin võib tekkida paradoks – ettevõtteid ei soovi oma töötajatelt seda raha võtta. Sel juhul tekib suletud ring. Kas on ikka seaduspärane, kui riik võtab selle raha teistkordselt? Peamine, mis põhjustab selle paradoksi, on minu meelest selles, et me ei lahenda ju praegu mitte elamispinna erastamise küsimust, vaid tõstame käe meie maa kodanike sotsiaalse kaitse põhimõtete vastu, mida sotsialistlik riik garanteerib. Kuidas me ka ei tahaks, ühegi otsusega ei saa tühistada sotsialistlikku printsiipi. Seepärast on minul mõned ettepanekud. Ilmselt me peaksime tegema valitsusele ettepaneku luua või läbi vaadata, läbi mõelda uue ehitatava elamispinna eest tasumise uus süsteem. Teiseks, müüa kortereid neile, kes neid vajavad, kuid ei suuda neid oma rahaga ehitada. Ilmselt oleks see õigem. Kolmandaks, kogu elanikkonna käes olev elamispind peab minema nende inimeste omandiks, kes seal praegu elavad. Ning lõpuks, toetan oma kolleegide, Ülemnõukogu liikmete ettepanekut viia see küsimus kolmandale lugemisele. Täna tähelepanu eest!

Juhataja

Suur tänu! Kolleegid! Ma juhin teie tähelepanu sellele, et kolmanda lugemise nõudeks on olemas oma protseduur, mis tuleb täita. Võtke reglement ette! Teiseks. Enne tuleb teine lugemine lõpuni viia. See eeldaks ka parandusettepanekute läbihääletamist, nii et kui on tõsimeelne soov kolmandale lugemisele minna, palun teha ettepanekud! Läbirääkimised jätkuvad. Aavo Mölder.

A. Mölder

Austatud spiiker! Lugupeetud kolleegid! Kaks päeva tagasi härra Lippmaa, esinedes meie ees, tõi selgelt välja, mis on taastamisväärtus, et see on aluseks müügihinna määramisel. On ühesõnaga momendihindades samasuguse uue maja väärtus, miinus amortisatsioon. Saime teada, et eelmisel aastal uue maja ühe ruutmeetri maksumus oli 395 rubla ja võisime arvestada, et normaalne korter sellistes tingimustes maksis umbes 30 000 – 32 000 rubla. Praegu käib ehituslepingute sõlmimine ehitusorganisatsioonide ja asutuste vahel, kus võrreldes 1984. aasta hindadega, sõltuvalt algressursside kallinemisest, ehitusorganisatsioonid korrutavad algmaksumuse alates kahest poolest kuni kolme pooleni, mõnel pool isegi rohkem. See tähendab seda, et sellel ajal, kui see seadus kehtib ja hakatakse seda taastamisväärtust arvestama, maksab see korter umbes 60 000 – 90 000 suures majas ja üheperekonnaelamu juba praeguste arusaamade järgi 100 000 – 130 000 rubla. Ja ma ei küsinud mitte asjata, et kas meie müügihind võib olla kolm korda odavam omahinnast, kui me tahame siiski täpsustada

seda lõppeesmärki, et me tahame inimesed teha majaomanikeks, kes edasised haldamiskulud, väga suured kulud, oma kanda võtaks. Ja selles mõttes ma väga tahaks toetada Jaak Allikut ja öelda, et me ei ole veel siit puldist rääkinud, et on erinevad tingimused maal ja linnas. Paar aastat tagasi me rõhutasime, et maal on keskasulad väga perspektiivsed, ja tegime igasse asulasse, majandi keskusesse suured majad, mis on seal täna olemas. Tänapäevane poliitika on kardinaalselt vastupidine, me hajutame, teeme üheperekonnamajad, ja see on õige poliitika. Samal ajal on väga suur osa inimesi koondunud linnadesse, ja kui härra Lippmaa vastas, et ei ole võimalik hind alla omahinna, et meil ei tule kunagi olukorda, kus meil kortereid on küllalt, siis ma ei mõelnudki seda, ma mõtlesin hoopis, et raha on inimestel vähe. Me oleme siin saalis rääkinud, et meie 70 protsendil hoiustajatest on hoiusel alla 3000 rubla.

Teine probleem, mis seondub üüriga. Siiski valitsus ei vastanud, et üür tõuseb. See sunnib inimesi mõtlema selle peale, et ta peaks majaomanikuks saama. Tänapäevane 13 kopikat seda mitte kellelegi pähe ei pane ja ei sunni inimest ennast peremeheks tegema, kui riik tema elamiskulud kinni maksab.

Viimane aeg on täpsustada, kes see keegi on. Maal on senini kommunaalkahjum oma inimeste arvel kinni makstud, linnades on see asi kinni makstud riigieelarvest. Ja ma tahaks siit välja öelda, et ka maotöötajal, alates sellest aastast, puudub sisuliselt võimalus sotsiaalsfääri kulude kinnimaksmiseks, kuna maksusüsteem on teistsugune ja kõik osturesursid on tunduvalt kallimad.

Kui aasta-paar tagasi sisuline üür ühe ruutmeetri kohta majandis oli 1 rubla ringis, siis 2–3 kuu pärast on see üle 3 rubla. Sellest tulenevalt tahaks ma väga toetada Jaak Allikut nende punktide väljatoomisel, kus ta ütles, et meie peaksime lähtuma tööpanusest ja andma võib-olla müügihinna määramise valitsusele. Täna on meil valida kaks asja. Kas me loeme turuhinnaks selle hinna, millega inimene maja ostab ja teeb ennast omanikuks, olgu ta siis turuhind või olgu ta siis määratud hind, või jätkame samamoodi, kus korter maksab 90 000 rubla ja mitte keegi teda ei osta ja see seadus ei lähe peale.

Ja tahaks veel öelda, et viimane aeg on analüüsida ehituspoliitikat, sest täna maale sellise hinnaga ükski inimene oma korterit suurde majja ostma ei hakka, kui meetoodika selliseks jääb. Aitäh!

J. Reinson

Lugupeetud kolleegid! Ma paluks majanduskomisjonile 10 minutit vaheaega!

Juhataja

Kas Uno Ugandi on nõus sellega, et teeme vaheaja praegu, või soovib ta enne sõnavõttu pidada? Kuulame ära Uno Ugandi ja siis teeme vaheaja.

U. Ugandi

Lugupeetud juhataja! Lugupeetud kolleegid! Tegu on väga olulise otsuse projektiga ja täna me kuulsime siin küllaltki palju põhimõttelisi erinevusi ja ettepanekuid. Need peaks nüüd meie ette tulema kõik trükitult ja võrreldavalt. Kolmandale lugemisele minek on võib-olla selles mõttes õige, et me saaksime need põhimõtted läbi arutada. Mina teeksin ettepaneku teine lugemine katkestada ja jätkata siis, sest et kergekäelist otsust ei saa siin praegu siiski teha. Tänan!

Juhataja

Suur tänu! Ma enne vaheajale minekut ka veel kinnitan siin öeldut. Ja nimelt, teise lugemise katkestamise ettepanekud on laekunud kirjalikult ja praegu ei ole veel õige aeg otsustada, kas viia kolmandale lugemisele või mitte, sellepärast et ei ole võetud vastu otsust parandusettepanekute kohta. Kui teisel lugemisel laekunud parandusettepanekud on läbi hääletatud, siis otsustatakse kolmanda lugemise vajadus. Nii et praegu saab arutada teise lugemise katkestamist või jätkamist. Majanduskomisjoni ettepanek on kuulutada vaheaeg, selleks et analüüsida parandusettepanekuid. Vaheaeg 10 minutit.

V a h e a e g

Juhataja

Asume töökohtadele. Kohaloleku kontroll. Kohal on 66 saadikut, puudub 38. Komisjon pidas vaheajal nõu, me palume kõnetooli Jüri Reinsoni.

J. Reinson

Lugupeetud Ülemnõukogu juhataja! Lugupeetud kolleegid! Majanduskomisjon pidas nõu ja teeb ettepaneku härra Alliku ettepaneku valguses ja arvestades fraktsioonide valmisolekut veel kord tõsiselt arutada käesolevat seaduseelnõu: katkestada teine lugemine. Ootame kõigilt fraktsioonidelt ja saadikutelt ettepanekuid esmaspäevani, et me teisipäevasel komisjoni istungil saaksime neid arutada. Ühtlasi tahan ma fraktsioonide ja saadikute tähelepanu juhtida

mõningatele momentidele, millest majanduskomisjon oma ettepanekutes on lähtunud. Räägime veel kord hinnast. Majanduskomisjoni ettepanek ei ole vastuolus selle tulevase erastamise üldkontseptsiooniga, kus käsitletakse rahvaosakut, olgu see siis rahvakapitali või mis näol. Vastupidi, majanduskomisjoni kontseptsioon võimaldab meie arvates praegu vastuvõetud seadust tulevikus orgaaniliselt ühendada erastamise üldkontseptsiooniga, kus räägitakse osakutest. Seesama ettepanek kõlab praegu ka härra Alliku sisulises ettepanekus. Aga kui me lähtume nüüd päris täpselt nii, nagu on härra Allikul, et arvestame korteriomanike elamis- ja töötamistsensust Eesti Vabariigis, õigemini ainult töötamistsensust, siis ei arvesta me ühe suure osaga Eestimaa elanikest. Ma ei ole neid andmeid kuskil täpsustanud ega uurinud, kuid härra Lippmaa kõnest siin ilmnes, et kuskil 30% meie vabariigi elamispinnast kuulub isikutele, kodanikele. Antud juhul jäävad nemad diskrimineeritud seisusesse. Majanduskomisjon lähtus sellest, et nii Ülemnõukogu kui valitsus peavad kõigisse oma alamatesse suhtuma ühetaoliselt. Andes kellelegi midagi, ei tohi me teist ilma jätta. Ja tulevane osakute probleem võimaldab selle küsimuse lahendada. Inimene, kes on kohe pärast selle seaduse vastuvõtmist teinud kulutusi korteri omandamisel, saab need kulutused katta tulevikus sellesama osakuga, kui see läbi läheb. Ja kui seda osakut ei tule, on ikkagi meie vabariigi elanikud kõik selle seaduse ees võrdsed, sest kellelegi ei ole midagi antud tasuta. Seda võiks kõik oma töös arvestada. Ja kõik muud ettepanekud, mis on meile praegu laekunud, me vaatame läbi ja esitame teile ka kirjalikult koos komisjoni seisukohaga. Tänan!

Juhataja

Suur tänu, härra Reinson! Vastavalt kehtivale reglemendile juhtivkomisjoni ettepanekul lugemine katkestatakse.

Meil on vaja ainult täpsustada tähtaega, millal me jätkame. Kas 31. istungjärgul? Jüri Reinson! Peame veel dialoogi. Kas järgneval istungjärgul?

J. Reinson

Ma arvan, et majanduskomisjon suudab materjalid ette valmistada.

Juhataja

Sel juhul on vaja muudatusettepanekud läbi arutada ja muudetud tekst õigeaegselt saadikutele välja jagada. Katkestatakse käsiloleva päevakorrapunkti arutamine ja jätkatakse järgmisel istungjärgul.

Taani parlamendi presidendi härra Clauseni sõnavõtt

Juhataja

Lugupeetud Ülemnõukogu! Meil on külas Taani parlamendi Folketingi delegatsioon ja parlamendi president härra Clausen lubas esineda meie ees kõnega. Kuid kõigepealt tervitame aplausiga. (Aplaus.) Palume härra Clausenit!

Hr. Clausen

Härra spiiker! Lugupeetud kolleegid! Meie parlamendi Folketingi presiidiumi nimel mul on suur au, et meile on antud võimalus esineda kõnega Eesti parlamendi ees. Me tulime Eestisse, et üle anda meie Folketingilt tervitusi ja väljendada teile oma solidaarsust. Me jälgime sündmusi Eestis kahe viimase aasta jooksul suure murega. Taani rahvas avaldab oma kaastunnet ja soovib, et teie tee oleks demokraatlik ja rahulik. Meie eesmärk on seada sisse normaalsed suhted oma naabritega. Traagilised sündmused Vilniuses ja Riias ei saa neid mõjutada. Me otsustasime jätkata tööd demokraatlikul teel valitud parlamentidega Balti riikides. Taani Folketing avaldas protesti Nõukogude Liidu sõjaväe kallaletungi pärast. Euroopa Nõukogus me tulime välja initsiatiiviga toetada ja anda tehnilist abi kõikidele nendele programmidele, mis soodustavad majanduslikke reforme. Taani Folketing saatis Nõukogude Liidule oma protesti ja toetas ideed organiseerida läbirääkimisi Nõukogude Liidu juhtkonna ja Balti riikide parlamentide ja valitsuse esindajatega. Oma igapäevases elus me töötame selleks, et toetada demokraatia ja iseseisvuse ideid ja Taani rahvas väljendab neid pidevalt. Meie tahame, et meie suhted oleksid jälle sama aktiivsed nagu need olid enne seda perioodi, mis algas 1940. aastal. Me arvame, et väga tähtis aeg algas siis, kui Balti riikides formeeriti rahvarindeid. Ja me olime väga rõõmsad kohalike valimiste tulemuste üle. Kõik need positiivsed sündmused Balti riikides on pidevalt meie rahvast väga huvitanud. Nüüd me vaatame Balti riikide kui riikide peale, kellega me alustame aktiivseid suhteid.

Taani ja Eesti vahel on alati olnud väga tihedad ja ajaloolised sidemed. Sellest tulenes meie majanduslike kontaktide ja kaubanduse areng. Meie ajaloos on olnud väga positiivseid momente. Me mäletame, et 1219. aastal oli võitlus väikese linna juures, mille nimi oli Lindanise. See oli vist üksainus kord, kui meie vahel oli probleeme, aga selle alusel ei või öelda, et siin oli tegemist imperialistidega. Ja Taani kuningas ei ole kunagi mingil moel Eestimaa peale survet avaldanud. See on väga kauge ajalugu. Aga hiljem, pärast 1918. aastat hakkasid arenema meie suhted Balti riikidega väga kiiresti. Maailmasõjas tulid üle 2000 noore

taani noormehe võitlema ka Balti mere kallastele. Ja kolm Balti riiki võitlesid seda võitlust ja Taani tunnustas nende iseseisvust 1921. aastal. Me ei ole mitte kunagi tunnustanud Balti riikide annekteerimist Nõukogude Liidu poolt 1940. aastal. Ja meil ei ole vaja uut tunnustamise akti, kuna see akt, mis oli enne, kehtib siiani.

Rääkides nüüdsest ajast, tahaksin väljendada oma lootust, et meie suhted arenevad edasi ja Balti meri eksisteerib kui rahumeri.

Nüüd on väga reaalne võimalus, et selle uue struktuuriga ja uute suhete alusel me võime minna edasi suhete organiseerimises.

Meil on võimalik palju ära teha majanduse ja kultuuri alal ning teistes suhtes. See fakt, et me tulime siia, on märk, et me oleme alustanud uut aega.

See on Folketingi presiidiumi esimene ametlik visiit. Ja me ootame seda päeva, millal esindajad Eesti parlamendist tulevad meie juurde ja võtavad osa Folketingist.

Omalt poolt me pakume teile sõbralikku koostööd ja toetame demokratiseerimise protsessi teie riigis. Ja see on meie suhete esimene samm, et ma kutsun ametlikult teie parlamendi esindajaid Taanisse koostööks Taani Folketingiga.

Meie oleme väga õnnelikud, kui meil on võimalus teid vastu võtta ja jagada teile oma kogemusi ja alustada aktiivset koostööd.

Lubage mul lõpetada sellega, et veel kord tänan teid selle ajaloolise võimaluse eest, mis meile selle visiidiga anti. Ja mina tahaksin tsiteerida seda kirja, mis me saatsime meie parlamendist teie presidendile härra Arnold Rüütlile.

Taani rahvas loodab, et lähemas tulevikus tuleb see päev, millal Eesti saab tagasi oma õige koha Euroopa peres. Ja et seda ei takista mitte mingid dramaatilised sündmused, mis praegu Eestis toimuvad.

Täna, härra spiiker! (Aplaus.)

Juhataja

Lugupeetud kolleegid! Plenaaristung on sellega lõppenud.

Sellessamas saalis kohtub Taani delegatsioon pressisindajatega. Marju Lauristin.

M. Lauristin

Lugupeetud saadikud! Me oleme väga tänulikud Taani delegatsioonile. Samal ajal on Eestisse saabunud juba Ameerika Ühendriikide delegatsioon. Meie saadikud, kes kohtuvad Ameerika Ühendriikide delegatsiooniga, lahkuvad siit kell üks bussiga. Kutsed on olemas ja Andres Tarand hoolitseb selle eest, et te olete õigel ajal Pirital. Aitäh!

Juhataja

Suur tänu! Ja nüüd kohtumine pressiga.